Claims Conference Holocaust Survivor Memoir Collection

Access to the print and/or digital copies of memoirs in this collection is made possible by USHMM on behalf of, and with the support of, the Conference on Jewish Material Claims Against Germany.

אפרים פז

גורלם של אזרחי א"י

באירופה הכבושה

במלחמת העולם השנייה

תוכן העניינים:

חלק א׳

בתי סוהר, מחנות שבויים אזרחיים, קורפוס דיפלומטי ובדרך הביתה

חלק ב׳

גורלם של אזרחי א״י, חילופים, חוזרים ונעדרים

ה ק ד מ ה

51 שנים עברו מאז שובי ארצה לאחר 6 שנים בידיים גרמניות. רבים מחברי לשבי הלכו כבר לעולמם ונשארנו קומץ קטן. בזמן שביי כתבתי מפעם לפעם רשימות, ראשי פרקים, תאריכים, ושמרתי על אי אלו מזכרות, תמונות, מכתבים וכד׳. הייתי הראשון שכתב רשימה קצרה על תקופת השבי בעיתון ״לחייל״ של הבריגדה באיטליה. מאז עברו הרבה מים בירדן ובכל מפגש עם החברים הבודדים שנותרו לפליטה, אני נשאל מתי סוף סוף אפרסם את רשימותיי. אלמנת חברי לשבי מאנגליה, רוז מאונט, ממש מפציצה אותי במכתבים ומתחננת לפרסום זיכרונותיי.

שואלים אותי חברים איך זה ייתכן שגרמניה הנאצית החזיקה במשך כל ימות מלחמת העולם השניה מספר לא מבוטל של אזרחים מן הארץ מבלי לפגוע בהם פיזית. אחדים הגיעו ארצה במסגרת חלופי שבויים אזרחיים. אולם היו גם רבים שנספו בשואה למרות היותם בעלי דרכון מנדטורי בריטי. או היו תושבי הארץ מאידך, ידוע לי אישית על שלושה מקרים שברגע האחרון ממש ארצישראלים ניצלו מתוך הגהנום. נשים של שבויים ארצישראליים שהוחזקו בברלין היו עושות דרכן דרך גרמניה לביקור בעליהן במחנות העצורים.

כשהגעתי לסיום כתיבת זיכרונותיי, שאלתי את עצמי מה עלה בגורלם של אותם אזרחי ותושבי א״י שלא היו כלואים במחנות שבויים אזרחיים התשובה לשאלתי באה במחקר מקיף שערכתי. אנחנו הוחזקנו ע״״י הגרמנים כבני ערובה כנגד הגרמנים בארץ ישראל, דרום אפריקה ובכול ממלכת בריטניה. כול כמה זמן בקרו במחנות שלנו נציגי הצלב האדום הבינלאומי ושגרירי מעצמת החסות אשר דאגו לשלומנו. קבלנו חבילות מזון וספרים דרך הצלב האדום הבינלאומי. מחקרי עשה את צעדיו הראשונים בארכיון הציוני המרכזי בירושלים והיד ושם ויכולתי לסיים אותו רק במחקר של עשרות תיקים בארכיון הפוליטי של משרד החוץ הגרמני בבון, גרמניה.

עם פרוץ מלחמת העולם השניה שהו אזרחים ארצישראליים רבים בשטחי הכבוש הגרמני. הגרמנים לא ידעו בדיוק איך לנהוג בהם. רבים נלקחו למחנות ריכוז, אחרים הצליחו לצאת את אירופה בעזרת החברה האיטלקית ״ללויד טריסטינו״, רבים פחדו לגלות את זהותם מחשש גרושם למחנות ריכוז, רבים ברחו לרומניה ולרוסיה ורבים אחרים נעצרו והוחזקו בבתי סוהר או נשלחו למחנות של שבויים אזרחיים - **Internierten Lager**. רוב האזרחים הא״י שהו באירופה באותה תקופה בביקור הורים, עניני מסחר, בסידור חתונות ״פיקציה״ כדי לעקוף את מכסת הסרטיפיקטים, או ממש להתחתן, ואחרים היו בשליחויות הסוכנות היהודית לעבודה בתנועות הנוער, בשליחות ההסתדרות ומוסדות אחרים. היו גם משפחות שירדו לגור בארצות מוצאן בהחזיקן באזרחותן של ארצות מוצאם. ביניהם היו הרבה יהודים מגרמניה שנחשבו ע״י הגרמנים כאזרחי גרמניה וגורלם היה כמו רוב יהודי גרמניה: ״אותם אזרחים לא באים בחשבון לחילופים, הם יקבלו את הטיפול שמקבלים כול יהודי גרמניה.״ (קרנינג, המשרד הראשי לביטחון הרייך).

מחקרי השואה בנושא זה מטפלים בחילופים בין גרמניה וארץ ישראל וניסיונות הצלה בעזרת דרכונים זרים, בעיקר מדרום אמריקה. באנציקלופדיה של השואה, בעמוד 1282 ישנו אומדן אבדות היהודים בשואה עם פירוט של 23 מדינות, אבל ארץ ישראל אינה מוזכרת כלל.

אינני סופר ולא בן סופר אולם ראויים הדברים לצאת לאור כדי להאיר עוד פנה נידחת של שבויים ארצישראליים אזרחיים בתופת הנאצי ולהוסיף עוד לבנה לתולדות השואה.

אפרים פז

רמת גן, 1996

במושבת המנהלים בסקאבה

באוגוסט 1939, בהיותי בן 19 יצאתי מן הארץ לפולין בשליחות תנועתית ושהיתי במושבת המנהלים של תנועת "הנוער הציוני" בסקאבה, הסמוכה להרי טאטרה שבפולין, נהניתי מאוד מהאווירה החלוצית והציונית ששררה במחנה. כל החניכים חזרו למקומות מגוריהם וחברי ההנהגה הראשית ומנהלים אחדים נשארו במקום לשם סגירת המחנה וטיולים בסביבה.

ב-31 באוגוסט הגיעה משלחת מטעם הצבא הפולני והורתה על פנוי מידי של המחנה והיות והמקום בו שהינו הוכרז כשטח צבאי. רבים ממנהלי המחנה יעצו לי לנצל את קרבת הגבול הרומני לשם עזיבת פולין והמשכת דרכי ארצה. לא קבלתי את עצתם, כי רציתי להיפרד מבני משפחתי שבינדז'יוב. הצטרפתי למדריכי הקן מקרקוב ונפרדנו מהמחנה. בדוחק רב ובדרך לא דרך הגענו לקרקוב. בקרקוב שררה מהומה ותוהו ובוהו. אנשים עמדו וחפרו תעלות הגנה והאווירה הייתה מלחמתית ומתוחה. בחוצות נראו רק חיילים ובכבישים נעו שיירות טנקים ותותחים. בחנויות המכולת אזל הלחם וגם במסעדות המעטות שהיו פתוחות קשה היה להשיג אוכל. זנחתי את הרעיון של בלוי ימים אחדים בחברת חברי הקן הקרקובאי והחלטנו ביחד עם עוד מדריכים להגיע בכל מחיר לבתינו.

הגענו לתחנת הרכבת ובקושי ועמל רב השגנו כרטיסי נסיעה. הרכבת הייתה מליאה עד אפס מקום. בתחבולות שונות ומשונות ובדחיפות הצלחנו לפלס לנו דרך ולהידחק דרך חלון בית השימוש לתוך הרכבת. היו עיכובים ביציאת הרכבת, אולם היא סוף סוף זזה ממקומה.

לאחר נסיעה של שעות רבות ועמידה בצפיפות נוראה, הגעתי לתחנת הרכבת של ינדז'יוב. התחנה הייתה כמעט ריקה מאדם. יום לפני זה הופצצה התחנה ע"י חיל האוויר הגרמני. הכרכרה היחידה שהייתה בקרבת התחנה הובילתני דרך הרחובות הריקים של העיירה. הבתים והרחובות היו שרויים באפילה מוחלטת ולא נראו אנשים ברחוב. הם היו מסוגרים בבתיהם. העיירה נראתה כעיירת רפאים. היה זה ביום ששי, האחד בספטמבר 1939, יום פלישת צבאות גרמניה לפולין. עוד בשבתי בכרכרה על יד ביתי שמעתי את זמירות השבת בוקעות מחלונות ביתנו. בדחילו ורחימו פתחתי את דלת ביתי ונכנסתי פנימה. הורי וארבע אחיותיי היו מסובים אותה השעה לסעודת השבת. נרות השבת עוד דלקו. הס הושלך באוויר. אני פתחתי בשבת שלום, אולם לא היה מענה. גם אחיותיי ואמי לא הוציאו הגה מפיהן. אמי שלא יכלה להתאפק עוד פרצה בבכי עצור, וכולן כוונו את מבטיהן לאבא. אבי בתלבושת השבת החגיגית וזקנו המסולסל והמוברש למשעי המשיך בשתיקה, כנראה זועזע מחלול השבת שלי, אולם נרגע במהרה וברכני בשבת שלום ומבורך. אחרי שניה הוסיף: "טוב שהנך סוף סוף בבית." נתבקשתי ליטול ידיים ולהסב לשולחן השבת. אחרי שברכתי את ברכת המוציא לחם מן הארץ המשכנו בסעודה כאילו לא נפל דבר.

אחרי ברכת המזון ספרתי למשפחתי על תלאות הדרך מהמחנה בסקאבה דרך קרקוב ועל סיבת בואי הביתה בליל שבת. כולם הקשיבו בקשב רב לדברי ואבי אמר: "אולי הגורל רצה שאתה תהיה היחידי ממשפחתנו שיישאר בחיים במלחמה הזאת בזכות דרכונך הארצישראלי." הייתה זאת נבואה שהתקיימה. אחי הבוגר שאול ז"ל נפל כחייל פולני בימים הראשונים של המלחמה והורי, ארבע אחיותיי, הסבא, הדוד והדודה ובת הדודה נשלחו עם כל יהודי העיירה למחנה ההשמדה טרבלינקי.

לאחר ברכת המזון ישבנו ושוחחנו על המצב, על אחינו שאול שנמצא אי-שם בשורות הצבא הפולני, וכולנו היינו מאוחדים בתקווה שהצבא הפולני יצליח לגרש את הפולש הנאצי מאדמת פולין. אבא זרז אותנו ללכת לישון כי שעת גוי-השבת הגיעה והוא עמד להיכנס לדירה כדי לכבות את אורות החשמל בבית.

עייף מן הדרך ונבוך מחלול השבת נרדמתי במהרה.

ינדז'יוב

ביום א' ה- 3 בספטמבר פרצה מהומה גדולה בעיירתנו, בעיקר אצל היהודים. הם הרגישו אינסטינקטיבית שיהודי פולין עומדים בפני מרחץ דמים איום. מצד אחד צעדו ונעו מכל הכבישים מחנות של חיילים גרמניים מנצחים וצוהלים מניצחונם המהיר והקל, ומצד שני יצאו המוני אזרחים וברובם יהודים עם מקל הנדודים בידיהם ובדרכים לא דרכים לחפש לעצמם מקום מקלט. הם רצו, מי בסוס ועגלה ורובם ברגל עמוסי חבילות על הגב וסביבם הורים זקנים, נשים, ילדים וטף. את המוני הפליטים לוו בדיוק גרמני נמרץ אווירונים גרמניים שירו והפציצו את האוכלוסייה האזרחית ואת סביבתם. כדורים שרקו בחלל האויר, בתים הועפו באוויר, סוסים מתים, חללים ועגלות שבורות סתמו את הכבישים ולא הייתה כל אפשרות להתקדם. הגרמנים יצרו בלבול ואנדרלמוסיה בין הפליטים, היה זה גיהינום עלי אדמות. הכבוש הגרמני הורגש היטב בעיירתנו. מורים, אנשי משטרה ופקידי העיר הפכו את עורם בן לילה. פולנים נאמנים רבים הפכו ל"פולקסדויטשים" והמורה שלי לשפה הגרמנית מהתיכון, מר רוג, הוציא עיתון שטנה בנוסח ה"שטירמר" נגד היהודים תחת השם "זמנים חדשים". הפקיד הראשי של המחוז מונה ע"י הגרמנים לאפוטרופוס על הרכוש היהודי. הטפול ביהודי העיירה היה מהיר. באמתלה שירו על הצבא שלהם, הוצאו הרבה אנשים מבתיהם והועמדו משך שעות ארוכות בכיכר העיירה. אחרי שעות רבות של עמידה שוחררו כל הפולנים ונותרו רק היהודים. הם בחרו שלושה יהודים מתוך העצורים וירו בהם במקום והנותרים, מחשובי הקהילה, נלקחו לבית הסוהר כבני ערובה. הגרמנים מינו ועד לקהילה היהודית (יודנרט) ודרכה החלו באסוף "תרומות" של כסף וזהב ומכסות של נוער יהודי לשם שליחתם למחנות עבודה. העוני אצל רוב יהודי העיירה היה רב. לא היה ממה להתפרנס. רחובות רבים פונו מהדיירים היהודיים והמפונים רוכזו בשלושה רחובות. הלחץ של השלטונות הגרמניים על היודנרט לספק להם סכומי כסף גדולים וקילוגרמים רבים של זהב יצר מצב שרוב הצעירים שנשלחו למחנות עבודה היו בני עניים שהוריהם לא היו מסוגלים לשלם את דמי הכופר עבור בניהם. מתוך מרירות וצער העניים הלשינו על מחבואי הרכוש של העשירים, וכתוצאה הגרמנים דרשו סכומים יותר גדולים מאת היודנרט. היה זה מחול שדים מחושב יפה ע"י הגרמנים לקומם את המעמד של העניים נגד העשירים.

העיירה שלנו הפכה לתחנת מעבר לפליטים רבים שנהרו מי ברגל ומי בסוס ועגלה בכוון לעבר נהר הוויסלה בתקווה שהצבא הפולני יעצור את הפולשים ליד נהר זה. בין הפליטים הייתה גם חברת תנועת "הנוער הציוני", קרולה בוים, מבנדין הנמצאת כעת בארץ לאחר שעברה את שבעת מדורי הגיהינום בתופת הנאצי. לא היה באפשרותי לעזור במשהו למשפחתי וחשבתי איך לצאת מן המצב בו נקלעתי. הגרמנים לא ידעו איך לנהוג כלפי ארצישראליים שהיו להם דרכונים מנדטוריים. עוד בחדשים הראשונים של המלחמה התפרסמה מודעה בעיתונות היומית מטעם שגרירות ארה"ב בפולין שעל כל הנתינים הזרים במדינת פולין להירשם בקונסוליות האמריקאיות לשם הגנה על זכויותיהם.

נסעתי לורשה ונרשמתי בשגרירות האמריקאית כחוק. לא ידעתי מה לעשות. היו שמועות שונות שארצישאלים רבים הצליחו להוציא משלטונות הכבוש הגרמניים המחוזיים והמקומיים רשיונות יציאה מפולין ושרבים הצליחו לעזוב את פולין באמצעות חברת הנסיעות האיטלקית "ללויד טריסטינו", שמשרדה היה בורשה. החלטתי אפוא לצאת לורשה ולנסות את מזלי. ליהודים הנסיעה ברכבות הייתה אסורה בהחלט. אלה שהצליחו להשיג רשיון נסיעה ברכבת חייבים היו להצטייד בתעודת חיטוי שהייתה כרוכה בקשיים רבים, מכות והשפלות. החלטתי להסתכן ולנסוע ברכבת ללא המגן דוד על זרועי. הרי אזרח חוץ אני ואין התקנה של אות קלון חלה עלי. עליתי לרכבת והתיישבתי בקרון של המחלקה השלישית. השעה הייתה 10:00 בערב, 31 בדצמבר 1939. המחלקה הייתה ריקה מאדם, ללא פולנים וללא גרמנים. אולי תעמוד לי זכותי של היותי יהודי ארצישראלי ואגיע בשלום לורשה.

עודני חושב מחשבות אלו והנה נפתחה דלת הקרון וקבוצה של חיילים גרמניים התפרצה פנימה ברוח של הוללות ושכרות. קמתי ממקומי כדי לפנות את מקומי, אולם לאדיבותם של הגרמנים לא היה קץ. הם בקשוני לשבת ושאלו אם פולני אני. השבתי להם בפולנית שאמנם פולני אני. הם הזכירו לי שהשנה החדשה עומדת בפתח וקללו את היהודים הארורים אשר הביאו עליהם את האסון הנורא המאלץ אותם להיות מרוחקים מבתיהם ולשבת כאן בסרחון הפולני. כאשר התקרבה שעת חצות, הם הוציאו בקבוקי וודקה והכריזו על אחווה פולנית-גרמנית והציעו לשתות לחיים. לא הייתי רגיל לשתיית אלכוהול, אולם ברור היה לי שאסור לי לסרב. בהרגשת בחילה ירדה הוודקה לתוך גרוני ורגש של חום עבר את כל גופי. לרגע קט התבלבלו לי החושים, אולם זכרתי שעלי לעמוד על המשמר. רצוני זה עמד לי גם כשהגיע תור הנשיקות והחבוקים לשנה טובה ומאושרת. הרכבת התנהלה בעצלתיים. הנסיעה לורשה הופנתה לכוון לודז׳ בגלל גשר גדול שהופצץ כמה שעות קודם.

הרכבת הגיעה לורשה בשעה 2 לפנות בוקר. בתחנת הרכבת של ורשה ישבו יהודים עם נשיהם וטפם, מוכים, קרועים ובלויים בחכותם לרכבת שתובילם בחזרה ללודז׳. יהודים אלה שברחו מלודז׳ לא יכלו למצוא מחיה בעיר הבירה. בגלל החורף הקשה כמעט ולא הגיעה אספקה לעיר הגדולה והיה מחסור גדול בפחם והפרנסה לא הייתה בנמצא. לעומת זאת יצאו יחד אתי מהרכבת יהודים רבים מלודז׳ שהיו להם קרובים בעיר הגדולה. הכפור היה עז וקשה היה לנשום. קניתי בעד חצי זלוטי מעט קפה ממותק בסכרין. יחד עם עוד כמה יהודים השגנו בעמל רב ובמחיר גבוה את שירותו של עגלון פולני שהסיענו מתחנת הרכבת. כל פעם שהעגלון הוריד נוסעים, הוא דרש תוספת מחיר ולא הייתה ברירה אלא לרצות אותו. אחרי טלטולים וסבוכים רבים הגעתי למקום חפצי ונאלצתי להכפיל את הסכום שהסכמנו עליו תחת האיום שאחרת ימסור אותי לגרמנים שהם, לפי דבריו, היו תחת אפו ממש.

בידי הייתה כתובת של חניכת התנועה שהכרתי במושבת המנהלים בסקאבה. היא לא ידעה על בואי, ובודאי לא ציפתה לי בשעה 5:00 בבוקר. צלצלתי בשער. שמעתי את צעדיו של שומר הלילה. הוא התקרב אלי ושאל לזהותי וחפצי. למזלי הרב ידעתי אי אלה פרטים על משפחת ורמן אשר אליה הגעתי והוא הרשה לי להיכנס פנימה. בגלל שעת הבוקר המוקדמת חשבתי לחכות בפרוזדור הבית שעה קלה כדי לא לעורר את המשפחה ולגרום לבהלה. אולם לאחר שצעדי זה עורר את חשדו של השומר, הרהבתי עוז וצלצלתי בדלת הדירה. נשמתי לרווחה כאשר ראיתי בפתח הדלת את חברתי לתנועה, סבה ורמן. היא שמחה לראותי ושאלה על מטרת בקורי בזמן הזה ובשעה הזאת.

החיים בורשה היו קשים מאוד. יהודים פחדו לצאת לרחוב מאימת הגרמנים. רבים נחטפו לעבודות שונות ובעיקר לניקוי השלג ליד מוסדות גרמניים ובנינים ציבוריים. צעירים רבים נשלחו בכוונים לא ידועים. באותו היום הגעתי למשרד הנסיעות האיטלקי ״ללויד טריסטינו״ ומסרתי את דרכוני לשם השגת רשיון יציאה מפולין וקנית כרטיס הפלגה מאיטליה לחיפה. המשפחה אצלה התגוררתי הייתה אמידה ולא הייתה לי דאגת כלכלה. הם היו בעלי בית חרושת לנקניק. בורשה התהלכה בימים אלה הסיסמא ״ כשאין לחם - אוכלים עוגות״. כך שרכתי את דרכי מדי יום ביומו למשרד הנסיעות וחזרתי כלעומת שבאתי. במשרד הבטיחו לי ולרבים אחרים שקבלת הרשיון היא רק שאלה של שעות. הסחבת הזאת נמשכה כשבועיים ימים. יום אחד כאשר התקרבתי למשרד הנסיעות ראיתי אנשי גסטאפו בפתח המשרד. ארצישראלי אחד, שהכרתיו אגב בקורי התכופים במשרד, הזהירני שלא אכנס פנימה, כי הגסטאפו אוסר את כל אלה שמסרו את דרכוניהם לשם השגת רשיון יציאה. כאשר חזרתי לדירה בה התארחתי, הודיעה לי חברתי שאיש גסטאפו חפש אותי אצלם. הדרכון הארצישראלי שלי שמספרו היה 115375 נשאר בידי הגסטאפו ואני, בלית ברירה, החלטתי לחזור הביתה. ברכבת הראשונה שהזדמנה לי יצאתי בכוון לינדז׳יוב.

ינדז׳יוב -בית המעצר העירוני 40 2.2.40-29.4

תחנת הרכבת בינדז׳יוב הייתה כמעט ריקה מאדם. יהודים לא נראו בכלל באופק. מי זה נדד בדרכים בימים כאלה? עת סופה ושלג והשתוללות פראית של הכובשים הנאציים. אלה שמראה ארי להם עוד העיזו למצוא את מחיתם ע״י הברחת מזון לעיר הגדולה, והם עשו זאת בסכנת נפשות מבלי לענוד את אות הקלון על זרועותיהם. חוק בל יעבור היה שעל כל אדם ממוצא יהודי לענוד סרט לבן עם מגן-דוד על הזרוע השמאלית, והעובר על החוק נענש קשות.

מה להיות? יהודי פולני ככל היהודים, כאימא ואבא, כאחיותיי וכל בני ישראל בעיירה או אזרח ארצישראלי, הרי בחוק נאמר בפירוש שאין הפקודה הזאת חלה על יהודים אזרחי חוץ. אני החלטתי הפעם על הדבר האחרון, זה בטוח יותר, ולא ענדתי את סרט ההפליה הגזעית על אף המראה היהודי המובהק שלי. בדרך כלל הגרמנים לא הבחינו בין יהודי ללא יהודי באם לא עשו זאת הפולנים, אשר התענגו להצביע על כל עובר ושב יהודי: יוד יוד.

במרכבה סגורה הגעתי הביתה. השמחה בבית הייתה גדולה עד למאוד. לא האמינו שהצלחתי לצאת את ורשה ללא תעודת חיטוי, הרי הנסיעה ברכבת הייתה אסורה בהחלט ליהודים. אלה אשר קבלו רשות נסיעה חייבים היו לעבור מקלחות מיוחדות שכרוכות היו בכל מיני ביזיונות, וכל זה כדי לא לטמא את טוהרת העם הפולני.

לא ניתן לי לשמוח הרבה עם בני ביתי. טרם הספקתי לענות על כל השאלות והנה דפקו בדלת, דפיקה של גרמני: גסה, מזעזעת ומפילה פחד. לבית נכנס איש גסטאפו גבוה עם גולגולת המת על כובעו ושאל מי גר בבית. לאחר שקבע את זהותי ושאני ארצישראלי הוא הזמין אותי לראיון עם מפקדו. אני עוד אמרתי בתמימותי שאבוא מיד למשטרה, אולם תשובתו הייתה ברורה וחד-משמעית: ״אתה בא אתי.״

עיני כל העיירה ליוו אותי דרך הרחוב הראשי לבית המעצר העירוני. השוטר הפולני קבלני בסבר פנים יפות. עוד יהודי במעצר, עוד שוחד ועוד אחד מהעם הנבזה בידי הגרמנים. הכניסו אותי לתא היהודי, הרי לא ייתכן שיהודי ישב עם רוצח, גנב ושכור בתא אחד. איש הגסטאפו הבטיח שתוך חצי שעה יבקר אצלי מפקדו ואז ישחררו אותי ואולי ישלחו אותי לפלשתינה. לא עברו רגעים אחדים ודלת תאינו נפתחה בשאגת אכטונג. חברי בן עירי, צבי פפר, גם כן אזרח ארצישראלי, הובא לתא. כנראה אסרו את כל הארצישראלים: צרת רבים - חצי נחמה. השוטר הפולני לא יכול היה להתאפק מרוב סקרנות. הוא קרא את שנינו לחדר המשמר ובקש שנסביר לו את עניין מאסרנו. הוא זכר שלפני המלחמה היהודים יצאו במחאות והפגנות נגד הממשלה הבריטית ובספר האסירים רשמו הפעם שאשמתנו היחידה היא היותנו יהודים בריטיים. ההסברים שלנו לא הועילו: ״הנכם בודאי מרגלים, הגרמנים אינם אוסרים אנשים חפים מפשע.״ כאשר שאל אותנו על בקורי קרובים בבית המעצר, לא ידענו מה לענות והוא רמז מיד שבעד כסף אפשר הכל לסדר והרי ליהודים לא חסר כסף.

התא היה ד׳ על ד׳. באמצע עמד דרגש משכב שתפס שלושת רבעי התא. לא היה דלי למים ולא היה במה להתרחץ. בצד עמד דלי פתוח וריחו מילא את חלל ה״קווזה״. אור היום לא חדר לתוך התא. ישבו אתנו גם נשים יהודיות: מוטב תא משותף לשני המינים מאשר לחלל את חוקי הגזע. את האוכל הגישו לנו מהבית. האריים קבלו פעמיים ביום לחם יבש ומים מאת העירייה. הטיולים היו אסורים - אמצעי זהירות של המשטרה הפולנית - הרי אפשר לברוח. בנין בית המעצר העירוני היה ישן נושן עוד מזמני הכבוש הרוסי. היו בו שני תאים: אחד עם רצפת בטון והשני עם רצפת עץ. השוטרים הפולנים הושיבו אותנו, כמובן, בתא עם רצפת הבטון, הרי יהודים אנו.

מפקד המשטרה בעל פנים דוביים-אכזריים הגיע אחרי כמה שבועות והעזתי לשאול אותו על סיבת מאסרנו. ״אינני יודע ולא כלום. הפקודה למאסרכם מגבוה, אינני יודע במה אתם מואשמים, אולם אין להתייחס אליכם כאל ״פושעים״ - הייתה תשובתו. אני ניצלתי את הדבר ושאלתיו אם מגיע לנו תא יותר גרוע מאשר לרוצחי אדם, גנבים וסתם פושעים. הוא צווה מיד להחליף את התאים, ובזכותנו כל העצירים היהודיים עברו לתא השני עם רצפת העץ, שהרטיבות בו לא הייתה כה רבה

ומעט מאור היום בקע לתוכו. הגרמנים התייחסו בבוז לפולנים אשר הלשינו אחד על משנהו, בן על אביו, הם הושיבו את בשרם ודמם בבית הכלא. רבים הוצאו להורג וכך ירשו המלשינים את רכושם או התפטרו ממתחרה לא רצוי. לא פעם הגרמנים קראו למלשינים: "עם של חזירים." בקוריו של השף התחילו ונגמרו תמיד במכות. הוא היה מבוגר עם פנים של רוצח ואדומים משתית בירה. כתלמיד מבית ספרו של הימלר מצא בבית המעצר הזדמנות להתאמן באכזריותו ולתת פורקן לסדיזם שלו. אנחנו היינו פטורים מהכבוד הזה. חברי, צבי פפר, קבל פעם אחת סטירת לחי בעד עישון סיגריה. בזמן בקוריו הדלת הייתה נפתחת במפתיע ולשאגת אכטונג כולם היו נעמדים דום, ואוי ואבוי לאדם שאחר את המועד.

השוטר הפולני לא אהב את היחס המיוחד של השף ולא יכול היה להשלים עם עובדת קיפוח הפולנים. הוא החליט להעבירנו על דעת עצמו לתא עם רצפת הבטון. עינו הייתה צרה עלינו, טרם ספגנו מכות ולא לקחו אותנו לחקירות מהן הנחקרים תמיד חזרו פצועים וזבי דם. שנאתו פרצה החוצה: " לא תקבלו עוד וידזניה, (ראיון) אני מצפצף על הכסף שלכם - זה כה וכה יעבור בקרוב לידינו." וכדבריו כן היה. העבירו לנו את האוכל דרך אשנב ולא ראינו את קרובינו. למזלנו היה בקור השף ושאלנו אותו על פשר הדבר, למה אסור לנו לראות את הורינו. השף נדהם והתחיל לצעוק בקול רם: "איפה החזיר הפולני? מי אמר לו להעביר את היהודים לתא הרטוב. אם צריך לעשות משהו ליהודים אני אעשה זאת ועליך להרפות מהם." הוא צווה להחליף מיד את התאים ולאפשר לנו לראות את הקרובים. הפולני התחיל להתנצל והסביר את העברתנו בגלל החגים הנוצריים שעמדו בפתח ואת הפסקת הראיונות מפחד שמא נברח. השף צחק בקול: "למה להם לברוח, הם לא פשעו. אעוץ לך עצה: במקום שתתן להם לצאת הכנס את קרוביהם לתוך התא והם יוכלו לשבת שם כמה זמן שרק ירצו." כשלון כפול לשוטר הפולני- פחות שוחד והיו ראיונות.

מדי פעם לפעם היו מכניסים לתאנו רוצח אדם והיו מטילים עלינו את השמירה על הכבול. היו לנו אפוא לשם שנוי גם לילות שמורים. בקשנו רשות להכניס מזרונים עבור שנינו ונענינו בחיוב, אולם הצטערנו על כך. בזה יצרנו והרחבנו את קני הכנים. ערב ערב היינו מתיישבים ואוספים לתוך כלי מים את הכנים אשר שרצו בגופנו ומצצו את דמנו. אור החשמל דלק בתא במשך כל הלילה וזה הפריע לנו בשינה. חברי כיסה את הנורה עם האפודה שלי וכמובן שבמשך הלילה נשרפה קמעה.

אשת חברי שהייתה גם היא בעלת דרכון ארצישראלי לא נאסרה בגלל היותה בהריון. היא הייתה מביאה את האוכל לבעלה ונעים היה לראות איך שניהם יושבים בתא ביחד ושמחים אפילו על שעה קלה של היותם בצוותא. חברתי לתנועה, פלה פרווילך, הביאה לי פעמים רבות ארוחות ובאותה הזדמנות קבלתי כל מיני חדשות מחברים בתנועה וידיעות מן הארץ שעוד היו מגיעות דרך ארצות ניטרליות. באחד ביוני נפתחה דלת תאינו השכם בבוקר עם בשורת מזל טוב. לחברי נולד בן. חברי היה בטוח שמותחים אותו. רק אחרי שהשוטר הפולני הסכים בשכר שוחד רב להביאו לרגעים אחדים הביתה לראות את הרך הנולד, הוא האמין למראה עיניו. הייתי שותף לצערו של חברי שלא יכול היה לשמוח בשמחתו עם בני משפחתו. רק אחרי שש שנים זכה הוא להכיר את בנו יהודה פנים אל פנים בשובנו ארצה.

הגיעונו השמועות על שליחת אנשים לגרמניה והחזרת החפצים שלהם לקרובים בהודעה: "מתו בדרך." היישלחו גם אותנו לעומק גרמניה, או נשאר תמיד בבית המאסר העירוני? מכרתי במלים של אורקה נכלניק שכתב שאין אסירים אוהבים להחליף את מקום מאסרם. אנו השלמנו לשבת בבית המעצר העירוני עד יעבור הזעם, עד שהמלחמה תיגמר. לא האמנו שהמלחמה יכולה להימשך כל כך הרבה זמן.

ביום בהיר אחד נפתחה דלת תאנו ואמרו לנו לארוז את חפצינו כי הננו נוסעים לפלשתינה. בחדר המשמר חכה לנו איש הגסטאפו וזרז אותנו ב"שנעל, שנעל." איש הגסטאפו ולא הרביץ לנו. הייתכן כדבר הזה? בקשתי רשות להיפרד מהבית, ולהפתעתי הרבה הוא הביע את הסכמתו. היו אלה ימי חג הפסח ובבית קמה בהלה. איש הגסטאפו הרגיע את הורי והם יצאו לחפש אצל השכנים הפולניים לחם ומצאו אותו. לקחתי אוכל ובגדים ומביתי נסענו לבית חברי ומשם הסיעונו במכונית הגסטאפו לעיר המחוז קילצה. המכונית נכנסה לחצר בית הסוהר והובאנו לתא. איש הגסטאפו הבטיח לנו שלמחרת אנו נמשיך בדרכנו. הננו רק ללון שם.

בית הסוהר קילצה-29.4.40-20.9.40

בתא. רק שנינו. החלון המסורג גבוה מאוד בתוך משקע בקיר עם שיפוע. הקירות עבים וחשופים ועל הרצפה היו מוטלים שני מזרונים בלויים וקרעי שמיכה. אנו טילנו כל היום בצעדי אסיר בחד-גוניות מעיקה ושרנו. לא אשכח אף פעם לחברי את המאמץ שהוא השקיע בכדי ללמדני לשיר נכונה. הייתה לנו מין תכנית קבועה מראש. התחלנו עם בשוב י״ ותחזקנה, שרנו כל מיני שירי עבודה וסיימנו בהתיקוה.

חברי היה מעשן הרבה והוא הצליח להגניב במחיר גדול כמה סיגריות. באיזו שמחה הוא היה נעמד מאחורי התנור מוצץ בסיגריתו. בזמן המפקד היינו עומדים דום ומודיעים לפי שיגרה אסירתית את מספר התא ותכולתו. עשינו זאת ברוטציה.

אני הרגשתי טוב בתא הקטן ההוא. מצאתי שם את השקט ויכולתי להיות עם עצמי. חברי לא אהב את הבדידות ונמשך לתא היהודי. בטיולים בהם אסור היה לפצות פה וחויבנו לחבוש כובעים על מנת להורידם בפני האוברוכטמסטר הגרמני, היינו נפגשים עם יהודים והם ספרו לנו נסים ונפלאות על התא שלהם - ממש ממלכה יהודית. נכנעתי לרצונו של חברי ועברנו לתא היהודי. התא שעזבנוהו לא עמד ריק אפילו לשעה קלה. באותו היום נרצח בו באופן אכזרי יהודי בשם פרידמן בזמן חקירה. הוא היה בעל מום וחולני ולא היה בו הכוח לעמוד בפני מכות הרוצחים.

בתא היהודי קבלונו בסבר פנים יפות. חברי יכול היה לעשן כאות נפשו ויכולנו להתקשר עם הבית ע״י שליחת מכתבים דרך הסוהר. היו לנו כל מיני משחקים בתא ואפילו קבלנו עיתון גרמני בכול יום. בתקופה ההיא התחילה ההתקפה במערב ואנו היינו משוכנעים שהגרמנים ישברו את ראשיהם בחזית זו. יום חכינו לידיעות דרך הסוהר, אבל הישועה לא רצתה לבוא. התא היהודי היה נמצא במחלקת החקירה. יום יום באו אנשים חדשים בבגדים קרועים ומגואלים בדם וראשים פצועים עם סימני חבלות ודם קרוש. אחוז גדול של היהודים שנפלו לתוך כתלי בית הסוהר הגיעו לזה הודות להלשנות אחד על השני, אולם בסופו של דבר נפגשו שניהם בתא בית הסוהר. בשבילנו היה זה ניסיון קשה לראות איך שיהודי אחד חופר בור לחברו בעת צרה. המאכער תמיד הוסיף למכתבנו בקשות שישלחו כל מיני מאכלים ומשקאות דרך הסוהר וסחט מקרובי האסירים סכומי כסף גדולים.

* ראש התא היה כיס מקצועי מבטן ולידה ובית הסוהר היה ביתו השני. קראנו לו גולדפינגר (אצבע זהב). אינני יודע באם זה היה באמת שמו האמיתי. הוא שנא מאוד את ה״גבירים״ אשר ידעו להלשין. אלינו הוא התייחס יפה וגם עזר ליהודים אשר נפלו בפח שלא באשמתם. ראינו שגם לכייס יהודי יש לב יהודי.

נהפכתי לציד מקצועי - ציד כנים. נוסף לכל הצרות היינו יוצאים לבית הכבוד לפי פקודה. עמד עליך איזה פולקסדויטש אשר לא נתן לך מספיק זמן לעשות את צרכיך ולפעמים פקד לקום לפני שהתיישבנו. החיטוי שנעשה פעמיים בחודש היה ללא תועלת. במזרונים לא הוחלף הקש והוא נהיה למוץ. בזמן הטיולים ראינו אנשים מובאים חזרה מחדר החקירות. הם בקושי רב יכלו ללכת ורובם היו פצועים קשה.

כול מיני חדשות נאפו בתאים. הטובע נאחז אפילו בקנה של קש. צפינו לבואם של הרוסים וחשבנו על כל מיני תחבולות איך לצאת מן הכלא בזמן בריחתם של הגרמנים. פעמים אחדות בשבוע היו מוציאים אותנו לעבודות שונות בתוך כתלי בית הסוהר. לרוב העבודה הייתה בחצר מחלקת הנשים בשאיבת מי-שופכים מבור סופג. שמחנו לקראת העבודה הזאת והיות והזדמן לנו לראות דמות אישה בזמן טיולן או דרך החלונות המסורגים.

פעם אחת הגיעו קצינים גבוהים של הגסטאפו לבקרנו בזמן הטיול. הם שאלו אסירים אחדים על סיבת מאסרם. אותי הם שאלו: ״מה עוללת?״ אמרתי להם שהנני אזרח א״י וזהו פשעי היחידי. הם לא האמינו שזוהי הסיבה.

אוכל קבלנו מבחוץ. רואה אני תמיד לפני עיני את דמות אמי היקרה ז״ל שעזבה את העיירה עם העברתנו לקילצה ונסעה אחרי בכדי להגיש לי אוכל לבית הסוהר. ראיתי אותה יום יום דרך החלון אשר יצא לרחוב עם הסל בידה עולה בכבדות בעליה בדרך לבית הסוהר. אמי הייתה חולת לב ובעלת עודף משקל וזאת הייתה משימה קשה עבורה. היא לא יכלה לראותני, כל העמל שלה להשיג רשיון לראותי היה לשווא. היה בינינו גם ילד בן 6 אשר נאשם במתן עזרה לאביו בשחיטת עגל. הוא היה חור וחולני ועל אף כל ההשתדלויות של רופא בית הסוהר לא רצו לשחרר אותו.

הגסטאפו הפסיק לפתע את הגשת האוכל מבחוץ. זאת הייתה מכה קשה עבורנו וצריך היה להתרגל למנות הזעומות שקבלנו משלטונות בית הסוהר. פעם בשבועיים אפשר היה להגיש לנו מבחוץ ביצים וחמאה. את זה אכל רק ראש התא, הוא אהב לאכול ביצים בחמאה. רוב האסירים קבלו שלשולים והעביט נתן ריחו על אף המחאות ההדדיות של יושבי התא.

גם בבית הסוהר לא חסרים היינו את חוש ההומור. היה הוא אכזרי במיוחד כלפי האסיר החדש להנאתם הרבה של הותיקים. כאשר הובא לתא אסיר חדש הוא היה מלא פחד ואימה בפני החקירה שעמדה לבוא. ראש התא, הכיס המקצועי, היה מתחבא עם חשכה בפינת החדר ובשעה מאוחרת בלילה כשלא היה אור בתא הוא היה קורא מתוך מגף את שם האסיר ודרש ממנו להתלבש ולקחת את כל חפציו. תהודת הקול נשמעה כאילו הקול בא מחוץ לדלת. מפוזר ומבוהל האסיר לבש את בגדיו כשכל הזמן הקול מתוך המגף זרזו לצאת מן התא. מוכן ומזומן הוא דפק על הדלת והודיע שהוא מוכן לצאת. לא עצרנו עוד כה להתאפק וכול התא פרץ בצחוק אדיר. מרוגז ומאוכזב הוא שב לישון על המזרון הקשה ולמחרת הוא היה ראשון היוזמים ל״סדר״ אסיר חדש.

ללא אזהרה מראש נקראנו למשרד ומשם הסיעונו במונית לחצר הגסטאפו. הפעם שלשלו את ידינו באזיקים ואסרו עלינו לשוחח בינינו, אחרת כדור בראש. אחרי שעתיים של לעג והתעללות מילולית יצאנו דרך רחובות קילצה בכוון לרדום. כמה מוזר היה הדבר. בני אדם חופשיים טיילו ברחובות. הנשים היו מלובשות כבימים כתיקונם והשמש עוד זרחה כרגיל. האם חלמנו חלום?

בית הסוהר רדום - 20.9.40-19.10.40

בית סוהר חדש. שוב בדקו את כיסינו, שאלו כל מיני פרטים והושיבו אותנו בתא המאסף. היה זה תא קטן ובו אסירים במספר רב יותר מאשר שעור קיבולו. אפילו בעמידה היה צפוף מאוד. נחמו אותנו שזה רק עד הבוקר. בזמן מפקד הבוקר בקשנו לא להפריד בינינו. "אל דאגה, יהודים תמיד באים ליודנצעללע." - ענה לנו הסוהר.

הכניסו אותנו לתא היהודי. לא היו שם לא מזרונים ולא שמיכות. יחס הסוהרים, רובם פולקסדויטשים, היה רע מאוד. הם הרביצו לאסירים והורידו יותר מחצי מנת האוכל שהגישו לנו מבחוץ. אוכל בית הסוהר היה גרוע מאוד ומהמרק נדף ריח של עצים רקובים מהכלי אשר ממנו חולק. בזמן הטיולים הגרמנים עשו לנו כל מיני תרגילים. שערותינו גוזזו והיינו ככל האסירים, לא היינו עוד יוצאי דופן.

באחד הימים קראו לנו למשרד בית הסוהר לשיחה עם קצין גסטאפו. הוא אמר לנו שבקרוב נסע למקום מרוחק ושאל אם יש לנו כנים. ענינו הן והוא ראה בזה חוצפה גדולה מצדנו. "לא הבאתי את הכנים מא"י" - הסברתי לו. "קבלתי אותם בבית הסוהר" -המשכתי. הוא זעף והבטיח להביא לנו משחה אשר תנקה אותנו כראוי לפני שנעבור לגרמניה.

לא עברו ימים רבים והושיבו אותנו במכונית עם עוד שני אסירים כבולים. ידינו היו חופשיות. את הלחם שהכינונו כצידה לדרך לא הרשו לנו לקחת. "אתם עוד תשבעו למות, אתם נוסעים לגרמניה, שם יש אוכל בשפע" - הם העירו. שלושה אנשי גסטאפו ליוו אותנו במכונית, כנראה נסענו בחברת אנשים חשובים. המכונית נסעה במהירות רבה. במרחק לא רב מלודז' (ליצמנשטאדט) המכונית עלתה על עמוד בצדי הדרך, ולמזלנו הכול נגמר בלי אסון. הקצין האחראי שאל לשלומנו והודה לאל שלא קרה לנו מאומה: "אחרת הייתי משלם בראשי" - הוא אמר. לא יכולנו להמשיך במכונית הפגועה והקצין הזמין מכונית מלודז' אשר העבירה אותנו לשם.

בית הסוהר לודז'-19.10.40-25.10.40

בפעם הראשונה בחיי עברתי את לודז'. יהודים לא נראו ברחוב ובכלל היו מעט אנשים בחוצות. נעצרנו בפני בנין גדול ומפואר והוכנסנו פנימה לידי הגסטאפו בלודז'. בקשנו ללכת לבית הכבוד והובלנו לשם באדיבות רבה. כאשר התחילו ברשום הפרטים האישיים שלנו התברר להם, לקלגסי הקבלה, שאנו יהודים. אחד מהם, שכנראה היה פולקסדויטש, עבר מגרמנית ליידיש. "להסתובב לקיר מיד" - באה צעקה פראית. "חיים פישל בוא הנה, אתה נתין עוין? ביריה אחת יכול אני לחסל עשרים כמוך." הם התייעצו ביניהם והחליטו לרשום שסיבת מאסרנו היא העברה מרדום ולא, כפי הרשום, השתייכותנו למחנה האויב. "למדת חומש" - שואלני הקצין ביידיש צחה. "כך" - עניתי. " כתוב בגפו יבוא בגפו יצא, אתה יכול לנשק לי את הביצים. "הרמן, הרשל" - הוא קרא לחברי. "אתה רוצה להיות אינטליגנט, ההי, למדת חומש?, במה משה קרע את הים?" "במקל" - ענה חברי. " אתה יכול ללקק לי את התחת."

בגמר השאלות והחקירות יצאנו בלוית הקצין שהביא אותנו מרדום בכוון לבית הסוהר. בזמן מסירתו אותנו להנהלת בית הסוהר, הוא הצדיע ובקש להתייחס טוב לשני האנגלים. פולקסדויטש כבדנו בכמה בעיטות והפריד בינינו. עברנו בדיקה קפדנית והוכנסנו לתאים. ישבו שם הרבה יהודים מהגטו. הם שמחו להיות בבית הסוהר כי אין גוועים שם ברעב ואין רואים יום יום ילדים מובלים לקבורה מחוסר תזונה. הם כתבו לנשיהם ובקשו אותן לעבור על החוק כדי להיכלא יחד אתם ולקבל מנות אוכל. הסוהרים היו פולקסדויטשים והצדיקו את מעשיהם האלימים בדיני דמלכותא, ה"מסכנים" רק מלאו פקודות.

האוכל שהוגש לנו היה זעום ותפל. בבוקר קבלנו פרוסה אחת לחם ושתייה. ארוחת הצהרים כללה מרק דליל מתפוחי אדמה ופרוסת לחם. בערב שוב קבלנו לחם וטה צמחים. בניגוד לבתי הסוהר הקודמים היה כאן שנוי לטובה: לא היו כנים ואפשר היה לישון בשקט.

אחרי שבוע ימים קראו לנו למשרד והודיעו לנו שאנו נוסעים בטרנספורט לגרמניה. פחד תקף אותנו, אבל מוטב שיבוא מה שצריך לבוא, הרי לא נמנע מזה ועל כן יפה שעה אחת קודם.

חתמנו על קבלת החפצים. בשער ראה סוהר הקרונות שאני נשאתי מזוודה. הוא כבד אותי בבעיטה ביד והמזוודה עם כל בגדינו נשארה במקום. בקרון סגור וכבולים אחד לשני הביאו אותנו ברגל לתחנת הרכבת תחת משמר חזק. הושיבו אותנו ברכבת-מכלאה עם תאים משלה וכל ההגבלות של בית סוהר. בתי הסוהר על גלגלים היו נוסעים בקווים קבועים בכל רחבי גרמניה. בכול יום בשבוע הרכבת נסעה בין תחנות קבועות: א-ב ביום ב', ג-ד ביום ג' וכו'. כשאסיר צריך היה לעבור ממקום למקום שהמרחק היה 180 ק"מ, הוא הובל במשך שבועות מרחק של 180 ק"מ. על חלונות התאים היו מודבקים כרוזים "הזהר, האויב מקשיב". כנראה שגם על אסירים הייתה מוטלת החובה לעזור לניצחון הטוטלי של גרמניה ואל לנו למסור חלילה סודות לאויב.

בפינת התא שלנו ישב צעיר גרמני עם ראש מורד ומדוכא. הוא שאל אותנו לסיבת מאסרנו, וכשאמרנו לו שאנו יהודים מארץ ישראל, הוא הביע את שמחתו להיות אתנו יחד בתא. רק לפני שבוע ימים הוא היה ב"לייבסטנדרטע" של היטלר, אבל מכיוון שהיה בחופש בוינה והתאהב בבחורה הוא התמהמה ואחר לחזור מחופשתו בזמן. הוא נשפט למאסר ארוך, אולם העונש הכי קשה בעיניו היה שלילת בגדיו הנאים של חייל והלבשתו בבגדי אסירים. הוא הכה על חטא ובקש את סליחתנו. רק שבוע לפני כן הוא השתתף בגרוש יהודים ורציחתם. הוא היה עור ולא האמין בתורה אחרת מאשר בתורה הגזעית. הוא סכן את חייו בחזיתות רבות, וזה גמולו. הוא לא שתק אף לרגע וספר לנו על ימי בית הספר שלו ועל המורה היהודי הפרטי שעזר לו בשעורים במתימטיקה ופיזיקה ואיך הוריו פטרו את המורה נגד רצונו הוא.

בערב לא היה אור. שמרו על האפלה, כי פחדו בפני הפצצות. הרכבת נעצרה ופתחו את התאים. כבלו אותנו שוב הפעם באזיקים והובילו אותנו לבית סוהר חדש, עוד תחנת מעבר במסע רכבת המכלאה.

מוסד עונשין ראויטש-25.10.40-1.11.40

כבר מרחוק התגלה לעינינו שלט גדול עם הכתובת "שטראף אנשטאלט" (מוסד עונשין).היה זה בית הסוהר אותו תאר אורקע נכאלניק בספרו. העמידו את כולנו בפרוזדור ואמרו להתפשט ולרוץ. איזו פורענות זו? הריצה הייתה רק עד למקלחת. הלבישו אותנו בבגדי אסירים והושיבו אותנו בתאים מבודדים.

התא היה ב' על ב'. ההשכמה הייתה ב 6:00 בבוקר. ביום אסור היה לשכב ואת המטה, שהייתה תלויה כל היום על הקיר, מותר היה לפתוח רק בלילה. לא היה כסא או שרפרף לשבת, כל היום התהלכתי או ישבתי על רצפת הבטון הקרה. האור בער במשך כל הלילה וכבה רק בעלות השחר, זמן ההשכמה. האוכל היה טוב. את משמעותו של השלט מוסד עונשין אני הבינותי רק למחרת כאשר ראיתי דרך החלון אנשים רתומים לעגלות טעונות מטען כבד. בפינה אחרת של החצר, אסירים העבירו סלעים כבדים ממקום למקום. בתא הייתה מברשת קטנה ובה היינו מחויבים לטאטא את התא. המברשת הייתה בגודל של מברשת שניים וניקוי התא עלה לי בדמעות רבות. כל יום שני הוציאו אותנו לטיולים. תוך כדי יציאה לטיול שמתי לב כי חברי כלוא בתא השכן ועל הדלתות שלנו היו תלויים שלטים בדיו אדומה "שטאטסהפט" (מעצר מדיני). בזמן הטיול אמרו לנו האסירים שמוטב לאדם לקבל 20 שנות עבודת פרך מאשר להיות בעורנו. הם היו בטוחים שאנו נובא למחנה ריכוז לאסירים פוליטיים.

היה קר בתא. הבגדים שקבלנו היו דקים מאוד. לא היה מקום להתנועע. את דומיית המות הפסיקה נקישת הדלתות בזמן חלוקת האוכל. כאשר קבלתי תפוחי אדמה בקליפה לארוחת צהרים, אכלתי אותם עם הקליפה מפחד שהסוהר יעניש אותי על החזקת קליפות בתא. עם חברי עמדתי בקשר של דפיקות בקיר המשותף שלנו, כך נתנו סימן חיים אחד לשני.

קבלנו את בגדינו והיינו שוב בדרך לתחנת הרכבת. שמחנו לעזוב את מוסד העונשין אחרי ששה ימים. הבדידות והאי-יכולת לשבת במשך היום הציקה מאוד. הפעם ידי היו כבולות לידו של ג'מדרם. הייתי כנראה פושע מסוכן.

בית הסוהר ברסלאו – 1.11.40-8.11.40

רכבת המכלאה הביאנו לברסלאו. לא היה מקום בבית הסוהר והכניסו אותנו למחסן של מזרונים. לנו היה אסור להשתמש בהם. היינו כ- 100 איש במחסן ההוא. רובם היו פולנים מפוזן שהוצאו מבתיהם וגורשו לעבודה בגרמניה. הם רחמו עלינו והציעו לנו מזון ומשקה. הם "הצטערו" על שהיו פרו-גרמניים בהשקפותיהם האנטישמיות וכך אפשרו להיטלר את רשת הריגול ברחבי פולין. ללא אוכל וללא רחיצה היינו כלואים במחסן ההוא 48 שעות.

למחרת הוציאו את שנינו לתא בחצר השניה של בית הסוהר. שנינו בתא היה יותר מעניין, אפשר היה לדבר ולפטפט. התא היה נקי מאוד והיו בו שתי מטות עם מזרונים. באמצע החדר היה בית שימוש ואפילו ניר טואלט על ידו. נוחיות יוצאת מן הכלל, האין זאת?

היה הרבה אור בתא. החלון היה גדול, אולם אי אפשר היה להסתכל החוצה ומרוב שעמום למדתי את תקנון בית הסוהר בעל פה. האוכל היה דל מאוד. פעמיים ביום קבלנו מרק קמח ללא מלח ופרוסה דקה של לחם אשר דרכה אפשר היה לצלם. בכול פעם שהסוהר פתח את הדלת הוא חרף וגדף אותנו וגם כבד אותנו בבעיטות חזקות.

הגיע הזמן להתכונן שוב לדרך. קראו לנו למשרד ושאלו אם יש לנו קרובים בברסלאו. לא הרשו לנו לקחת את השמיכות שסחבנו אתנו מהבית. מנהל הטרנספורט תבע את עלבוננו והסביר שאיננו אסירים כי אם שבויים אזרחיים, ועל כן מותר לנו לקחת מטען למחנה.

בתי הסוהר:

דרזדן-8.11.40-12.11.40;

קמניץ-12.11.40-13.11.40

שוב כבולים וכלואים בתאים מבודדים. חכינו לטרנספורט הבא בתקווה להגיע במהרה למחנה.

בית המעצר פלאוען-13.11.40-20.11.40

סדור חדש. חלקו את הטרנספורט שלנו לשנים. הובאנו לתחנת משטרה. בדרך לשם שוחח אתנו קצין צעיר והוא התנצל על האי-נוחות שתהיה לנו בתאי בית המעצר של המשטרה, אולם כפיצוי הוא הבטיח שם ניקיון למופת. ואמנם כדבריו כן היה. קבלנו תא עם שתי מטות בעלות קפיצים ומזרונים רכים. האוכל שלנו היה טוב מאוד והקפה היה אפילו ממותק בסוכר.

כל בוקר הוציאו אותנו לפרוזדור. שם נפגשנו עם הגרף הפולני קרשינסקי, בעל האחוזות הידוע מצ׳כנוב, איש בעל קומה ונראה צעיר לבן 70. הוא היה בדרכו לדכאו על אי-הסכמה עם הקומיסר שלו. הוא קלל את הגרמנים כל היום וצטט את נאומו האחרון של הנשיא רוזוולט. הנשיא דבר על שני עקרונות קדושים שהיו חופש הפרט ורכוש פרטי. את שניהם לקחו לו הגרמנים, ועל כך יבואו על עונשם. ההוכמייסטר שהקשיב לשיחתנו שתק, אולי בסתר לבו הסכים לדבריו. הגרף דבר ללא הרף והיה בטוח שיהדות ארצות הברית תנחיל מפלה לגרמנים. הגרף גדל זקן וכאשר נשאל אם הוא יהודי הוא הניע את ראשו כבצרעת. בפרוזדור היה מקלט רדיו והקשבנו לשידורי הרדיו הגרמני. במהדורת החדשות הודיעו על הפצצה כבדה וקורבנות רבים בין האוכלוסייה האזרחית. השוטר הגרמני לא חכה להשתתפותנו בצערו.

ערב אחד השוטר בא לתאנו עם ״תעודת המשלוח ״ שלנו והסביר לנו שהננו בדרך למחנה שבויים אזרחיים ונהיה תחת פיקוחם של האמריקאים שבחסותם נמצא המחנה והגרמנים לא יתייחסו אלינו כאל יהודים. הוא הגיש לנו קפה וסוכר לבן בכסיות לבנות וחברי קבל ממנו סיגריות. הוא גם קנה למעשנים סיגריות לדרך ובקש לא להכניסו לפח במקרה שייתפסו. היה נעים למצוא בים זה של שנאה ומשטר כפיה איש אחד עם יחס הוגן לאדם על אף צלב הקרס על חזהו.

שוב היינו כבולים ובדרך לתחנת הרכבת.

הוף - 20.11.40 - 21.11.40

הגענו בחצות להוף והמשכנו בדרכנו למחרת. הגענו לעיר החוקים הזדוניים נגד עם ישראל - נירנברג.

נירנברג - 21.11.40-22.11.40

כמה דיכאון ופחד ליוו אותנו למקום הזה, בו נתפרסמו ב- 1935 חוקי נירנברג הידועים לשמצה. תמונתו של אריך לודנדורף, שהוצג ב-1925-כמועמד הנאצים לנשיאות גרמניה מול הינדרברג, ונכשל, קבלה את פנינו בפרוזדור. היינו מלאי פחד כשעברנו את מסדרונות בית הסוהר בדרך לתא. נרגענו מעט כאשר קבלנו כלי מטה נקיים ובאופן יחסי אוכל יותר טוב מאשר בכול בתי הסוהר האחרים. חדר המעצר היה מרווח עם הרבה אור והניקיון היה למופת. מיד עם כניסתנו לתא, כבדו אותנו במלאכת הרכבת צעצועים.

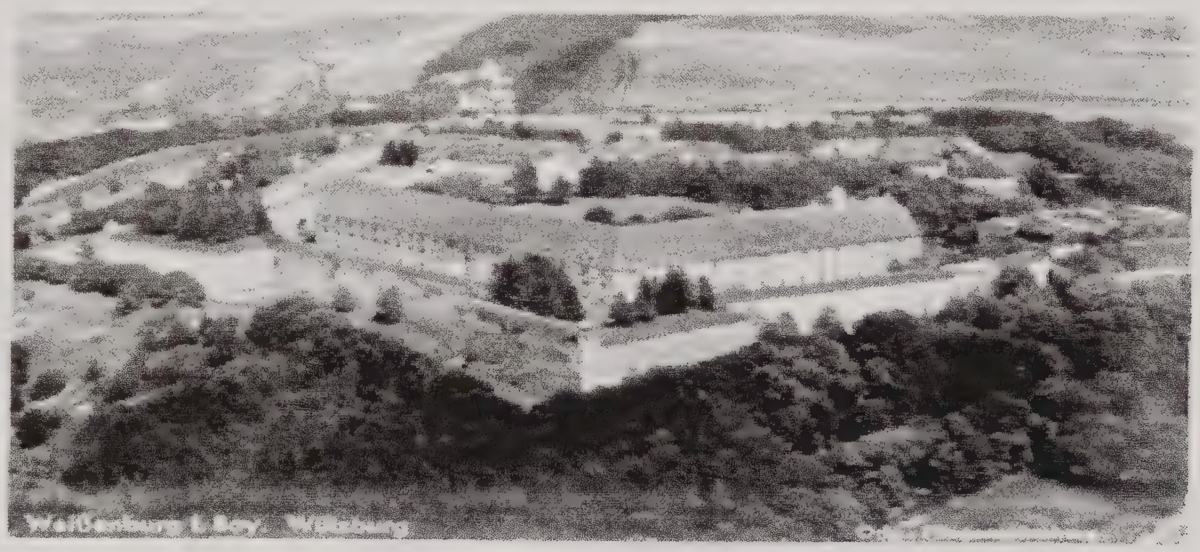
מבית הסוהר לקחו אותנו לתחנת הרכבת ושם כלאו אותנו בתא קטן שעל קירותיו היו חקוקים אלפי שמות וציורים מציורים שונים בכול הסגנונות ובכול שפות אירופה. מתחנת הרכבת הובילו אותנו לתחנת המשטרה בויסנבורג

במבצר וילצבורג 22.11.40-1.10.41

בא קץ לנדודים בבתי הסוהר וברכבת-מכלאה. התעכבנו בתחנת הרכבת של ויסנבורג ושוטר *צעיר הובילנו באדיבות לתחנת המשטרה המקומית הקטנה. נתבקשנו לשבת והשוטר התורן הודיע טלפונית למחנה על בואנו. חכינו בדריכות לחייל שיובילנו למבצר וילצבורג, שקועים במחשבות על המחנה שאנו מיועדים להגיע אליו ולהיוכח אם אמנם נכונים הדברים שהשוטר בפלאוען ספר לנו אחרי שעה בערך הגיע חייל צולע חמוש ברובה והוא הזהירנו לא לנסות לברוח, כי במקרה של בריחה הוא ייאלץ להשתמש בנשק.

עברנו את העיירה ויסנבורג בה האנשים, רובם מבוגרים, לא הפנו אלינו כל תשומת לב או סקרנות, כאילו שני אנשים מלווים בחייל חמוש היא שגרה ודבר יומיומי. יצאנו לשדות בדרך המובילה למבצר. היה זה יום שטוף שמש וחם ואנחנו היינו לבושים בגדים חמים ועייפים מהטלטולים בבתי הסוהר השונים. על אף המאמץ הגדול של עליות תלולות, השקפנו על סביבות וילצבורג. השדות היו ירוקים והאוויר צח. היערות העבותים והעיר שעברנוה נצצו בזהב השמש הסתווית. החייל ספר לנו מן הוי המחנה, על חבילות הצלב האדום, הסיגריות וקפה אמיתי וזה עודד אותנו במקצת. טרם האמנו שאנו באמת באים למחנה שבויים אנגליים. אחרי שראינו מה עוללו הגרמנים ליהודים לא יכולנו להאמין שקיים עוד איזה חוק בינלאומי אשר הגרמנים מכבדים. חברי בקש סיגריה מאת החייל והלה נתן לו סיגריה וצחק: "הרי סיגריות אנו מבקשים מאת האנגלים."

הדרך למבצר הייתה בעליה. המבצר נבנה על הר שגובהו 628 מטר מזרחית מויסנבורג. המבצר יוצר מחומש (פנטגון) ואורך קירותיו החיצונים מגיע ל- 930 מטר. מחמשת הפינות של המחומש בולט מגנן. סביב למבצר נמשך חפיר יבש חצוב בסלע באורך של 907 מטר, 29 מטר רוחבו ו- 7.5 מטר עומקו. כבר בשנת 1870–71 שמש המבצר כמחנה שבויים צרפתיים ובשנת 1918 היה בו גנרל דה -גול אחד משבויי המלחמה.

בביקור משלחת הצלב האדום הבינלאומי מ–15.8.40 היו במחנה 1036 שבויים: אנגלים, בלגים, הולנדים, מצרים, נורבגים, פולנים וצרפתים. היו 14 ארצישראליים. הסוכנות היהודית לא"י תרמה בסתיו 1940 סכום כסף שאפשר משלוח חבילות מזון בנות 2 ק"ג ל–9 הנשים הארצישראליות שהוחזקו בברלין-שרלוטנבורג ול–14 הגברים הארצישראליים בוילצבורג. חבילות המזון הגיעו לוילצבורג ב- 26.12.40, אולם בברלין לא קבלו אותן. הנשים הארצישראליות הכלואות בברלין - (קורפוס דיפלומטי) היו: מינדלה סיקורה, מינדלה רוזנסל, צפורה וינוגרון ובת רות, צפורה קלפר ובת הדלה, לאה נייפלד ובת שושנה, לאה ווייס ובת תמר, יוכבטה מושוביץ, רוזה ליפשיץ וילד אינה, שרה צבעוני, ואידה גורודצקה.

הגענו סוף סוף למחנה ברגש של הקלה. מהחלונות קבלונו הארצישראליים בשלום ושאלונו מאין באים יהודים. הוכנסנו לבנין המפקדה, לקחו מאתנו את כל הפרטים האישיים, צלמו אותנו עם מספר השבוי שקבלנו ולאחר חיפוש קפדני הובאנו לבנייני השבויים. הסמל הגרמני נמוך הקומה והממושקף שאל אותנו אם דוברי אנגלית אנו והתפלא לשמוע את תשובתנו השלילית. הסמל לא תפס איך זה אנגלים אינם יודעים את שפת ארצם. הובאנו לחדר היהודי ונתקבלנו שם כמלכים. נשלחנו למקלחת עם חבילת בגדים חדשה שסופקה לנו ע״י ראש המחנה האנגלי ממחסן הצלב האדום. לאחר מקלחת חמה והחלפת הבגדים חזרנו לחדר היהודי.

באנו בימים קשים לחלק היהודי של המחנה. הגרמנים בעלי אזרחות אנגלית, רובם ילדי זוגות מעורבים או ממזרים מתקופת מלחמת העולם הראשונה, פנו בבקשה למפקדה הגרמנית לרכז את כל היהודים בחדר מיוחד כדי למנוע מגע עם היהודים. כבר קודם לכן דרשו שיהיה ליהודים בית שימוש נפרד כדי שלא ייאלצו להשתמש באסלה שישב עליה יהודי. הגרמנים נענו כמובן לבקשתם. ראש החדר היהודי, ד״ר ברנשטיין מקנדה, בעל גוף ספורטיבי, קבל את פנינו באנגלית. הוא לא ידע כלל יידיש, אבל איך שהוא הבינונו אחד את רעהו. קבלנו כוס אובלטינה ולחם במרגרינה והיה זה ערב מאוד לחכנו אחרי כול המזון שקבלנו בבתי הכלא השונים בגרמניה. בתקופה הזאת הייתה הפסקה במשלוח חבילות מזון של הצלב האדום וכולם התגעגעו לדברים הטובים אשר מקבלים מאנגליה. עבורנו כל זה. היה בגדר חלום. קבלנו כסף כיס מראש המחנה מטעם השגרירות האמריקאית וירדנו לקנטינה לקנות לנו בירה.

עייפים מן הדרך שכבנו במטות. המטה הייתה נקיה וכן כלי המטה והשמיכות שסופקו לנו ע״י הלגרמייסטר קוהלר, נמוך קומה בעל רגליים בצורת וי ונעולות במגפיים חומים מצוחצחים למשעי. קבלנו דיסקיות של שבויים עם מספרים אישיים והיינו לאזרחי המחנה אילג 13. מספרי היה 18323-Wהיום הראשון במחנה חלף מהר. היה זה יום שבת ואכלנו חמין שהוכן במיוחד לכבודנו. החברים ספרו לנו מהווי המחנה והדרכים בהן הם הגיעו לכאן. כמה טוב להירדם עם הכרזתו של ראש החדר על כבוי אורות.

בשורה העליונה מימין לשמאל: סיקורה, בלומנטל, לנדאו, זימן, ביגלמן, פז
בשורה האמצעית מימין לשמאל: רוזנסל, כצנלסון, ברנשטיין (קנדי), פירשטנברג, ארליך, דגני
בשורה התחתונה מימין לשמאל: שורצברג (אנגלי) באום, פפר. לא הצטלמו: ליפשיץ, שמחה, קרמסר, הנדל

בוילצבורג היו באותה עת 14 ארצישראלים, יחד אתנו 16 :

לנדאו שלמה ז״ל	W	60
רוזנסל מנחם	W	1068
כצנלסון אברהם ז״ל	W	1069
דגני (דלוגולנצקי) שלמה ז״ל	W	1070
סיקורה אביעזר	W	1071
זימן פרד	W	16594
בלומנטל לולק ז״ל	W	16595
ארליך יוסף ז״ל	W	16658
ליפשיץ ישראל ז״ל	W	16659
ביגלמן שמואל ז״ל	W	16835
שמחה נפתלי	W	18264
הנדל לייב זליג ז״ל	W	18285
באום שלום	W	18303
קרמסר שלום	W	18304
פפר צבי ז״ל	W	18322
פז (זילברשטיין) אפרים	W	18323

כחמשה שבועות לאחר שפפר ואני הגענו למחנה, הובא עוד ארצישראלי אחד שהיה חצי שנה במחנה עבודה ושלושה שבועות בבית הסוהר בלובלין.

פירשטנברג דוד	W	18334

כבר בימים הראשונים במחנה התיידדתי מאוד עם אמיל כצנלסון, אחיו של המשורר יצחק קצנלסון. אמיל היה חבר קבוץ שפיים, אפשר לומר שכני מן הארץ. הוא היה גבוה ורזה בעל פנים מוארכות וצורת ההליכה שלו נתנה את הרושם שהוא מט ליפול בכל רגע. הוא אהב לצטט מן הספרות הפולנית, והיו קטעים ממיצקביץ׳ ושנקביץ׳ שהוא דקלם ממש מלה במלה בע״פ. רוב השיחות אתו נסבו על גורלו של אחיו המשורר שהיה באותו זמן כלוא במחנה שבויים בויטל של צרפת. בזמן שרוב השבויים ישבו בחדרים מחמת השלג והכפור, אנחנו היינו יורדים לחצר המבצר ומטיילים במשך שעות. באחת הפינות במסלול טיולנו לא יכולנו להתעלם מלוח זיכרון בו היה כתוב:

Durch Not und Krieg Waechst der Sieg .

כאשר שיחתנו הגיעה לנקודת יגיעה, שרנו שירים, בעיקר של יצחק קצנלסון. אמיל קבל בקביעות מכתבים מאשתו ובנו היחיד ומעת לעת גם חבילות מזון.

הבריחה ממבצר וילצבורג הייתה כמעט למשימה בלתי אפשרית. גילס רומילי, בן אחות ע״י נישואין לצ׳רצ׳יל התחפש כאישה וביום חמשי אחד, יום הביקור של המשפחות שהתגוררו בגרמניה, הצליח לעבור את השומרים. תכניתו הייתה לגנוב אופניים, אולם אלה לא הזדמנו לו. הוא ניסה להתקדם רגלי לנירנברג, אולם נתפס ע״י הגרמנים ביער קרוב למבצר כאשר עמד לעשות את צרכיו והרים לשם כך את החצאית. שומר יערות הבחין בכך, עצרו והחזירו למחנה עוד לפני ששלטונות המחנה ידעו על בריחתו.

החדר היהודי היה בקומה השניה של הבניין בו שוכנו השבויים ומספרו היה 11 . היה זה חדר ארוך וניצבו בו מטות תלת קומתיות והוא אכלס יהודים בעלי אזרחות של ארצות שונות: הולנד, צרפת, ארה"ב, קנדה, דרום אפריקה ועוד. בין היהודים ההולנדיים היה חבר פרלמנט מטעם המפלגה הסוציאליסטית. שוחחנו אתו רבות. כאשר השיחה נסבה על הבעיה היהודית, הוא היה אדיש וטען שזוהי בעיה מזערית לעומת מיליוני ההודים הסובלים רעב ומצוקה. ישב אתנו גם ד"ר ארתור קאופמן שהתכחש ליהדותו שהדביקו בו הגרמנים. הוא היה עשיר מאוד, קבל הרבה חבילות מזון ואכל כמויות עצומות של אוכל ואחרי כל ארוחה היה בולע כדורים לשלשול. רוב הימים ישב ושחק פוקר ועסק באכילה. הוא היה מורי לפוקר וממנו למדתי להעמיד פני Poker Face.

טיפוס מעניין היה מר וינהולט שהיה עד לפרוץ המלחמה פעיל מאוד במפלגה הנאצית והיה חבר בס.ס. הגרמנים מצאו שלפי תורת הגזע שלהם הוא ממוצא יהודי והושיבו אותו אתנו יחד בחדר היהודי. הוא חרף וגדף את הנאצים והתחנף מאוד אלינו. עוד אחד שלא ידע דבר על יהדותו היה אגון כהן מהמבורג שהגרמנים הדביקו לו תווית של יהודי וצרפוהו ליודן-צימר.

"אגון כהן חי בגרמניה מאז הולדתו. הוריו הגישו בקשה אחרי גמר מלחמת העולם הראשונה לקבלת דרכונים אנגליים. על כן נשארת אזרחותו של אגון כהן לא ברורה. אבא כהן משתייך לדת היהודית, האם היא ארית ומשתייכת לכנסיה האב גלית-לותרנית. בינתיים אי אפשר לשחרר את כהן".

(תזכיר של קרנינג, הארכיון הפוליטי של משרד החוץ הגרמני).

בפרוזדור הבניין הארוך הסתובבו תמיד חיילים מזוינים, אולם הם לא התערבו בנעשה בחדרים. כל הקשר בין השבויים והמפקדה הגרמנית היה בעזרת סמל גרמני,Kompanie Fuhrer. סמל זה היה ממקצועו האזרחי אופטיקאי ובשעות הפנאי שלו היה מטפל בעיניים של השבויים כתחביב. זוג המשקפיים הראשון שלי רכשתי לי במחנה לפי המרשם שלו ובעזרתו.

מי שעבר כמונו את בתי הסוהר בפולין ובגרמניה, מצא שם כר נרחב לפעולה. ראשית, היה עם מי לדבר, היו ספרי קריאה שסופקו ע"י הצלב האדום, התקיימו קונצרטים, הצגות, קורסים למיניהם, משחקי ספורט ועוד. השעות הקשות עבורי היו שעות הערב לאחר שאסור היה לעזוב את הבניין. החדר הפך לקזינו של משחקי קלפים למיניהם והחדר התמלא עשן סמיך מעישון סיגריות, ובעיקר מסיגרים של ההולנדים. ההקלה הגיעה עם הוראת כבוי אורות--**Verdunkelung**.

מחנה השבויים היה בינלאומי: הולנדים, בלגים, צרפתים, מצרים, אנגלים, דרום אפריקאיים, קנדים ועוד. במשך הזמן נשארו רק שבויים בעלי נתינות אנגלית או אנגלית-מנדטורית. מה עלה בגורלם של היהודים מארצות אלו, אינני יודע פרט לעובדה שביום מסוים הוצאו מן המחנה. במחנה היו גם שבויים מצרים. הגרמנים העניקו להם יחס מיוחד ושכנו אותם באגף צדדי עם נוחיות מרבית. רובם היו סטודנטים שלמדו בגרמניה.

בראש המחנה עמד קפטן המחנה שהיה המקשר בין צבור השבויים ומפקד המחנה. הקפטן היה מר דנקן שבחייו האזרחיים היה נציג חברת הספנות האנגלית "הכוכב הלבן" ומקום מושבו היה בברלין. שיחתי הראשונה אתו הייתה לפי בקשתי והיא התנהלה בגרמנית. הבעתי לפניו את דאגתי לגורלי בגלל החרמת דרכוני הא"י שמספרו היה 115375 ע"י הגסטאפו בורשה. כן הגשתי תלונה על שמזוודתי נלקחה ממני בדרך מבית הסוהר בלודז' לרכבת המכלאה שהובילה אותנו לראויטש. הקפטן הבטיח לברר את עניין המזוודה אצל מפקד המחנה וכן להעלות את בעיית הדרכון בפני משלחת השגרירות האמריקאית שטפלה בענייני השבויים האנגלים. ואמנם, לאחר כמה שבועות בא אלי מר דנקן והודיע לי שאין סיבה לדאגה כי נמצאתי רשום בשגרירות האמריקאית בברלין כאזרח ארצישראלי. זמן מה אחר כך נקראתי למפקדת המחנה וקבלתי את מזוודתי בשלמותה מבלי שיחסר בה דבר. לאחר שהחליפו לי את הכסף הפולני בגרמני, היה עלי לחתום שקבלתי את המזוודה ואין לי יותר טענות בקשר לחפצי.

גזבר המחנה היה יהודי הולנדי בשם רוזלר, וכולם רחשו לו אמון רב. בראש המרפאה עמד קצין בריטי שבוי ובצוות הרפואי היו שני חובשים - שבויי מלחמה. לעזרת הצוות הרפואי מונה ד״ר פרייס שבחייו האזרחיים שמש כמיסיונר בבומבי שבהודו ובתור שכזה התמחה ברפואה ושמש כרופא בית של המחנה. הוא היה נשוי ליהודיה מורשה שהייתה במחנה שבויים אזרחיים לנשים ביחד עם בתם בליבנאו ע״י הגבול השוויצי. תפקידו העיקרי היה לחלק מזון לחולים. אולם רק מעט מזה הגיע לידי החולים. הוא בלע בעצמו את רוב האוכל והרבה שלח לאשתו ובתו. דבר זה לא יכול היה להישאר בגדר סוד והשבויים שללו ממנו את הזכות לשמש כמטיף בימי א׳ בכנסיית המחנה. מאוחר יותר הוא הוחלף יחד עם שבויים אחרים, אולם בעלותו על האנייה נתקף במכת שמש ומת ונקבר בליסבון שבפורטוגל.

מפקד המחנה היה קפטן פון איבאך וסגנו היה קפטן זיפל. נציגי השגרירות מצאו את המחנה בהרבה שטחים כבלתי משביע רצון, התאוננו על אספקת מים דלה ומחסור חמור בבתי שימוש ואי אספקת מצרכים חיוניים בקנטינה של המחנה. קפטן פון איבאך טען שבאזור שלו יש מחסור חמור בסיגריות והוא הבטיח לטפל בדבר, אולם דבר לא השתנה.

השבויים האנגלים התייחסו אלינו, הארצישראליים, כילדים. קשה היה להם לעכל את העובדה שאנחנו קבלנו חבילות הצלב האדום הבריטי ונהגו בנו כאנגלים על אף שרובנו לא דברנו אנגלית. היו ביניהם כמה מיסיונרים שניסו להתקרב אלינו לשם ציד נפשות. הם עשו זאת בדרכים שונות ומשונות ובעיקר ע״י מתן קופסאות שמורים שכאילו צוו בחלום ע״י ישו הגואל למסרם לנו. זוכר אני במיוחד את מר בל שהיה תמיד מקדם אותי ב״בוקר טוב ידידי״, ואני הייתי עונה לו בפתגם האנגלי: ״ידיד של כל אחד אינו ידיד של אף אחד.״ הוא לא נעלב חלילה, אלא המשיך לנסות לרכוש את נשמתי.

במחנה הייתה גם מושבה פולנית. השמות שאני עדיין זוכר הם: מזור, סנדז׳ק ויורק. יורק היה זריז מאוד בסריגה והרוויח אצלנו כסף רב ע״י סריגת כובעים, כפפות וגרביים מצמר לקראת החורף. לפי תעודות גרמניות היו יורק ומזור יהודים. יורק שהיה הדברן שביניהם וכאילו ידיד היהודים הסביר לנו את התיאוריה שלו על היהודים: ״יהודים הם כמו מלח, טיפה אחת משפרת את האוכל, הרבה משחית אותו, היו יותר מדי יהודים בפולין והם השחיתו את המדינה.״

בין יהודי אנגליה בלטו האנגלים ה״טהורים״ שהחדר היהודי היווה כלפיהם כעין טלאי צהוב. בראש הרשימה הזאת אפשר לתת מקום כבוד לג׳קי אטקין שנולד באנגליה והיה אחד המנהלים של ביהח״ר ״ג׳נטלמן״ למוצרי גומי בלודז׳ ונשלח מטעם ביהח״ר ללטביה לחיסול אחד מהמפעלים שלהם שם. בדרכו לשם דרך דנמרק, הוא נתפס ע״י הגרמנים ונכלא במחנה השבויים האזרחיים. בניגוד לכל דיירי החדר היהודי, הוא הצטרף לקומביין אנגלי טהור. קומביין היה השם שניתן לקבוצה שהתחברה יחד לשם הכנת ארוחותיהם.

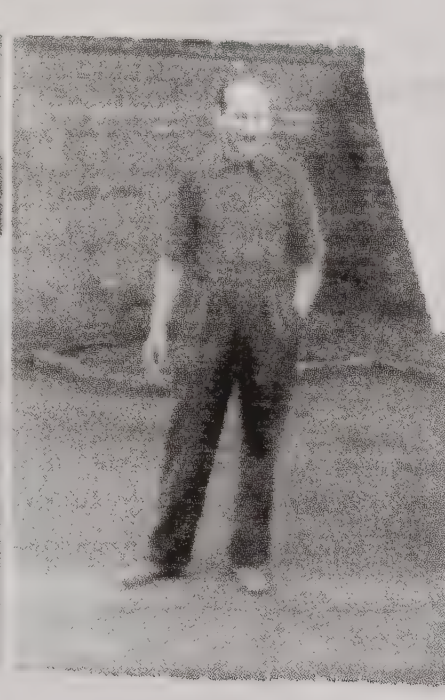
מפקד המחנה היה קפטן פון איבאך וסגנו היה קפטן זיפל. נציגי השגרירות מצאו את המחנה בהרבה שטחים כבלתי משביע רצון, התאוננו על אספקת מים דלה ומחסור חמור בבתי שימוש ואי אספקת מצרכים חיוניים בקנטינה של המחנה. קפטן פון איבאך טען שבאזור שלו יש מחסור חמור בסיגריות והוא הבטיח לטפל בדבר, אולם דבר לא השתנה.

השבויים האנגלים התייחסו אלינו, הארצישראליים, כילדים. קשה היה להם לעכל את העובדה שאנחנו קבלנו חבילות הצלב האדום הבריטי ונהגו בנו כאנגלים על אף שרובנו לא דברנו אנגלית. היו ביניהם כמה מיסיונרים שניסו להתקרב אלינו לשם ציד נפשות. הם עשו זאת בדרכים שונות ומשונות ובעיקר ע״י מתן קופסאות שמורים שכאילו צוו בחלום ע״י ישו הגואל למסרם לנו. זוכר אני במיוחד את מר בל שהיה תמיד מקדם אותי ב״בוקר טוב ידידי״, ואני הייתי עונה לו בפתגם האנגלי: ״ידיד של כל אחד אינו ידיד של אף אחד.״ הוא לא נעלב חלילה, אלא המשיך לנסות לרכוש את נשמתי.

באחד ממפקדי הבוקר נדרשו כול היהודים שבמחנה להתייצב בשורה נפרדת. הוא השפיל את ראשו וכאילו ניסה להתחבא או לחפור לעצמו בור מתוך בושה. מר אטקין היה מוזיקלי מאוד והייתה לו יד בארגון חיי התרבות במחנה. הוא ביים הצגות רבות והנחה נשפים. ליל חג המולד שאורגן בפאר רב היה כלו מעשה ידיו. לואי שורצברג ד"ל, יהודי פולני בעל נתינות אנגלית ספר שאטקין היה אכול שנאה עצמית, אולי היה זה גם בזכות מראהו היהודי הטיפוסי אתו נולד אשר הבליט את מוצאו היהודי למורת רוחו. הניגוד הגמור למר אטקין היה ד"ר ברנשטיין, יהודי מקנדה. הוא היה פיזיקאי במקצועו, שחמטן מעולה וספורטאי מצטיין. הוא נבחר על ידינו לשמש ראש החדר היהודי ועשה זאת בהצלחה רבה. הוא השליט בחדר שעות מנוחה וארוחות. כאשר הגיע דואר בזמן ארוחה ואנו הא"י היינו להוטים לקבלו מיד, הוא החביא את הדואר בשקט סטואי וחלק אותו רק לאחר שכולם גמרו לאכול. הוא היה יהודי גאה והאנגלים כבדוהו ובאו לחדר היהודי לשחק אתו שח, רמי ובריג', ולהזמינו למשחק טניס.

היו עוד יהודים מבלגיה, הולנד ואנגליה שהיו מאוד ידידותיים אלינו. כמה יהודים צעירים מבלגיה התחברו אלינו והקשרים אתם היו מאוד הדוקים. רובם הבינו עברית והיו אחדים שדברו עברית שוטפת, הם היו חניכי תנועות נוער ציוניות.

מימין לשמאל: ארליך, בלומנטל, שוורצברג, רוזנסל

המפיק ג'ון אטקין

צבי פפר

תמונות ממבצר וילצבורג באדיבות הצלב האדום הבינלאומי

קורפוס דיפלומטי

בין השבויים הארצישראליים שפגשתי במחנה וילצבורג היו ארבעה שהגיעו עם הקורפוס הדיפלומטי מורשה שבפולין: שלמה דלוגולנצקי (דגני), אברהם קצנלסון, מנחם רוזנסל ואביעזר סיקורה.

קורפוס דיפלומטי Corps diplomatique הנו ארגון מוכר, שבידיו מופקד הייצוג של כלל הדיפלומטים השוהים במדינה בה הם משרתים. אין לארגון זה תפקיד מדיני, ותפקידו רק לשמור על האינטרסים המשותפים של חברי הסגל בתור שכאלה. במקרה של ניתוק יחסים או מלחמה, חייבת הנציגות לצאת את גבולות המדינה האויבת. המשפט הבינלאומי אוסר כל פגיעה בחברי המשלחת של האויב, הנימוס הבינלאומי אף מחייב שהמדינה בה הם שוהים תקל את צאתה.

אברהם קצנלסון, אחיו של המשורר יצחק כצנלסון, חבר קבוץ שפיים שבא לפולין בשנת 1939 לנחם אבלים אחרי שאחיו משה טבע, ספר לי איך הוא הגיע למחנה השבויים. אמסור את ספורו כפי שרשמתי זאת מפיו בתוספת פרטים והערות מפיהם של מנחם רוזנסל ואביעזר סיקורה.

"21 בספטמבר 1939. העיר ורשה הייתה נצורה ואחוזה להבות. ההפצצות האוויריות וההפגזות הארטילריות היו כבדות, בעיקר ברובע היהודי. קשה היה להשיג אוכל ותנאי הקיום היו קשים. אותו יום שוטטתי ברחובות בלוית שני חברים לשם השגת מצרכי מזון בשביל אנשי תנועות הנוער שהתרכזו בסניף גורדוניה ברחוב לשנו 9. מאחד הבתים שמעתי בשעה 10:00 בבוקר הודעה ברדיו: "כול אדם בעל נתינות של ארץ ניטרלית המעונין לחזור לביתו יפנה לקונסול האמריקאי עד שעה 2:00 אחה"צ. בשמעי את ההודעה הזאת, פניתי לציר האמריקאי שהתאכסן במלון "בריסטול" והצגתי לפניו את תעודותיי ואת דרכוני הא"י והוא יעץ לי להצטרף לקורפוס הדיפלומטי והזהיר אותי שהגרמנים עלולים לאסור אותי בתור נתין בריטי, כי לא ברור היה אם א"י נחשבת למדינה לוחמת. רבים היו בורשה בעלי אזרחות א"י, אולם חלק מהם לא נתן אמון בהודעת שגרירות ארה"ב והם החליטו להישאר בורשה. אלי הצטרפו עוד 3 גברים מהארץ ו-9 נשים אזרחיות ארצנו ועוד 4 ילדים. אישה אחת הייתה עם תינוקת בת שבועיים בזרועותיה.

במשאיות צבאיות פולניות עזבנו את ורשה בכוון פרגה דרך גשר נהר הויסלה. לפני הבתים האחרונים של פרגה נעצרה השיירה ועברנו את הקווים ברגל מרחק של כ-50 מטר בערך וחיילים גרמניים עזרו לנו לעבור לצד השני. בינינו היו נתינים מארצות שונות: ארה"ב, הולנד, דנמרק, יפן ועוד. כאשר עזבנו את ורשה נפסקו פעולות הקרב לכמה שעות. בצד הגרמני חכו לנו משאיות גרמניות וקציני צבא גרמניה אשר עזרו לנו לעלות למשאיות. נסענו בערך שעתיים. בחוץ ירד גשם וסבלתי מאוד מהקור. הגענו לתחנת רכבת ועלינו למחלקה השניה של רכבת נוסעים. חלקו לנו מזון והרכבת זזה ממקומה. בשתיים בבוקר כובדנו בארוחת צוהריים טובה. הגרמנים הציעו לנו מכול טוב והדגישו שבגרמניה לא חסר דבר. הגענו לעיר הנמל קניגסברג על גדות הים הבלטי. את האמריקאים שכנו במלון גדול ואותנו הכניסו למחנה מעבר הבנוי צריפים. במחנה זה חכינו בערך שבוע ימים תחת משטר צבאי חמור. אחרי שבוע נפגשנו שוב עם האמריקאים ועלינו בנמל פילו„ בחוף הים הבלטי, לאנייה גדולה מחברת Kraft durch Freude -כוח באמצעות שמחה-. ההפלגה באנייה הייתה נוחה מאוד והניקיון היה למופת. אחרי 24 שעות של הפלגה נמסרו לכולנו הדרכונים ושמענו הודעה ברדיו הגרמני שפנתה לארצות ניטרליות בבקשת עזרה למעברנו. היינו בטוחים שבקרוב נראה את ארצנו. הורדנו מהאנייה הישר לתוך רכבת נוסעים בכוון לברלין. בברלין הוכנסנו יחד עם

האמריקאים למלון "צנטרל". היה זה ב-28 בספטמבר 1939. כול אחד מאתנו קבל חדר עם כל הנוחיות. אנו עשינו רושם רע ועלוב. היינו לבושים בגדים פשוטים וקמוטים מהדרך הארוכה בניגוד לעשירי גרמניה שהיו לבושים בגדים פורמליים. מצב רוחנו היה טוב. טילנו ברחובות ברלין, מקום שליהודי כבר לא הייתה דריסת רגל. הסעודות היו רבות וטובות על חשבון הצירות האמריקאית. במלון ישבנו שבוע ימים.. ב- 10 לאוקטובר דפקו על דלת חדרנו ולשאלתנו מי שם קבלנו תשובה לא אדיבה בהחלט: "אתם עצורים". היה עלינו להתלבש מהר ומבלי לקחת את חפצינו. הובלנו בחשמלית לבית הסוהר "אלכסנדרפלאץ". הוכנסנו למשרד לשם חקירה. אחד החוקרים קבל אותנו ב"אתם כולכם מרגלים.", אולם לאחר שקצין הגסטאפו הודיע שהננו תחת חסותו של ציר ארצות הברית, הוא הפך את עורו ונעשה רך ועדין. הוכנסנו לתא אסירים. התא היה מלוכלך ומלא פשפשים. על אף עייפותנו לא יכולנו להירדם. למחרת הועברנו לתא מסודר עם כלי מטה נקיים. האוכל היה רע מאוד, הוא ניתן כאילו רק להחזיק אותנו בחיים. שם ישבנו 9 ימים. בלילות נשמעו נאקות הנחקרים מהתאים הסמוכים לנו. הצעקות היו בעיקר בשפה הפולנית. בלילה הכניסו אלינו עוד אסירים. היו אלה קומוניסטים שישבו במשך שנים במחנות ריכוז ואחרי תקופה ארוכה של עינויים וייסורים הובאו לברלין לשם בדיקת האפשרות של שילובם בצבא הגרמני לאחר שיחתמו על התנערות מהקומוניזם.

בליל ה- 13 באוקטובר נפתחה הדלת ונכנס סוהר עם עששית בידו וצווה עלינו להתלבש. נבהלנו מאוד ודמעות היו בעינינו, לאחר שידענו שלילה לילה מוציאים אנשים בכוון בלתי ידוע לדרכם האחרונה. נשמעו עוד נקישות דלתות והיינו בטוחים שהננו הולכים לטרנספורט. לאחר שיצאנו לפרוזדור ראינו שגם המצרים מוצאים מתאיהם וזה הרגיענו מעט, כי במשך כל זמן מעצרם הגרמנים התייחסו אליהם באדיבות רבה ונהגו בהם כבידידים. ירדנו בלילה לתחנת הרכבת. היה קר בחוץ. ברחובות שררה ההאפלה. ברכבת נסענו לנירנברג. מנירנברג הסיעו אותנו ברכב בית סוהר עד למקום מרוחק למחנה גייסטמאנהוף. היה זה מחנה ענקי של שבויי הצבא הפולני. ראינו איך מצעידים את השבויים בבוץ עמוק ביום גשום וסוער. רעדנו מאי-ודאות שמא המקום הזה מיועד גם לנו. לאחר רשום פרטים אישיים במשרד וקבלת מספרי שבוי אישיים העלו אותנו על אוטובוס מפואר ובלווית חייל חמוש הובילו אותנו למבצר וילצבורג, שם הוכנסנו למחנה שבויים אזרחיים ושם נפגשתי עם הארצישראלי הראשון שהובא מצ׳כיה, שלמה לנדאו.

נשי רוזנסל וסיקורה ועוד 9 נשים ארצישראליות נשארו עוד זמן מה בצנטרל הוטל בברלין ואח"כ הועברו למלון בדרגה נמוכה יותר. הן היו כל הזמן בברלין עד שהוחלפו בסוף שנת 1942 והגיעו ארצה.

טוסט-28.4.42 - 4.10.41

הגענו למחנה חדש בעיירה טוסט (שמה הפולני טושק) ע״י גליביץ במחוז קטוביץ בשלזיה. שכנו אותנו בבניין גדול ששמש לפני המלחמה כבית חולים לחולי רוח. לפי סיפורי הזקיפים כל המשוגעים הוצאו להורג ביום אחד. בהתחלה נראה הדבר מוזר לנו, אולם היה לנו פיצוי, כי יכולנו לראות מהחלונות של הקומה העליונה עוברים ושבים ברחוב, דבר שנבצר מאתנו בוילצבורג. היו שם גם יהודים ובתוכם ארצישראלים. בזמן אחד המפקדים הגרמנים הקריאו את שמותיהם של כל היהודים והורו להם לצאת מן השורות ולהסתדר במקום נפרד. צחוק הגורל רצה שמר אטקין יהיה בראש הרשימה בגלל שם המשפחה שהתחיל באות-A. עם ראש מורד יצא מר אטקין מן השורה. ראשו היה מורד כאילו עיניו תרות אחרי בור להיכנס בו. הוא נעמד תחת עץ להיות כבלתי נראה, אולם הגרמנים העמידו אותו במקומו. הגרמנים ניסו להכניסנו לחדר יהודי, אבל האנגלים התנגדו לכך בתוקף. הם טענו שעל מחנה שבויים בריטיים חלים חוקי בריטניה ואין להפלות בין אזרח אנגלי יהודי ובין אנגלי לא יהודי. שטח המחנה היה גדול ומסודר. במחנה היו תשעה ארצישראלים:

1.קרול מוסבכר	48
3.מקס מאיר	106
4.הלל ברוקנטל	131
2.שמעון כהן	87
5.אורי קוך	145
6.משה כצנלסון	188
7.צבי קוטנר	189
8.שמואל רוזנבלום	995
9. צבי רוזנבלט	1192

מחכים לחלוקת מרק, רביעי משמאל: צבי קוטנר ז״ל

הם רכשו להם עמדה ובלטו בתזמורת המקומית והיו מעורבים בחיי החברה של המחנה. אנו הארצישראליים מוילצבורג היינו ערב רב: שני קיבוצניקים, שני סטודנטים שלמדו חקלאות בצרפת ועירוניים מירושלים, תל-אביב וחיפה.

לא הצלחנו להתארגן כדוגמת אנשי טוסט שהוו קומביין גדול שיצאו לו מוניטין במחנה. כבר מן הרגע הראשון נוצרו בינינו שני מחנות, אנשי טוסט שביניהם היו 3 חברי קבוצים חשבו את עצמם לאתה בחרתנו. חברי אמיל כצנלסון ואנוכי הוזמנו להצטרף לקומביין, כנראה בגלל השתייכותנו הקיבוצית. אני סירבתי ואמיל הצטרף אליהם. זכורני שהוזמנתי לתמונה משותפת עם הקומביין ולדאבוני הרב נאלצתי לסרב כי לא יכולתי להבין למה אין יתר הארצישראליים יכולים להצטלם בתמונה אחת עם האחרים. מעניין להביא את דעתו של האנגלי, ג׳רום קמינדה, אותו אני מזכיר כמביא חדשות לחדרים, והנני מביא את דבריו כלשונו, אולם בתרגום מדויק מאנגלית:

"דוברי העברית, הציונים שנשבו ב- 1939 בעת בקוריהם באירופה, שמרו מרחק מהאחרים. ציונות? ציונות? מה זה ציונות? שאלתי בפעם הראשונה. הוסבר לי. אבל מדוע אתם מתרחקים מאחרים? מדוע אתם פועלים כה גרוע? מדוע אתם רבים אחד עם השני כשיש צורך לחלק חבילות צלב אדום יחידות? ראו, אתמול ארבעה אנשים בחדר זה קבלו חפיסה חדשה של קלפים, ומה הם עשו? כל אחד שמר שלושה עשר קלפים לעצמו בקביעות, במקום להפיל גורל בשביל שאחד ייקח את כל החפיסה. האם זוהי רוח ראויה לשבח בין חברים שבויים? 'אינך מבין', באה התשובה.'אנשים אלה אינם אתנו. הם אינם תופסים שארץ ישראל היא סיכוינו היחיד, הבית שלנו האחד כיום. כשנצא שוב מאירופה, רק לשם אנו יכולים, הם יכולים, ללכת. וחוץ מזה...' -הם המשיכו לקשקש. התבוננתי בהם. לא 'אם' הם יצאו, אבל די בבהירות, 'מתי'. הם כולם נחשבו אזרחים בריטיים; אמונתם, במצבם זה, הייתה בדרכון שאז הגן עליהם. יהודי צעיר נלהב אחד בעל שערות אדמוניות בחדר התגלה לגרמנים לא כבריטי, אלא כפולני; הוא לא המשיך אתנו אפילו שעה אחת, אלא הוצא. איש מאתנו לא שמע אז על אושויץ, כי זה היה עוד סוף 1941. אבל זה שוכן לא רחוק צפונה מטוסט, והיה רק עשרים מילים מאתר המחנה החדש, קרויצבורג, אליו הועברו היהודים מהמחנה שלנו ב - 1942 ,הם לקחו אתם את אמונתם בדרכון שלהם.והם צדקו.הם שרדו."

(My Purpose Holds by Jerome Caminada)
עמודים 41-42

חיי התרבות היו מפותחים מאוד. התקיימו קונצרטים רבים ובתזמורת השתתפו באופן פעיל כ- 5 ארצישראליים. בין השבויים היו מנגנים ומלחינים ידועי שם והרוח החיה בחיים המוזיקליים והמנצח הראשי היה וויליאם הילדסהיימר שהשתתף בקומביין הארצישראלי. מדי יום א' התקיים קונצרט מוזיקה קלאסית. היו הרבה הצגות וגברים שחקו את תפקידי הנשים. כל ההצגות בוימו והופקו ע"י ג'והן אטקין. ההצלחה של ההצגות הייתה כה רבה שהיה צורך ב3-- הופעות של כל דרמה, קומדיה וכד'. גם אנו הארצישראליים לא טמנו את ידינו בצלחת והצלחנו לארגן נשף חנוכה ברוב פאר. האירוע התקיים בחדר גדול וכל האנשים המרכזיים של המחנה היו נוכחים בו. קראנו מספר המכבים בשפה האנגלית והדלקנו נרות חנוכה לצלילי "הייליגע ליכטעלעך". חלקי היה בדקלום שיר לכבוד המאורע. קרול מוסבכר, שנהיה אחרי שחרורו מהשבי למלוו הקבוע של לרי אדלר הנודע במפוחית הפה שלו, נגן מעוז צור לפי תווים שרשם משירתו של מנחם רוזנסל. היו לביבות וסופגניות כיד המלך ושרנו הרבה שירי ארץ ישראל. אנחנו היינו מרוצים מהצלחת הערב והאנגלים היו מלאי התפעלות והתרשמות.

ערב ערב, לאחר ההאפלה, כששכבנו במטות היה נכנס אחד השבויים לחדר וקרא בפנינו את החדשות. לרוב הקריין היה עיתונאי מקצועי בשם קמינדה. הוא עשה זאת בצורה מעניינת, כעין סיור ברחבי העולם. המקור לחדשות היה מקלט רדיו במחתרת שהורכב ע"י לסלי וילסון (מהקומביין שלי) שבמקצועו האזרחי היה מהנדס ראשון ב"פיליפס" בהולנד. וילסון השתמש בקופסאות פח משמורים וחלקים אלקטרוניים שהוגנבו מבחוץ. קלטנו בעיקר את הבי.בי.סי. באחד הימים נפטר יהודי אנגלי במחנה. הרב הלל ברוקנטל דאג לטהרת הגופה בעזרת מנחם רוזנסל. לצערו הרב לא יכול היה להשיג תכריכים עבור הנפטר, אולם הבעיה נפטרה כאשר הועבר לקבורה בגליביץ ושם נקבר ע"י אנשי הקהילה היהודית שעוד התגוררו בעיר.

קרויצבורג 19.1.45 - 29.4.42

אילג קרויצבורג היה נמצא בעיירה קטנה בשלזיה העילית, מזרח גרמניה. השם הפולני של העיירה היה קלוצ׳בורק במחוז אופולה. המחנה כלל בניני אבן בני 3 קומות מוקפים עצים ודשאים, ששמשו בעבר כבית חולים לחולי נפש. תנאי המגורים היו בדרך כלל משביעי רצון והוכנסו שפורים והמטבח הורחב. כן הוסיפו ספריה חדשה, חדר ייבוש כביסה, ועוד.

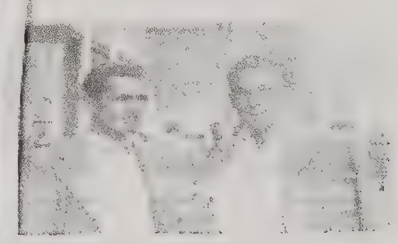
מזון ובישול היה בשפע, אולם היה מחסור בירקות טריים בתקופת החורף. מצב הבריאות של השבויים היה טוב פרט למחלות זקנה והפרעות נפשיות שנבעו מהמתח של שבי מתמשך. במחנה זה נעזרנו רבות בסמל גרמני בשם יבלונקה שדבר פולנית שוטפת. בעד סיגריות וקפה אפשר היה להשיג אצלו הכל. הוא גם ארגן יציאות לזונות ואלמנות מלחמה גרמניות. רופא צבאי בריטי עמד בראש המרפאה ונעזר ע״י 4 חובשים וטבח צבאי. אספקת התרופות מהצד הגרמני הייתה זעומה מאוד, אולם בעזרת חבילות הצלב האדום הרופא הסתדר יפה. טפול השיניים הוגש ע״י שני רופאי שיניים מתוך השבויים, אולם בגלל העדר טכנאי שיניים וציוד מתאים למילוי סתימות, הטפול הצטמצם לעקירת שיניים וסתימות מאולתרות.

השבויים הוצאו פעם בשבוע לטיולים מחוץ למחנה וגם בקרנו בבתי קולנוע בעיירה. את מרד גטו ורשה ראינו בהזדמנות כזאת ביומן חדשות גרמני. הם הראו את התותחים וחיל האוויר שהופעל נגדמרדה״טרוריסטיםהיהודיים״. יץ יכולנו לשחות בבריכה העירונית. ביום כזה אסור היה למקומיים לבוא לבריכה. לאחר הביקור הראשון בבריכה מחאו תושבי העיירה נגד הכנסת כהי עור לבריכה וכתוצאה ילדי הודו, מצרים ועוד כמה מושבות נאלצו לשבת בבית. למצרים, שנהנו מיחס מיוחד ואוהד מטעם הגרמנים היתה זאת מכה קשה. בזמן היציאות לקולנוע או לבריכה העירונית היינו מצטיידים בממתקים והיינו זורקים לילדים סוכרייה פה ואריח שוקולד שם. ילדי קרויצבורג ממש חכו ליציאות שלנו והיו רצים אחרינו כדי לתפוס נתח מנדיבות השבויים. בין הארצישראליים הצטיין בכך אורי קוך שהיה ממלא את כיסיו מכול טוב כדי להשתתף בהמטרת דברי המתיקה. אורי הוא יליד גרמניה וכאב לו שכתוצאה מהפצצות הכבדות של האמריקאים נהרסו נכסי תרבות שעל ברכיהם הוא התחנך. יום אחד מצאנו אותו יושב ובוכה על הריסת קתדרלה בדרזדן. אורי למד אדריכלות בגרמניה והכיר אישית את המקומות והבניינים שהופצצו.

לחדר היהודי שמספרו היה 141 נוספו לנו עוד 2 שבויים ארצישראליים: אברהם בנרובי 1287וחיים וויסבלט שהגיע ישר ממחנה ההשמדה אושביץ. ראינו לפנינו שלד של בן אדם, חוור ועטוף כולו פחד. הוא שתק רוב הזמן וסרב בתוקף להיבדק אצל הרופא האנגלי של המחנה. כל ניסיונות השכנוע מצדנו נכשלו וחשדו גבר מיום ליום. אחרי כמה שבועות של שתיקה, הוא ספר לנו שהצליח להגניב מאושביץ גלויה לצלב האדום הבינלאומי בג׳נבה על היותו אזרח ארצישראלי. כשלחצנו עליו לספר לנו על אושביץ, הוא דבר על התזמורת של המחנה והקונצרטים הנפלאים, אולם נמנע מלומר דבר או חצי דבר איך החיים שם ומה גרם למצבו הגופני הירוד. לאחר זמן די רב, הוא ספר לנו על הסלקציות וההשמדה בתאי הגזים.

ערב ערב, לאחר ההאפלה, כששכבנו במטות היה נכנס אחד השבויים לחדר וקרא בפנינו את החדשות. לרוב הקריין היה עיתונאי מקצועי בשם קמינדה. הוא עשה זאת בצורה מעניינת, כעין סיור ברחבי העולם. המקור לחדשות היה מקלט רדיו שהורכב ע״י לסלי וילסון שבמקצועו האזרחי היה מהנדס ראשון ב״פיליפס״ בהולנד. וילסון השתמש בקופסאות פח משמורים וחלקים אלקטרוניים שהוגנבו מבחוץ. קלטנו בעיקר את הבי.בי.סי. לאחר בריחתו של קמינדה, 1 בספטמבר 42 פלמר לקח את מקומו של קמינדה המחייך. פעם אחת אחד המלשינים מתוך השבויים בשם מורגן הלשין בפני הגרמנים וכתוצאה הגרמנים ערכו חיפוש קפדני, אולם לא מצאו דבר. מורגן קבל את גמולו באמבטיה קרה בליל חורף ולא המשיך עוד בעבודת הריגול שלו. בין האנגלים היו עוד משתפי פעולה עם הגרמנים. פרופ. Owen, מחבר ידוע לספרי לימוד באנגלית, מורגן, ואחרים עסקו למען הגרמנים בתרגום ספר לבן גרמני לאנגלית: ״המערכה הפולנית.״

פז עם ויסבלט

פז

דלוגולנצקי

הכינוי שהדבקנו למלשינים היה P.G's-Pro Germans ויליאם פרסיבל, אזרח בריטי, כתב של Sunday Chronicle היה מועסק במיניסטריון התעמולה הגרמני בברלין מספטמבר 1939עד לפברואר 1940. גם שדר ברדיו הגרמני לאנגליה. הוא היה ידוע במחנה כידיד הגרמנים. כאשר הודיעו לו שנכלל בחילוף אזרחים בריטיים, הוא סרב לחזור לאנגליה ובקש לשחררו לברלין או לארץ ניטרלית ידידותית. הוא שוחרר לברלין בעקבות פ.ג׳. וודהאוס, הסופר הפרו -גרמני הידוע, אשר שוחרר לברלין ביולי 1941 ממחנה וילצבורג

(ארכיון פוליטי של משרד החוץ הגרמני - קרנינג, 13.1.43 -41503 - R)

החדר היהודי

המשכנו ליהנות מביקורי הלילה, אחרי שעת ההאפלה, מהחדשות שקבלנו בעזרת המקלט המוסתר, אבל לא היה זה עוד פליקס פלמר אלא שבוי אחר. פלמר ועוד שבוי אחר בשם מקקמי הורחקו באופן פתאומי מהמחנה. לא ידענו באותו זמן את הסיבה להעברתם, אולם קבלתי את התשובה בארכיון הפוליטי של משרד החוץ הגרמני: "בתקופה מ -17 באוגוסט עד ה-19 בספטמבר. 1944 , לאחר הכנה מדוקדקת, נאמן קבוצת הביטחון וי, הוצב במחנה השבויים במטרה להבהיר כמה נקודות חשובות. את התוצאה של עבודת הנאמן אפשר היה לסכם רק ב-29.8.44., אכן יום אחד אחרי בצוע ההעברה של 15 השבויים, וביניהם שני השבויים פלמר ומקקמי, לסטלג 344 למסדורף. התוצאה של עבודת הנאמן הופקדה על ידי אישית בדו״ח סודי לקצין הביטחון, ד״ר קהלר, ב- 1.9.44. לפי מחקרו של הנאמן, פלמר היה רב אלוף בכוחות הבריטיים בנורבגיה והושתל ע״י שרות הביטחון הבריטי כאזרח בריטי שבוי. גם השבוי מקקמי השתייך לשרות הביטחון הבריטי. לפי פקודתו של קצין הביטחון, ד״ר קהלר, הבאתי את הנ״ל לידיעתו של התובע הפלילי מהגסטאפו, ויצ׳ורק, בברסלאו ובקשתי להודיע באלחוט למשרד הביטחון הראשי של הרייך בברלין ולגסטאפו באופלן להוציא מיד את שני השבויים פלמר ומקקמי מהחילוף. לפי דעתי הכרחי הוא להוציא את שניהם מהחילוף. על שניהם אסור להישאר במחנה זה אלא יש להעבירם למחנה אחר" (הארכיון הפוליטי של משרד החוץ הגרמני 41508 - .R)

הגיעונו הידיעות על התקרבות הרוסים. אמנם רגילים היינו לאכזבות, אבל בפעם הזאת ראינו מתיחות ופחד בעיני הגרמנים, והאמנו שאין זה משחק יותר ומפלתה של גרמניה הנאצית קרובה. עבודת החוץ של השבויים הופסקה. החיילים התהלכו עם כידונים ברוביהם והכול נראה במצב הכן. קבלנו פקודה להיות מוכנים לפנוי. ארזנו את חפצינו וחכינו לבאות. בלילה הייתה אזעקה סימן מובהק של התקרבות הרוסים, הרי הרוסים הפציצו רק בקרבת החזית.

מוקדם בבוקר קבלנו את הפקודה לזוז. בחצר היו פזורים חפצים יקרי ערך, המזוודות שלנו נשארו בחצר עמוסות על עגלה רתומה לשני סוסים צולעים. העגלה התהפכה בדרך וכל המטען נשמט החוצה. משה כצנלסון שם לב שחבילת התווים המוזיקליים שלו שאסף בקפידה בתקופת שביו פזורה ברחוב. הוא גייס את שלום קרמסר ושניהם הצליחו להציל חלק מן האוסף היקר.

היינו בדרך לתחנת הרכבת. אנשי ס.ס. הסתובבו ברחובות ואנחנו עברנו את הרחובות הריקים מאדם עם מעט המטען שבידינו. הגברים, נשים וטף עזבו את העיירה מפחד התקרבות הרוסים. הגרמני הפשוט והעני ביותר פחד פחד מוות מפגישה עם חיילים רוסיים. הגענו לתחנת הרכבת. קרונות פתוחים חכו לקבלנו. סירבנו לעלות והיה ניסיון להתמרד ולחזור למחנה. חשבנו שאנו מזכה להיות המחנה הראשון שישוחרר ע״י צבאות הברית. המפקד הגרמני נתן לנו להבין שהתנגדותנו לא תועיל. פקודת הפנוי נתקבלה מגבוה כדי להציל אותנו מאימת הסכנה שניפול בידי הרוסים, וזאת על הגרמנים לבצע אפילו במחיר של חיילים גרמנים. בתקופה זאת ניהלו הגרמנים תעמולה נגד רוסיה במחנות השבויים כדי להוכיח לאנגליה שגם שבויים אנגלים בורחים מפחד הרוסים האכזריים והברבריים, בני בריתנו. 2 שבויים הצליחו להסתתר בזמן הפנוי באחד המרתפים של הבניין ושוחררו ע״י הרוסים. ניסיון קודם של בריחה של השבוי סגל מנורבגיה ועוד אחד נכשל. הם הצליחו להגיע עד לודז׳, נתפסו והוחזרו למחנה. הפעם בגלל האנדלמוסיה בעת הפנוי הצליחה קבוצה קטנה להתחמק ולברוח.

המפקד הגרמני השיג עבורנו קרונות סגורים עם הסקה והבטיח לנו שבקרונות אלה ניסע רק עד לברסלאו. הוא עודד אותנו לעלות לרכבת ואדיבותו ודאגתו לנוחיותנו הייתה כאילו כל משאת נפשו. הוא ערך בקורים בקרונות בכל תחנה שהרכבת נעצרה בה ושאל לשלומנו. קבלנו מנות חייל בכל עצירה ואף ארוחה חמה אחת פעמיים ביום. לילה אחד הרכבת חזרה כברת דרך כדי לקבל מרק חם של הצבא. בקרונות היה מחניק ולעשן לא היה מפלט, המחנק היה כה גדול שאני וכמה מחברי החלטנו לעבור לקרונות פתוחים. בעצירה הזאת נתקלנו באנשי איי התעלה שצ׳רצ׳יל כינה אותם My Dear Channel Islands בנאום הניצחון המפורסם שלו. הם פתחו את כל חבילותינו והוציאו סיגריות ואוכל, ומה שהיה בדרכם בגזלה זו זרקו מהקרונות. עמדנו כל הלילה בתחנת הרכבת ובבוקר התגלה לפנינו מחזה נורא. בגדים וספרים וחפצים שונים היו מפוזרים על כל פני התחנה . הגענו לברוקאו ע״י ברסלאו. שם שהינו ימים אחדים והמשכנו בדרכנו. במפקד התברר שרבים חסרים. המשכנו בדרכנו, אבל הפעם בקרונות נוסעים עם כל הנוחיות. היה דוחק רב בזמן העלייה לקרונות, כל אחד רצה להיות הראשון לעליה לקרון, אולם בסופו של דבר כולם הסתדרו והמשכנו בדרכנו. חלקו לנו עיתון גרמני בו קראנו על התקרבות הרוסים. התברר שעיירתנו נלקחה ע״י הרוסים שעות אחדות אחרי שעזבנוה. בהמשך הנסיעה המפקד היה עוד יותר נחמד ודאג לאספקת מזון ויחד עם מה שנשאר לנו מהחבילות של הצלב האדום היו לנו ארוחות די טובות. בדרך התברר שעוד שניים הצליחו לקפוץ מהקרון שלנו.

בתחנת שטוטהוף בה עצרנו נעצרה רכבת שניה מולנו. היו אלה יהודים מאושביץ בדרך לדכאו. המראה היה מחריד. אנשים ערומים למחצה נראו בקרונות פתוחים, אחדים היו עטופים בסמרטוט מעל לראשם ובכו על שכבר זה ימים אחדים לא קבלו לחם או מים. הם התייפחו וצעקו ״לאכול, לאכול.. ״היו הרבה גופות בתוך הקרונות ולא דאגו להורידן. החזקים שביניהם נדחפו לפתחים לשאוף אויר וכול אחד רצה לתפוס את הסיגריה, חפיסת השוקולד, פרוסת לחם או כל דבר מזון אחר שהצלחנו להעביר. אנשי הס.ס. ששמרו על הרכבת ההיא רגזו ואיימו לפתוח עלינו באש. המפקד שלנו לא ניסה אפילו להתערב, הוא הסביר שאין לו כאיש צבא כל סמכות על ה-ס.ס. והוא ידאג שמוז מהתחנה במהירות האפשרית. בפעם הראשונה בהיותי בשבי נפגשנו פנים אל פנים עם האמת המחרידה שרק במידה הקטנה ביותר משקפת את הטרגדיה האיומה שהתחוללה על פני עמנו האומלל בתופת הגיא הנאצי. ההלם שתקף אותנו היה מחריד. פתאום ראינו את המוזולמנים בקרונות הפתוחים חשופים לקור החורפי מובלים להשמדה סיטונית. פתאום התחלנו להאמין שהשמועות שהגיעו אלינו על השמדה המונית בכבשני הגזים אינם ספורים פרי הדמיון, אלא אמת מרה. הנה אנחנו, קומץ יהודים מארץ ישראל, בתוך גרמניה הנאצית נהנים מחוק בינלאומי, בהשגחת השגרירות השויצית, מקבלים חבילות הצלב האדום ואנשי ימקא מבקרים אצלנו ומביאים ספרים, סרטים, ומכשירי ספורט.

התקרבנו לאוסטריה. הנוף הרהיב את העין. ההרים הגבוהים של האלפים הצליחו להוציאך לרגעים מעטים לעולם אחר לגמרי, לעולם הטבע והיופי. אולם מי ידע מה מתרחש מאחורי כל הר וסלע, אולי קן לפושעים הנאצים.

ספיטל 29.1.1945 - 11.5.1945

הגענו למקום. עברנו דרך גדרות וצריפים. עד כה היינו כל הזמן בבניינים. לפי החוק הבינלאומי אסור להחזיק שבויים אזרחיים בצריפים. התחילו לספור אותנו פעם ועוד פעם, אולם למספר הנכון לא יכלו להגיע. נכנסנו סוף סוף למחנה. הסתובבנו כמעט כול היום ללא אוכל, רק בערב קבלנו לגימה חמה. התחיל החיפוש בחפצינו שנשארו לפליטה. מחנה חדש - חוקים חדשים. לקחו מאתנו את הסבון, השוקולד והתה בטענה שאסור להחזיק בחדר יותר מאשר מנת אוכל יומית אחת. כל יום הגרמנים ערכו חיפושים אצלנו ולא נתנו לנו לצאת לטיולים. התאכזבנו קשות מיחס האוסטרים שנהגו בנו בחומרה בניגוד גמור לשלושת המחנות הקודמים. הצטיין בכך קצין בשם אלסנר שתפקידו הרשמי היה צמור. הוא אהב לשוחח אתנו והעמיד פני ידיד, אולם במציאות היה נחש ערמומי שגרם לנו צרות צרורות. במקצועו האזרחי היה מורה וידע יפה אנגלית. בזמן ההפצצות של חיל האוויר הבריטי או האמריקאי היה עלינו לשבת בצריפים - מקלט בפני פצצות.

מחנה הצריפים בספיטל לפני השחרור. המכונית החונה היא של נציג ימקא משבדיה.

בזמן בקורם של אנשי השגרירות השויצית, הם גערו בנו וקראו לנו גזלנים על שאין אנו משתדלים לחפור שוחות. אמנם היה צלב אדום על גג אחד הצריפים ובתומנו חשבנו שאווירונים אנגליים לא יפגעו בנו. אבל נוכחנו לדעת שהגרמנים השומרים על המחנה יורים לפעמים בכוון האווירונים המנמיכים טוס והאווירונים הבריטיים מחזירים אש מהמקלעים שלהם. החלטנו איפוא לגשת במרץ רב לחפירת שוחות. הרסנו גנות והרבה משטחי שזוף בפעולה זו. גם לאחר שנחפרו השוחות לא מיהרנו לקפוץ אליהן בשעת אזעקה הרי שוב אותה מחשבה לא הגיונית שאווירונים בריטיים לא יפגעו במחנה שבויים בריטיים. מיום ליום התגברו האזעקות ולפעמים לא ראינו את כחול השמים מרוב אווירונים. נוצרו מעל כעין הצטלבויות דרכים בהן אווירונים באו ואווירונים חזרו. הגרמנים היו אחוזי אימה כאשר באו אווירונים מנמיכי טוס. רק ימים אחדים קודם היינו עדים להריסת רכבת תחמושת שהתפוצצה לא רחוק מן המחנה שלנו. תחנת הרכבת הייתה במרחק של קילומטר וחצי מאתנו. חיל האוויר הבריטי עבר את מחננו בדרכו לגרמניה בעיקר בלילות. משעות המוקדמות של עלות השחר ולאורך כל היום חצו את "כביש" השחק מאות מפציצים אמריקאיים כבדים ואווירוני קרב מלווים. ציפורי הפלדה טסו להן באין מפריע, תותחי נ.מ. הגרמניים לא הפחידו אותם כלל וכלל. אווירונים אלה היו שליחי הרס וחורבן לגרמניה, אולם עבורנו טרטורם וזמזומם היו לנו כשירה נעימה, ולכן עמדנו אנו, השבויים, בחצר המחנה ונשאנו מבטינו למרום ונסינו למנות את הגלים שנעו מעל ראשינו .לא ארכו ימים רבים ובעת מפקד הערב הופיע ראש המחנה שלנו והודיע שישנן ידיעות

טובות, אולם עלינו לשמור על השקט והסדר עד שבעוד ימים אחדים נהיה חופשיים. בכל אופן עבורנו המלחמה נסתיימה. החברה שלנו העיזו לצאת אחרי המפקד ולעבור מצריף לצריף. הגרמנים לא הרעישו עוד עולמות. העזנו לטייל עד לרכבת המפוצצת ואספנו שם קופסאות בשר וחבילות חמאה שהיו מאוד שימושיות בתקופה שכמעט ולא הגיעו חבילות הצלב האדום. שמועות התחילו לעבור מאוזן לאוזן: ממקורות מוסמכים מסרו שבא קץ למלחמה. הייתכן כדבר הזה? האם באמת בא כבר סוף לכל התלאות שלנו?

האוברסט הגרמני הודיע לנו שהוא מוסר את פקוד המחנה לידי קצין אנגלי ממחנה השבויים הסמוך לנו. החיילים הגרמנים המשיכו לשמור עלינו בכדי למנוע פריצת אלמנטים בלתי רצויים למחננו. העמדנו שומר שלנו ע״י השער של המחנה והוא בדק את כיסי הגרמנים בכניסתם למחנה. רק תמול שלשום נענשנו קשה כאשר נסינו לבוא בשיחה עם חיילים בריטיים שבויים שעבדו באורוות הסמוכות למחנה. היינו חופשיים לעשות כאות נפשנו בתוך המחנה, אולם הפקוד האנגלי אסר עלינו בינתיים לעזוב את תחום המחנה ונדרשנו לנהוג בקור רוח ולהפסיק את רוח ההשתכרות שפשטה במחנה. חיילים שבויים מהמחנה הסמוך שמרו על הסדר וכל בקבוק שכר שעבר דרך הגדר נשבר בעיני המקבל. היו לנו מספיק חבילות מזון של הצלב האדום ולא הייתה סכנה של מחסור במזון.

איש הימקא, מר סדרברג משבדיה, שהיה מוכר לנו מביקוריו הקודמים במחנה, הופיע אצלנו והכריז שיישאר אתנו עד לשחרור וזה הוסיף לנו עידוד רב. ראינו גרמנים נסוגים באי-סדר וצבא העם, זקנים, נוער וילדים ממש, הסתובבו ברחובות ללא מטרה או תכלית. מסרו לנו שבעיר משתוללת בזה ושוד והתנפלות המונית על מחסני אוכל ומשקאות. הגיעו ימי צפייה. הקשבנו לשידורי הבי.בי.סי. בפומבי. לא היה עוד צורך לעשות זאת בהסתר. רבים מאתנו קנו דרך הגדר מקלטי רדיו בעד שוקולד וסיגריות.

יום הניצחון בא. כלם שמחו ועלזו, רק קומץ אנשים עמד מן הצד בכאב גדול על מה שעבר על העם היהודי באירופה. קבלנו רשיונות יציאה מן המחנה. העיר הנאצית הפכה בן לילה לאוסטרית. הבחורות התקשטו בצבעים הלאומיים של אוסטריה. החיילים פשטו את המדים הגרמנים ולבשו מדי הצבא האוסטרי. צלבי הקרס לא נראו עוד על זרועותיהם. מעל למוסדות התנוססו דגלים אוסטריים וראש העירייה קרא לאוסטרים לעזור בבניינה של אוסטריה החופשית.

האמריקאים הכינו לנו הפתעה נעימה. הופיעו אווירונים ומאות קופסאות נשפכו מן השמים וצנחנים הגיחו מן הרקיע כדי לשמור על המתנות ודברי המתיקה. איזו התלהבות אצלנו. פשטנו בשדות והרחובות במרדף אחרי החבילות המוצנחות מעל, שהכילו בעיקר דברי מתיקה וסיגריות. עוד גל ועוד גל של אווירונים הגיע. קבוצת שבויים עם תת-מקלעים בידיהם התארגנה ושמרה על הרכוש שלא ייפול בידי האוכלוסייה האזרחית הגרמנית שגם היא ״שמחה״ בשמחתנו.

הג׳יפ הראשון הופיע בחצר המחנה. היו אלה שני עיתונאים אמריקאים. הם כמובן לא ידעו ולא כלום על תנועת הצבא. הסנסציה הייתה גדולה מאוד, שני אנשים בלתי מזוינים העיזו לבוא לעיירה גרמנית. הם הסיעו אותנו על הג׳יפ ורבים עמדו בתור לעליה לג׳יפ לסבוב.

יצאנו העירה. כששמעתי ברחוב את צלילי השפה הפולנית עליתי עם אחדים לדירתם. דברנו על כל מיני עניינים והשיחה כמובן התגלגלה על נושא השמדת יהודים. ״אין דבר, זה היה מעט אכזרי, אבל זה הגיע להם. הם שתו את דמנו במשך כל כך הרבה שנים וכו׳״-הם טענו. יצאתי משם בלב קשה.

קבלנו הוראה להיות מוכנים לעזיבת גרמניה ונתבקשנו לקחת אתנו רק מינימום של מטען כי נמריא באווירונים. לפני היציאה לדרך בקרנו במשרד של המחנה ורוב השבויים הצטיידו בכרטיסי השבוי שהיו שם. בשבילי הייתה זאת מתנה ממש, פיסת הניר היחידה שהצביעה על זהותי. הקונסוליה הבריטית בנפולי אשרה על גבי תעודת השבוי שלי, לאחר ברור בירושלים, את תוקף התעודה לנסיעה לארץ ישראל. אחד מאתנו, ביגלמן, נשאר בספיטל והצטרף לארמיה השמינית כמתורגמן.

ב-11 במאי יצאנו לדרך בשיירת משאיות צבאיות בריטיות. פגשנו שיירות רבות של שבויים גרמנים. איטליה הייתה הרוסה. האוכלוסייה קבלה אותנו בתשואות.

בדרך לאיטליה

איטליה

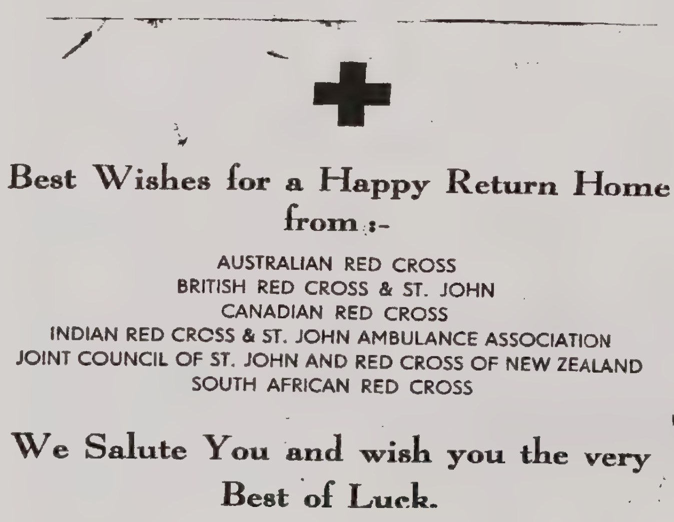
באודינה נפגשנו עם קבוצת הבריגדה שרק הגיעה מן הארץ. כמה גדולה היתה שמחתנו להיות במחיצתם. חייל אחד ספר לנו עד השעות המאוחרות של הלילה על מה שעבר על הישוב היהודי בארץ בזמן העדרנו. מי זה תאר לו בשבי שהושמו כול כך הרבה אבני נגף בדרכנו ליצירת הבריגדה. שמענו על חוק הקרקעות, על פטריה ומאוריציוס. כמה היינו עורים בחשבנו שעם גמר המלחמה הכל יבוא כשורה, הרי צ׳רצ׳יל הבטיח לנו זאת.

הגענו לאנקונה ב-14 למאי, 1945 בכניסה למחנה המעבר אנקונה על חוף הים האדריטי התנוסס דגל בריטי ושלט גדול Welcome Back Old Man קבל את פנינו.

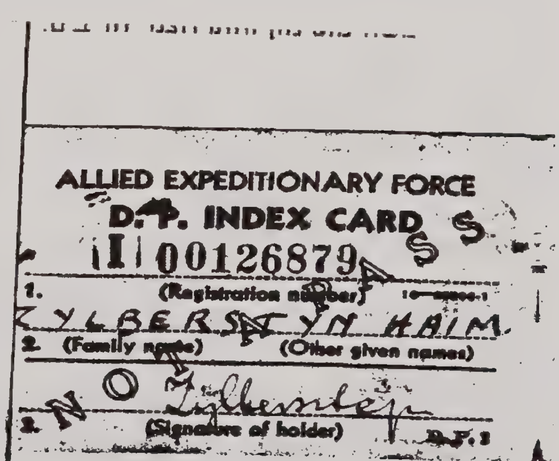
מרכז קליטה אוורסה

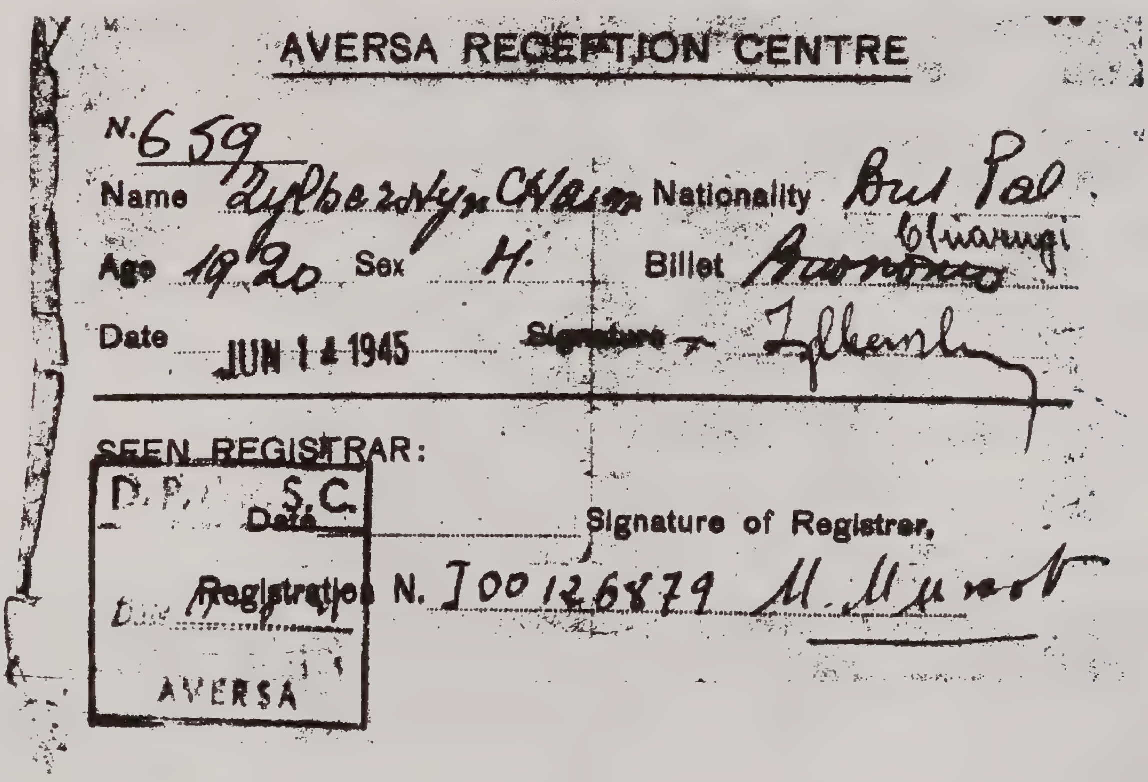
מלאנו כל מיני טפסים וחכינו לבאות. שכנו אותנו באוהלים וקבלנו ציוד. התחלנו להרגיש שהננו באמת חפשיים. קבלנו את מתנתנו האחרונה מהצלב האדום עם כרטיס ברכה ובו מיטב האחולים לשיבה מאושרת הביתה ומזל טוב. שם פגשנו כל מיני אנשים, פולנים, רוסים וחיילים מסוגים ומינים שונים. האוכל היה טוב מאוד ונתנה לנו האפשרות לכתוב מכתבים הביתה. מכאן כתבתי את מכתבי הראשון בשפה העברית, השתפכות נפש וגעגועים הביתה. בין המבקרים הרבים מהבריגדה היה גם משה מוסימון והתרחצנו יחד בים.

Best Wishes for a Happy Return Home
from :-

AUSTRALIAN RED CROSS
BRITISH RED CROSS & ST. JOHN
CANADIAN RED CROSS
INDIAN RED CROSS & ST. JOHN AMBULANCE ASSOCIATION
JOINT COUNCIL OF ST. JOHN AND RED CROSS OF NEW ZEALAND
SOUTH AFRICAN RED CROSS

We Salute You and wish you the very
Best of Luck.

ALLIED EXPEDITIONARY FORCE
D.P. INDEX CARD
I 00126879
1. (Registration number)
ZYLBERSTYN HAIM
2. (Family name) (Other given names)
Zylbersztejn
3. (Signature of holder) D.P. 3

AVERSA RECEPTION CENTRE

N. 659

Name Nationality

Age 19.20 Sex M.

Billet

Date JUN 14 1945 Signature

SEEN REGISTRAR:

D.P. S.C.

Date

Signature of Registrar,

Registration N. J00126879

AVERSA

רומא

מאנקונה המשכנו ברכבת לרומא ובהגיענו לשם ניסו לשכן אותנו בעיר הסרטים "צ׳ינה צ׳יטה". המקום שמש כמחנה פליטים עצום ורב ללא כל סדורי שינה ואמצעים סניטריים. כולנו סרבנו להשאר שם אף לרגע. ערכנו הפגנה אצל הקונסול הבריטי ותשובתו היתה שאנגליה סבלה כבר ימים יותר קשים. משלחת מטעמנו התיצבה בפני המפקד הצבאי של רומא והוא הועיל בטובו להעבירנו למחנה נופש צבאי. נתקבלנו שם יפה וצוידנו באשור שהננו שבויים אורחיים בריטיים. על סמך תעודה זאת יכולנו להכנס חפשי למועדוני החיילים וכל תיאטרון או קולנוע של אנסא. המועדון של חיילי הבריגדה הפך לביתנו .שם נפגשנו כול הזמן עם חיילי הבריגדה, קראנו עברית והחלפנו ידיעות על הנעשה והנשמע בארץ. ברומא בקר אצלנו ד״ר נבון כנציג הסוכנות היהודית. הוא חלק לכל אחד מאתנו לירה סטרלינג אחת ומסר לנו בקצרה על הנעשה בארץ.

כאשר הגיעה שעת הפרידה, היה קשה לעשות זאת ונפרדנו בלב קשה מעליהם. קשה היה עלי לעזוב את חיים שהביא לי דרישת שלום חיה מאת קבוצי תל-יצחק וכמה השתוקקה נפשי לראות את המקום שהתפתח בצעדי ענק. המשק התפתח בכל ענפיו, יש כבר בננות ורפת עם 60 ראש וגן ירק לדוגמא. נוספו ילדים רבים ופשוט לא אכיר את המקום שיצאתי ממנו מלפני יותר משש שנים.

הקשר עם אנשי הבריגדה התהדק ונחלצנו לעזרה בטפול במאות הפליטים, שרידי השואה וניצולי המחנות. אני לקחתי על עצמי את הטפול בבית יתומים יהודי בו למדתי בעיקר עברית. חיילי הבריגדה עשו את מיטב יכולתם להשיג עבור הפליטים מזון, מזרונים, עזרה רפואית וכד׳.

נתבקשנו ע״י מערכת ״לחייל״, עיתון יומי לחיילים עברים ביבשת אירופה, לספר את קורותינו במחנה השבויים. רשימתי התפרסמה בגיליון מס. 374 באחד ביוני 1945. באותו גיליון פורסם גם אחד הציורים של אורי קוך, איור לשיר ״דין דך״ שצויר על ידו בזמן שבתו בשבי.

למדנו להכיר את רומא ועתיקותיה. היינו אורחים קבועים באופרה של רומא, היינו פעמים רבות בותיקן ובכנסיות. זכינו גם לראות הצגה עברית ״דרישת שלום מתל-אביב״ בבצוע הלהקה העברית הצבאית ״מעין זה״ של אנסא. העוני באיטליה היה משווע, אמנם ברחובות הראשיים של העיר אפשר היה לראות שפע רב בחנויות, אולם סטייה קלה ממרכז העיר גילתה את הדלות והעוני הנוראים. ילדים עמדו ברחוב וממש סחבו חיילים בכוח ל״סניורינה״ ולא נתנו לעבור מבלי לבקש נדבה או לקנות סיגריות.

עם חיילי הבריגדה ברומא

ברומא, בחזית מימין לשמאל: פפר, דגני, רוזנסל,,פז,
מאחור: בלומנטל, דימן

מרומא הובאנו למרכז קליטה לעקורים באורסה ע״י נפולי- **Aversa Reception Centre**. תנאי המגורים היו קשים מאוד ולא הייתה כל אפשרות להתרחץ. לשם כך נסענו בחשמלית לנפולי לבית מרחץ ציבורי כדי לקבל אמבטיה. עלינו על ספון האנייה מטארואה משרות ההובלה שע״י מיניסטריון המלחמה הבריטי ב-11 ביולי יחד עם עוד 1300 עולים, רובם שרידי המחנות, והפלגנו בכוון חיפה. הקברניט הזמין את כול הארצישראליים לסעודה חגיגית בחברתו. שמחנו להיות בדרכנו ארצה, אולם הייתה תוגה בלב כששמענו את סיפורי העולים על מה שעבר עליהם בזמן המלחמה. הגענו לחיפה ב- 15 ביולי הורדנו מהאנייה ב- 16 והובאנו למחנה ההסגר בעתלית. שם צוידנו בכרטיסי מזון וחזרתי למשקי תל-יצחק.

שעות הפנאי

פנאי מוגדר כפרק זמן העומד לרשות האדם, כשהוא פנוי מעבודה ומפעולות אחרות הנדרשות לצורכי קיום. היינו משוחררים מהחובה לעבוד ומרוב הפעולות הנדרשות לצרכיי אדם – והיינו פנויים להתמסר לפעילות תרבותית, משחקים, ספורט, קריאה, למוד וכד׳. בערבים רוב השבויים עסקו במשחקי קלפים ושח. ללמוד ולקרוא היה בלתי אפשרי מחמת הרעש וההמולה. לצאת החוצה, פרט לפרוזדור, לשם עשיית צרכים היה אסור בתכלית האסור. עלינו, הארצישראליים נחתה מועקה קשה בגלל קרובינו בארצות הכבוש ודאגה לגורלנו אנו בידי הגרמנים. לא נאלצנו לעבוד עבור הגרמנים. היו בינינו בודדים שיצאו לעבוד בחוץ אצל משפחות גרמניות בהן הבעלים היו בצבא. אחדים עשו זאת למען השגת כסף לשם עזרה לקרובים והיו כאלה שעשו זאת על מנת לשבור את השעמום בחיי המחנה. לנדאו עבד במרתף אחד הבניינים בכבישת קופסאות פח ריקות משמורים. הגרמנים היו אוספים את כל הקופסאות הריקות למען המאמץ המלחמתי. כמה ארצישראליים יצאו לעבוד, בעיקר אצל אלמנות מלחמה כדי לספק את היצר המיני שלהם. היו רבים שבמשך שעות שכבו על מטותיהם ועסקו באוננות לשם השגת ספוק מיני עצמי כתחליף לספוק מיני אמיתי. במחנה המורכב משבויים ממין זכר בלבד הייתה קיימת בעיית הומוסקסואליות. תופעה זאת הייתה בולטת בעיקר אצל מלחי הצי. הגרמנים הורידו את כל הדלתות בבתי השימוש בניסיון לעצור את התפשטות הנגע. היה שבוי אחד, רופא במקצועו, שהיה מעסה שבויים תמורת תשלום. הוא היה יפה תואר ובעל גוף חסון ושזוף ובחר לו חוג צעירים יפי מראה וגוף שהטיפו בפומבי ליחסים בין גבר לגבר. אין לשכוח שגברים שחקו תפקידי נשים בהצגות. כמה מהם נראו ונחשבו ל״חתיכות״ ורבים חזרו אחריהם.

גברים בתפקידי נשים בהצגות

אחד המלחים, ג׳וק בראון, נטפל לשמחה נפתלי. היה תמיד מוצץ את אוזנו וממשש את גופו ולפעמים אף הרחיק יותר מזה. שלמה לנדאו ראה אותו במעשה ודרש שיפסיק מיד להתעלל בשמחה ג׳וק ענה לו בחוצפה ובחילופי הדברים לנדאו קרא לו אידיוט. ג׳וק התמלא חמה וצרח: ״איך אתה מעיז לקרוא לאנגלי אידיוט?״ התקרית הייתה נגמרת במהלומות לולא התערבותם של כמה מאתנו.

רוב הארצישראליים עסקו בלמוד השפה האנגלית, קריאת ספרים ונגינה. גם אלה שלא השתתפו בפועל בחיים המוזיקליים של המחנה, למדו לנגן על כלי כל שהוא. בעיקר היו נפוצים החלילים שקל היה להשיגם בקנטינה של המחנה וכל בעל חליל היה מחפש לו מקום מקלט בשביל להתאמן על הכלי מבלי להפריע למנוחת האחרים. במחנה וילצבורג היו עולים לעליית הגג מעל הבניינים הגדולים ושם מתאמנים. משה כצנלסון היה מקדיש את רוב זמנו ללמוד מוסיקה והשתתף בקביעות בתזמורת המחנה בנגינה בחליל. אורי קוך השתתף לעתים בתזמורת בנגינה על קלרינט ושמעון כהן על חליל. חיי התרבות ובעיקר הבידור היו עשירים מאוד. כל יום א׳ אחה״צ ובערב התקיימו קונצרטים של מוסיקה קלה וקלאסית. בין הבולטים בשטח המוסיקה היה ויליאם הילדסהיימר- פסנתרן ומנצח, טומי ריילי- מפוחית פה, הברייטר -כינור ראשון, משה כצנלסון-חליל, קרל מוסבכר-אבוב, דוג טנגי-קלרינט. לא אשכח אף פעם את נגינתו של הכנר הברייטר, כנר מקצועי מוינה, בחצות חג המולד. הוא היה עובר בכל החדרים ומנגן בחושך את ה - Heilige Nacht Stille Nacht אנו היהודים התרגשנו מאוד לשמוע את המנגינה המרגיעה והפסטורלית. לזכותו של הגוי יש לזכור את נגינתו של כל נדרי בחדר היהודי בליל יום הכיפורים, זה היה מרגש מאוד. את השיא בבידור תפסו ההצגות למיניהן:

הפעמונים, מחנה וילצבורג 1941

If I were you	23,24.6.1941
Wulzberger Pie: Thread of Scarlet, Twelfth Night, A Spot of Comedy, The Author	5,6..9.1941
The Dear Departed: A Night at an Inn	6,7,8.10.1941
I killed the Count	2,3.12.1941
Bluebeard	5.1.1942
The Bells	19.1.1942
Grouse in June	9.2.1942
Night of Romance	6.4.1942
Getta Load of This	27.7.1942
Blithe Spirit	18.11.1942
Boys of the Old Brigade or As you were	15.2.1943
Aladdin	26.4.1943
Monday Night at Six	14.6.1943
Wheel 'em in	7.11.1943
Marry the Girl	6.1.1944
The Ghost Train	..30.3.1944
Charley's Aunt	1.5.1944

פנטומימת חג המולד, מחנה טוסט 1941

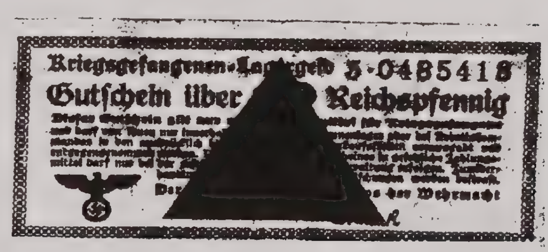
היה מעט מקום לתחביבים. אורי קוך בילה שעות רבות בציור ונגינה בקלרינט. אחרים עסקו בספורט ורבים השתעממו עד לידי דיכאון. שלום באום היה שחקן מצטיין בכדורגל והבקיע הרבה שערים. יוסף ארליך שבדרך כלל שקד על למוד האנגלית וקריאת ספרים נתקף בוקר אחד בהתקפת שיגעון וקפץ מחלון הקומה השלישית בקרויצבורג. זה קרה לו לאחר קבלת חבילת מזון וסיגריות מקרוביו בחו״ל, ואולי הושפע מקריאת ניטשה וקבלת ידיעה שהוריו נעקרו מורשה. שיגעון נכנס לו לראש שהקרובים רצו להרעילו באמצעות סם שהוכנס לסיגריות. הוא נלקח לבית החולים ואחרי החלמה גופנית נשלח לאנגליה במסגרת חלופי שבויים. לאחר שנים פגשתיו בארץ בריא ושלם באמצעות אברהם כצנלסון שהיו לו קרובים באנגליה, קבלתי מהם דרך הצלב האדום מלון אוקספורד אנגלי, ומאותו רגע התחלתי במרץ ללמוד אנגלית. כבר קודם לכן קראתי ספרים באנגלית שהיו בספריה של המחנה. הודות לידיעתי את השפה הגרמנית, קניתי דרך הקנטינה ספר ללמוד אנגלית בשביל דוברי גרמנית ועשיתי חייל ברכישת שפה זו. קראתי הרבה מספריו של דיקנס ואף נעזרתי בהוצאה הגרמנית באנגלית של היהודי זיס והסוחר מונציה שנתנו חנם ע״י הגרמנים במסגרת התעמולה שלהם בין השבויים. הגעתי לדרגה של קריאה חופשית, אולם לא הצלחתי לבטא את המלים כיאות. במחנה טוסט היו גם אי-אלה ספרים עבריים. השתוקקתי מאוד למלה העברית ועיינתי הרבה בתנ״ך וקראתי את כתבי שופמן שהיה אצל אחד השבויים הארצישראליים.

בזמן הפנוי שנותר לי כיבסתי וגיהצתי לבנים בשביל שבויים אחרים. במשך זמן רב עבדתי במטבח השבויים יחד עם שלמה דגני וכן במתפרה שניהל דגני. הוא היה חייט מדרגה ראשונה ותפר חליפות בשביל שבויים. אני הייתי המטליא והמגהץ. בהדרכתו הגעתי לדרגה גבוהה יותר והורשיתי לתפור במכונה ולגהץ אפילו מעילי גשם. שתי העבודות הכניסו לי קצת כסף לקניית ספרים. הפסימיסט בחבורה שלנו היה שלום קרמסר. הוא לא חדל מלראות שחורות והיה בטוח שהגרמנים יכבשו את כל אירופה ולא יתנו לנו, ליהודים, לצאת חיים מהמחנה. אנחנו לעגנו לו בזמנו, אולם לחששותיו היה בסיס במציאות. לו המלחמה נמשכה עוד יותר זמן היו לבטח שולחים אותנו למחנות ריכוז ולהשמדה. מזלנו שהנאצים לא הצליחו להוציא את זממם לפועל.

הקשר המכתבי עם החוץ היה גורם מעודד. לצערנו הקשר עם הקרובים במזרח אירופה לא היה קיים זמן רב. כל עוד יכולנו היינו שולחים חבילות מזון וגם היינו מעבירים כספים. לפתע קבלנו את מכתבינו בחזרה עם חותמת הדואר: **ausgesiedelt**. בהתחלה חשבנו שאולי נשלחו למחנות עבודה, אולם זו הייתה רק אשליה מצדנו. והיות והיה מותר לכתוב לקרובים בלבד, מסרתי כמה שמות של חברי התנועה שהיו עדיין חופשיים בתור אחיות שלי או דודים. קשר הדוק היה לי עם חברתי פלה פרוליך, בת עירי, שעברה בזמן המלחמה לגור בשלזיה יום אחד נקראתי ל- קצין הביטחון , שהיה תואר מסווה לאיש הגסטאפו אשר גער בי על ששיקרתי שיש לי אחות בשלזיה בשם משפחה אחר משלי. בראותי שאין מנוס אחר מאשר להודות שהיא לא הייתה אחותי טענתי שהיא הייתה כלתי שרציתי לעמוד אתה בקשר. להפתעתי הרבה הוא קבל את הסברי והקריא לי את מכתבה בו היא מבקשת להתחתן אתי by proxy (נישואין ממרחק) כי אין לה סבלנות לחכות עד סוף המלחמה. האמת הייתה שהיא רצתה במעשה זה למנוע את גרושה למחנה השמדה. קצין הביטחון הבטיח לי לטפל בדבר, אם כי הוסיף שלא כל כך נוח לו לטפל ביהודיה שנמצאת מחוץ לסמכותו. לאחר כחודש נקראתי שוב לקצין הביטחון שהודיע לי שכלתי נעלמה ואין מוצאים אותה. עם שובי ארצה נודע לי שעם קבלת הסכמתי, הגסטאפו אסרה אותה במטרה לגרשה לאושויץ. הודות למחתרת הנוער הציוני בשלזיה היא מולטה מבית החולים לאחר שכאילו חלתה בהתקפת התוספתן. עם שובי ארצה נודע לי שהיא שרדה וחיה כיום בארה״ב.

רוב האנגלים ידעו להסתגל לחיי המחנה. הם התנהגו בשקט סטואי והקדישו את זמנם להכנת מאכלים שונים ומשונים ומסיבות תה. כל יום א׳ הם קיימו מרוצי סוסים. במקום סוסים הם השתמשו בכיסאות שנתנו להם שמות של סוסים. ההתלהבות והצהלה שלהם היו כאילו הם נמצאו במגרש מרוצים כולל התערבויות. רובם עסקו בפעילות גופנית ענפה והתגאו באזרחותם הבריטית. מכתבו של השר אידן שהכריז ששבויי מלחמה ממלאים את חובתם הלאומית ביישבם בשבי היה תלוי במשך זמן רב על לוח המודעות. היה בינינו אנגלי אחד שקראו לו האוארד ג׳׳, שאהב להתגרות בגרמנים. פעם בעת מפקד שקבל אותו מפקד המחנה בכבודו ובעצמו הוא לא נעמד דום כשקראו Achtung (הקשב). המפקד צעק עליו: ״חזיר אנגלית צא מן השורה!״ הוא יצא מן השורה ואמר בקול רם למפקד: ״חזיר אוכלים האנגלים, אתם אוכלים Ersatz (במקום). בזמן מפלתם של הגרמנים בסטלינגרד כשפעמוני הכנסיות צלצלו בכל רחבי גרמניה, האוארד ג׳׳ יצא מן השורה בזמן מפקד ושאל את המפקד: ״מה קרה בסטלינגרד אחרי שהפיהרר אמר שתחזיקו בה בכל מחיר?״ במקום תשובה שלף המפקד את אקדחו, אבל אחרי רגע החזירו לנרתיקו והסתפק בצעקת ״שתוק!״.
האנגלים חגגו כל חג דתי וציבורי ברוב פאר. בחג המולד קשטו את המחנה בעצי אשוח והרבו בשתייה כדת וכדין. Bank Holiday החל תמיד ביום ב׳ של השבוע הראשון באוגוסט היה למאורע חשוב במחנה. רוב השבויים, גם ארצישראליים היו מחופשים והתקיימה תחרות על התחפושת היפה והמקורית ביותר. כן נערכה תערוכה של עבודות יד והמשתתפים בתחרויות התחפושות ועבודות היד, קבלו תעודות השתתפות והצטיינות בחתימתו של ראש המחנה האנגלי.

הכנסת משקאות חריפים למחנה, פרט לאירוע דתי כמו חג המולד, הייתה אסורה. מלחי הצי עקפו את האסור הזה בתעשייה ביתית של שכר. הם השתמשו בעיקר בתפוחי אדמה, צמוקים וכל הבא ליד כדי להכין את ה-booze. ריחו של השכר הגרוע נדף מהם מרחוק. כשהיה מחסור בחומרים להכנת השכר, הם הסתפקו בשתיית מי קולון שאפשר היה להשיג בקנטינה.

תזונה

האוכל במחנה היה משביע רצון. היה לנו מכל טוב ובעיקר הודות לחבילות של הצלב האדום. הגרמנים ספקו לנו לארוחת בוקר תה שנקרא בגרמנית קרויטר. התה הזה שמש לנו כמים חמים לשטיפת כלים. חייבים היינו להביאו לחדרים מהמטבח של המחנה, אולם לא הכרתי אף שבוי אחד ששתה אותו. לארוחת צהרים הגישו לנו מרק דגים שריחו הגיע לנחירינו עוד בהיותו במדרגות הבניין. לארוחת ערב קבלנו Blutwurst (נקניק דם) ופעם ביום מנת לחם. את נקניק הדם אנחנו הארצישראלים לא אכלנו פרט לאחד מאתנו, שמחה הקבצן. היה זה יום חג עבורו, כי כולנו מסרנו לו את המנות שלנו. הלחם היה אכיל רק בו ביום או הכי מאוחר יום לאחר מכן. היינו בטוחים שהלחם אפוי בתוספת נסורת עץ. לאחר יומיים היה מתכסה עובש ונהיה בלתי אכיל.

המסחר או יותר נכון סחר החליפין פרח במחנה. בתוך החבילות של הצלב האדום היו הרבה קופסאות שמורי דגים והאנגלים לא אהבו לאכול אותם. מאידך היה זה מצרך מאוד מבוקש על ידינו. היו בינינו שלושה שמאוד הקפידו לא לאכול בשר ובעיקר בשר חזיר. תמורת קופסה אחת של בשר חזיר אפשר היה לקבל בתמורה כמה קופסאות דגים. מי שזכה לקבל לקראת חג המולד עוגת חג המולד (Christmas Pudding) והיה מוכן להחליפה, קבל בעדה יותר מתריסר קופסאות דגים. הלקוחות העיקריים של הדגים היו הרב הלל ברוקנטל, חבר קבוץ חפץ חיים, ישראל ליפשיץ ולייב הנדל. הנדל היה המבוגר בינינו והיה מתפלל שלוש פעמים ביום. כאשר הופיע אנגלי עם קופסת דגים לשם חליפין בזמן תפילתו, הוא היה חוטף מידי השבוי האנגלי את הקופסה ומסתיר אותה מתחת לטלית בצעקו מפסיק, מפסיק... האנגלים התרגלו אליו ואף ניסו לחקות אותו. הסוחר הקובע מחירים היה ליפשיץ. כאשר אזלו מצרכי המזון אצל רובנו יכולנו לקבל אצלו כל פריט שרצינו, אולם המחירים האמירו לגובה רב.

את המחסור בירקות טריים פתרנו ע״י גדול עצמי. עובדו כמה חלקות קטנות של אדמה ובעזרת הזרעים שקבלנו באמצעות האגודה המלכותית הבריטית דרך הצלב האדום הצלחנו לגדל כל מיני ירקות.

מוסד חשוב אחר היה המטבח העצמי של השבויים. במשך תקופה ארוכה הוא היה בניהול של חברי דלוגולנצקי ועצמי. בתקופה הזאת היינו מטגנים עבור האנגלים ביצים עם בשר חזיר bacon & eggs, צ׳יפס וכד׳. רוב המצרכים, ובעיקר ביצים טריות, השיגו מהשומרים הגרמנים תמורת קפה והיו שבויים שקבלו הרבה חבילות מזון מן הבית. בכסף ששנינו הרווחנו קנינו ספרים, חלילים ועוד דרך הקנטינה שעמדה לרשות השבויים.

פרק מיוחד בפרשת המזון שייך לשמחה נפתלי הקבצן מטבריה. הוא לא פתח אף חבילה של הצלב האדום ואגר אותן בערמות סביב מיטתו. הוא ניזון מהאוכל שספקו הגרמנים והיה שומר על רכושו במשך כל היממה. היה יוצא מן החדר רק למפקדים. פעם אחת כאשר הייתה הפסקה בחלוקת חבילות בגלל הפצצות בני הברית וקשיי תחבורה, התארגנו המלחים מצי הסוחר ובכה התחילו לחלק ביניהם את התכולה שבהן. לא עזרה התערבותו של ראש החדר, ראש המחנה ועוד. שמחה נפתלי היה שבור לב וחדש את אגירתו לאחר ששוב הגיעו חבילות.

יום חלוקת החבילות היה יום מיוחד במחנה. החבילות היו שונות ומגוונות ואם היית בר מזל הייתה בה קופסת קפה, אבקת ביצים או קופסה מאוד מבוקשת Steak & Kidney Pudding.

תכולתה של חבילת מזון של הצלב האדום האמריקאי הייתה בערך כדלקמן:

2 קופסאות חלב משומר
8 חבילות קקאו נמס
1 חבילת ביסקוויטים
2 קופסאות סרדינים
1 קופסה קורנד ביף
1 קופסה מרגרינה
1 חבילה שזיפים יבשים
2 קופסאות מיץ תפוזים מרוכז
2 חפיסות סיגריות
1 קופסה סיבי חטה בתוספת ויטמינים

חלוקת החבילות נעשתה בנוכחות נציג השבויים ונציג הגרמנים. לפעמים הגרמני היה פותח קופסאות שמורים כדי לבדוק אם לא הוכנסו לשם חומרי חבלה או ידיעות סודיות. במקרים אלה מחיר הקופסה הפתוחה ירד פלאים או שנאלצנו לאכול את תכנה בהקדם האפשרי. החמירו בעניין זה האוסטרים במחנה ספיטל. לפעמים יצאנו עם חבילות בהן כל הקופסאות היו פתוחות. כאשר הגיע תורו של השבוי לקבל את החבילה, היה עליו להכריז את מספרו בגרמנית או באנגלית. מספר השבוי שלי היה w-18323 ולא ידעתי עדיין לבטא את המספר 3 באנגלית שדווקא הופיע אצלי פעמיים. כאשר האנגלי סמן את המספר שלי, הוא היה מפליט מתחת לאף את ההערה העוקצנית: Speak English ! זה היה יחסם הרגיל כלפינו שרובנו לא שלטנו עדיין באנגלית ובכלל לא אהבו את ה- Continentals, אנשי היבשת.

רוב האנשים היו מאורגנים בקומביינים. היה קומביין אחד גדול של ארצישראליים, אולם לרוב היו חבורות של שניים, שלושה או ארבעה. אני הייתי בקומביין עם שלמה דגני ז״ל וסקוטי אחד מהולנד, מהנדס בחברת פיליפס, לסלי וילסון. בדרך כלל לא הייתה לאף שבוי בעיית כאבי בטן או הפרעות בדרכי העיכול. חברי, צבי פפר, סבל עוד לפני שביו מכיב הקיבה והיו לו קצת בעיות עם הקיבה. בחבילות צלב האדום היה מגוון רחב של אבקות, כגון אבקת ביצים ואבקת חלב. כמעט בכל חבילה הייתה חמאה או גבינה צהובה ופרות יבשים. אפשר לומר שכל אבות המזון עמדו לרשותנו. כאשר נמצאה קופסת קפה באחת החבילות, אפשר היה לקבל תמורתה מהשומרים ביצים או תפוחי אדמה.

גם בתקופות שלא הגיעו אלינו חבילות הצלב האדום בגלל הפצצות או שבושים במהלך רכבות, היה מספיק מלאי לכל אחד בשביל לעבור את התקופה של ״יובש״.

גורלם של אזרחי ארץ ישראל: חילופים, חוזרים ונעדרים

לפי נתוני הצלב האדום הבינלאומי היה בינואר 1945 מספר העצורים הבריטיים 163,644 איש. מהם 3,084 היו שבויים אזרחיים. אין אמנה המסדירה את מעמדם של שבויים אזרחיים, אולם כתוצאה מצעדים שנקט הצלב האדום הבינלאומי עם פרוץ מלחמת העולם השניה, הסכימו המעצמות היריבות שהשבויים האזרחיים ייהנו מהתנאים של האמנה שנחתמה ב- 24 ביולי 1929, הקובעת את הכללים לטפול בשבויי מלחמה במידה והם ניתנים ליישום על אזרחים. לשבויים אזרחיים Civilian Internees נחשבו אנשים שנמצאו עם פרוץ המלחמה בשטח האויב ונעצרו בגלל היותם אזרחי האויב.

שאיפתו וחלומו של כל שבוי הוא הקץ לשבי ושיבה הביתה. חיילים שנשבו היו עסוקים בתכנון בריחות. רבים הצליחו במשימה, עוד רבים יותר נתפסו ונענשו קשות. יצר זה של בריחה היה חלש יותר אצל שבויים אזרחיים. במחנות בהם שהיתי היו כמה ניסיונות שרובם נכשלו. רק במקרים ספורים הצליחו שבויים לברוח, אולם בריחתם גרמה להם סבל רב, רעב ומחלות, והם הגיעו לאיטליה יחד אתנו בסוף המלחמה.

חיינו כל הזמן בתקווה ובהבטחות שווא שחילופים יבוצעו בקרוב. היה לפחות קש להיאחז בו. הבריאים שבינינו קבלו את הדין וציפו לסיום המלחמה הנוראה. גורלם של החולים היה בכי רע. חברי הטוב, יהודי מאנגליה, לואי שורצברג היה חולה במחלת מיטרל סטנוסיס שנגרמה ע״י קדחת שגרון. פעמים רבות נלקח לבתי חולים. הוא היה חוור כל הזמן ומזקק לשכיבה ומנוחה, דבר שהיה קשה להשיגו בתנאי שבינו. היו הרבה ועדות רפואיות ובכל פעם אושר כמועמד להחלפה. חברנו אביעזר סיקורה סבל ממחלת כליות קשה והמחסור במזון מתאים החמיר את מצבו. הוא נבדק ע״י ועדות רפואיות רבות, ובסוף אושר להחלפה.

בזמן פעולות האיבה המשא ומתן על החזרת שבויי מלחמה ואזרחיים התנהל בדרך כלל דרך צינורות דיפלומטיים, במלים אחרות, דרך מעצמות החסות. מכול מקום, הצלב האדום הבינלאומי התערב לפעמים, לעתים בגלל שהמו״מ הדיפלומטי לא הביא להתקדמות או לא עלה יפה. לפי סעיף 68 של אמנת שבויי מלחמה, הצד הלוחם נדרש לשלוח בחזרה לארצם שבויי מלחמה חולים מאוד או פצועים קשה מבלי להתחשב בדרגה או מספרים, לאחר דאגה שיהיו מסוגלים ליציאה במצב בריאותי נאות. הצעות להחזרה למולדת בהתאם לתנאי הסעיף הזה נשאו ונתנו במשך חודשים רבים באמצעות מעצמת החסות בין ממשלות אנגליה וגרמניה. במזכר שגרירות ארה״ב בברלין למשרד החוץ הגרמני מתאריך 10.4.40 שלטונות בריטניה בקשו רשימת אזרחי פלשתינה שהיו באותה עת עצורים בגרמניה והמבקשים לשוב לפלשתינה. הנתונים המבוקשים היו מספרים, תאריכים ומקומות הוצאת הדרכונים של המבקשים לחזור למולדתם.

משרד החוץ הגרמני פנה ב- 20.5.1940 לרייכספיהרר ס.ס. וראש המשטרה הגרמנית במשרד הפנים להטיל את הכנת הרשימות על היועץ הראשי לממשלה, אוברשטורמבנפירר רודולף קרנינג.

במכתב שגרירות ארה״ב בברלין אל משרד החוץ הגרמני הם הביעו את נכונותו של משרד החוץ לשחרר נשים על בסיס הדדיות. הושגה הסכמה בספטמבר 1941 לבצוע המשימה לפי סעיף זה באמנה. ההחזרה נועדה להתחיל ב- 7 באוקטובר. אולם יום קודם לכן, ממשלת גרמניה ניסתה להכשיל את בסיס ההסכמה לתכנית הקודמת, בהיותם מוכנים לחילופים מוגבלים על בסיס מספרי.ממשלת אנגליה לא אמרה נואש מול ״הפרת אמונים קורעת שחקים״ בקשר להסכמה של ספטמבר 41 (פרטים נמסרו בבית הנבחרים הבריטי ע״י שר המלחמה ב- 7.11.41) ופתחה במשא ומתן באמצעות ממשלת שוויצריה – מעצמת החסות.

מאז פרוץ המלחמה הייתה פעילות נרחבת להחזרת אזרחים ארצישראליים שנקלעו לאירופה תחת הכבוש הנאצי. בארץ התארגנו קבוצות של קרובים שלחצו על הסוכנות היהודית לפעול אצל הממשל הבריטי למען קרוביהם. בקרב חוגי הממשל, הן בבריטניה והן בגרמניה הייתה חשדנות רבה והיא גרמה לסחבת במגעים. הטפול של הסוכנות היהודית אצל שלטונות הבריטיים נמשך כל ימי המלחמה. כבר ב- 23.10.39 פנה דוב יוסף בשם הסוכנות היהודית לא״י למזכ״ל שלטונות המנדט הבריטי ובקש לברר באם הם יסכימו לשחרר אזרחים גרמניים המתגוררים בארץ לשם החלפתם באזרחים ארצישראליים הכלואים בארצות אירופה הכבושה. כמו כן הצליחה הסוכנות להרחיב את מסגרת המועמדים להחלפה על נשים של אזרחי ארץ ישראל, על נשי חיילים שהתגייסו לשורות של צבא בנות הברית ובסוף גם על יהודים עם רשיונות עליה.

(הארכיון הציוני , ירושלים.Pol/109/39)

ביולי 1940 השתנה יחס הגרמנים אחרי שנודע להם באמצעות הקונסול הספרדי בירושלים,שייצג את האינטרס של גרמניה בארץ, שעומדים להעביר לאוסטרליה כ-700 אזרחים גרמנים. שלוב זה של לחץ הסוכנות היהודית על הממשל הבריטי והלחץ של קרובי הטמפלרים בגרמניה על ממשלתם הביאו למגעים בחסות מדינת החסות בענייני חילופים. היזמה הגרמנית גרמה לכך שבחילופים אלה היו יותר גרמנים מיהודים. הגרמנים היו מעונינים בהחלפת הגרמנים שישבו בארץ, באוסטרליה, ובארצות השונות בקיסרות הבריטית.

בדצמבר 1941 הוחלפו 46 אזרחים ארצישראליים תמורת 69 גרמנים. ב- 7 בדצמבר שנת 1941, היום בו הכריזה גרמניה מלחמה על ארה״ב, יצאה קבוצת נשים ארצישראליות עם ילדיהן ברכבת מברלין לוינה. אחרי שהות של יומיים בוינה המשיכה הקבוצה לסופיה ואיסטנבול, שם בוצעו החילופים בגבול בין טורקיה ולבנון ב- 17 בדצמבר 1941. הקבוצה שכללה 45 נשים וילדים וקשיש אחד הגיעה ארצה ב- 21 לדצמבר::

1. בלומנקופף חנה
2. בלושטיין אסתר
3. בלושטיין דבורה
4. ברגמן דיסל
5. גוטמן שרה
6. גולדשטיין חנה
7. גורודצקי אידה
8. גורדי יוכבד
9. גורדי הדסה
10.גלדי נחה
11.גרינברג צפורה
12.הלפרן אטקה
13.וודניצה בינים (קשיש)
14.וורושילסקי ברוכה
15.וורושילסקי נינה
16.וינוגרון צפורה
17.וינוגרון רות
18.וייס לאה
19.וייס תמר
20.וינטר אסתר
21.וינטר אפרים
22.דילברמן רחל
23.זלקינד שרה
24.יוריסטה איטה
25.יוריסטה דליה
26.לושינסקי ליזבט
27.ליפשיץ רוזה
28.ליפשיץ אינה
29.מוישביץ יוכבד
30.מנשירוב נטליה
31.נייפלד לאה
32.נייפלד שושנה
33.פיינברג פולה
34.פינגרהוט מריה
35.פרומר לאה
36.פרומר משה
37.פרומר שמואל
38.פרומר יעקוב
39.צבעוני שרה
40.קוטנר רבקה
41.קוטנר מנחם
42.קלפר ציפה
43.קלפר הדלה
44.רוזנברג פייגה
45.שפירו קילה
46.שפירו אורה

(Public Record Office, London CO 980/74 XC 168207)

כשהגיעה אלינו, לאילג טוסט, הידיעה על החילוף הפלשתינאי-גרמני הראשון, הגשנו בקשה לנציב העליון בארץ ישראל ב- 5.1.1942:

הוד מעלתו הנציב העליון של ממשלת הוד מלכותו בארץ ישראל,

לאור החילוף של אזרחי ארץ ישראל וגרמניה שהתקיים לא מכבר, אנחנו, 24 הארצישראליים השבויים באילג VIII Z, (רובנו במשך 3 שנים), מבקשים להגיש את בקשתנו זו לחילופים ושיבה לארץ ישראל למוסדות המוסמכים. אנו מלאי תקווה שאפשר להתחיל בצעדים בכוון זה שהם בגבולות המוטלים בהתחשבות בביטחון לאומי וממלכתי; כמובן שלנשותינו וילדינו יש לתת עדיפות קודמת." חתומים: השבויים הארצישראליים של אילג VIII Z .

(ארכיון פוליטי של משרד החוץ הגרמני R-4153)

עוד מכתב של השבויים באילג VIII Z הועבר ע"י מפקד המחנה בטוסט ב- 4.12.42 למטה העליון של הוורמכט בענין החילופים והעדר ידיעות מהקרובים. תשובת המטה מ- 25.1.43 היתה שענין החילופים הוא בסמכותו של משרד החוץ הגרמני ולתלונה על העדר ידיעות מהקרובים אפשר רק לומר שהם גורשו ויש להפנות את התלונה למעצמת החסות.

בחוזר מתאריך 13 באוקטובר 1942 פנה הצלב האדום הבינלאומי לממשלות אנגליה, גרמניה ואיטליה ליישם את סעיף 72 של אמנת ג'נבה משנת 1929, המתייחס להחזרה למולדת של שבויי מלחמה שהיו בשבי זמן ארוך, גם על שבויים אזרחיים. פניה זו נשארה ללא תשובה.

בחודש נובמבר 1942 הוחלפו 187 אזרחים בריטיים ב- 305 אזרחים גרמנים. בחילופים אלה נכללו 69 ארצישראליים. קבוצה של 17 נשים ארצישראליות עם ילדיהן יצאה מברלין לוינה וצורפו לקבוצה של 55 אזרחי ארץ ישראל שהובאו עוד ב- 26 לאוקטובר מפולין לוינה. הם עזבו את וינה ב- 7 בנובמבר דרך סופיה לאיסטנבול, שם התקיימו החילופים בין הארצישראליים וגרמנים מן הארץ. משם המשיכו לאלפו ודמשק וב- 17 בנובמבר יצאו ברכבת מדמשק לעפולה. המשלוח הזה כלל גם שבויים ממחנה קרויצבורג: לייב הנדל, שלמה לנדאו והנער סמי רוזנבלום. בוינה הייתה הגברת גולדה גראוכר אשר אמורה הייתה להתייצב להחלפה עם שלושת ילדיה: ישעיהו, פלה ונתן. הגורל רצה אחרת והבת פלה והבן יונתן כבר לא היו בין החיים. הגברת גראוכר ברוב תושייה התייצבה בוינה עם אחד הילדים של מכריה שאמץ את שם בנה. הילד הזה בשם המשפחה של גראוכר הוא ד"ר אליהו בן אלישר, חבר הכנסת מטעם הליכוד ושגרירה הראשון של ישראל במצרים. היה גם איש נשוי מפולין עם אשתו ו- 2 ילדיו שצורפו למשלוח זה ישר מרכבת שיעדה היה מחנה שמדה. האיש הוציא מכיסו דרכון משפחתי ארצישראלי ובאומץ ניגש לאחד הקצינים הגבוהים של ה-ס.ס., הממונה על הטרנספורט וזיהה את עצמו כאזרח פלשתינאי. למרבה המזל, הקצין השתכנע ועשה את הסדורים הדרושים לצרפם לנסיעה לוינה להכללתם בחילופים. כך ניצלה בנס משפחת זוסמן בת ארבע נפשות מהשמדה. הטרנספורט הזה היה בערך כחודש ימים בדרך, שבועיים של התכנסות כל המוחלפים בוינה, ואח"כ דרך יוגוסלביה, בולגריה, טורקיה, לבנון, סוריה לארץ ישראל. לאחר שהייה של שבועיים במחנה המעבר של עתלית יצאו לבתיהם:

1 .אופטובסקי אסתר שרה
2. אופטובסקי דורה
3. אוקמינסקי חוה
4. אוקמינסקי בהם מישל
5. איצקוביץ מרדכי
6. אספיס חנה פייגה
7. אפפל אלטה גיטל
8. אפפל מרדכי
9. בוכבינדר חיה שרה
10.ברודבקר חיים שלום
11.ברודבקר דבורה לאה
12.ברוקנטל אמליה
13.ברוקנטל ישראל
14.ברוקנטל מרדכי
15.ברוקנטל דוד
16.גלינינסקי שרה
17.גראוכר גודה אסתר
18.גראוכר שעיה חיל
19.(גראוכר) בן אלישר אליהו
20.הנדל לייב זליג
21.וולף מרגריט
22.וולף ליכטנשטרן
23.ורשבסקי מקלה אידסה
24.זוסמן ארנון
25.זוסמן נילי
26.זוסמן רבקה
27.זוסמן צבי
28.ינובסקי פנינה
29.ירוחמסון פרלה
30.כצנלסון הלנה
31.כצנלסון יורם
32.ליזרסון ינטה
33.ליזרסון רחל
34.ליזרסון יחיאל
35.לנדאו שלמה
36.מלץ תרצה
37.מלץ אברהם גרשון
38.מלץ גודק
39.מרגולס דוד סלומון לייב
40.מרגולס ישראל
41.מרגולס שרה הינדה
42.סיקורה אביעזר
43.סיקורה מינדלה
44.פורטגנג מינה
45.פפר לאה
46.פפר יהודה
47.פרסול אלקה ביילה
48.פרסול רחל שרה
49.קורמן ישראל סומר
50.קורץ יעקב הירש
51.קורץ מנחם
52.קזרניצקי קלרה
53.קזרניצקי דניאל
54.קזרניצקי חני
55.קזרניצקי עוזיהו
56.רוזנבלום מריאן
57.רוזנבלום בריג׳ט
58.רוזנבלום סמי
59.רוזנברג יוג׳ין
60.רוזנברג אלכסנדרה
61.רוזנטל יענקיל
62.רוזנסל מינדלה
63.רוזנפלד אהרן מנחם
64.שמחה חוה
65.שמחה ביילה
66.שמחה לאה
67.שמחה אסתר
68.שפירא שרה
69.שרייבר שרה

ב- 10 בפברואר 1943 הגיעו לחיפה דרך טורקיה ולבנון בחלופי-השלמה 15 נשים וילדות ארצישראליות:

שפלטין פרומה ובתה אולינה -2
קליינר איטה ושתי ילדותיה: אטלה שרה, רבקה ושרה -3
לנדאו אליזבט (אשתו של שלמה לנדאו מוילצבורג) -1
אחיות ממשפחת בנט: פייגה, חנה איטה, מרים שרה, ורחל -4
גולדבלום חיה -1
גולדשטיין רחל עם 2 ילדותיה: חנה אוסקר והיינץ יורגן -3
קרנר טאובה -1

סוף סוף הגיע תורו של חברנו היהודי האנגלי לואי שורצברג להחלפה. חברי ניהל יומן מפורט על כל שלבי תהליך החילופים. עיקר הדברים שביומן יפורטו להלן:

״על כולנו, השבויים המיועדים להחלפה, היה לחתום על מסמך שלא יהיו לנו כל תביעות שהן בקשר לשבי שלנו. כולם כאחד סירבנו לחתום, אולם לאחר שמפקד המחנה, סרן האסה ציין שאלה שלא יחתמו לא יוחלפו, כולנו חתמנו תוך מחאה.

ביום א׳ ה- 25 ביוני 1944, מיד אחרי המפקד, סרן האסה נאם נאום ארוך בפני המיועדים להחלפה. הוא הזהיר אותנו שהאוכלוסייה הגרמנית עוינת לאנגלים וחובתו להזהירנו לא להציץ מחלונות הרכבת ובשום אופן לא לבוא במגע עם האוכלוסייה הגרמנית, ומה שחשוב ביותר, בזמן המתנה בתחנות להתרחק מהחלונות. הוא צפה שהנסיעה תיקח 7 ימים ואין עלינו לדאוג כי הלווי שלנו קבל הוראות לטפול נאות בנו.

ביום ג׳ ה- 27.6 נמסר המטען הכבד ולאחר שלמחרת הגרמנים ערכו בו בדיקה קפדנית ויסודית, אנחנו עזבנו את מחנה קרויצבורג בשעה 9:50 בבוקר בכוון לתחנת הרכבת המקומית. בתחנה הועלינו לקרונות, 7 לתא, וכל אחד קבל 2 חבילות מזון מהצלב האדום הקנדי ו- 50 סיגריות. בשעה 2:00 אחה״צ הרכבת עזבה את תחנת קרויצבורג.

הנסיעה ברכבת הייתה קשה. לא היו סדורים לשינה, פרט בישיבה. הרכבת עצרה פעמים רבות כדי לתת עדיפות לרכבות צבאיות ועמדנו בתחנות כ- 10–15 שעות הרכבת עברה תחנות גדולות כמו ברסלאו, דרזדן, ליפציג, פרנקפורט, מנהיים וכו׳. כל המקומות היו מופצצים. בדרך הצלחנו להשליך מזון וסיגריות לשבויי המלחמה הרוסיים.

ביום ג׳ ה- 4.7 הרכבת עברה את גשר הריין לצרפת. הייתה צהלה ושמחה שסוף סוף עזבנו את גרמניה מאחורינו והגענו לכפר הצרפתי Ligny מוקדם בבוקר. הקרונות שלנו היו מחוברים לרכבת מטען עם חיילים גרמניים ונשק. הרכבת עמדה בכפר יום שלם עד שהגרמנים גמרו להוריד את המשאיות מהרכבת. כל התחנונים שלנו להפריד את הקרונות מהרכבת הצבאית עלו בתוהו. כשנודע בכפר שהרכבת נושאת אנגלים, רוב אנשי הכפר באו להקביל את פנינו והביאו תות שדה והרבה יין אדום. אנו המוחלפים גמלנו להם בשוקולד, ממתקים וסיגריות.

אחרי זחילה של 7 ימים הגענו למחנה ויטל, מקום המאסף של כל המיועדים להחלפה ב-.5.7 בבוקר. כל הספרים, תמונות ומכתבים נלקחו מאתנו. בויטל קבלנו חבילת מזון של הצלב האדום ו- 50 סיגריות.

ב-10.7 עזבה קבוצה ראשונה לליסבון ורק ב- 24.7 יצא החלק השני ברכבת נוסעים עם כל הנוחיות. ב- 26.7 הוחתמנו על מסמך בו התחייבנו לא לשאת נשק נגד הגרמנים במלחמה זו. ברכבת קבלנו את החבילה האחרונה של הצלב האדום וב-30.7. עברנו את הגבול הספרדי וב-1.8. הועלינו על האנייה השבדית ״דרוטנינגהולם״ בליסבון.

הנדודים ברכבת, מציאת מחסה בפני הפצצות וחוסר שינה היו מאחורינו. רק בלילה אחד מ- 13 הימים של נדודים הצלחנו להשתטח בשכיבה והיה זה בגן ציבורי בו מצאנו מחסה בפני הפצצה. קבלת הפנים על ספון האנייה הייתה מאוד חגיגית, שני אולמות עם שולחנות ערוכים ועליהם מכל טוב. קבלנו עיתונים וירחונים מאנגליה. בשעה 3:00 חולקנו לתאים, התרחצנו והחלפנו בגדים והלכנו לחפש את המטען שלנו שכבר היה על האניה. בשעה 6:00 התישבנו לסעודת ערב חגיגית. ב-3 באוגוסט בקר באניה מר אליהו דובקין מהסוכנות היהודית והביא עתונים מארץ ישראל שוחחתי אתו ומסרתי לו על השבויים הארצישראליים בקרויצבורג. פתאום התעוררה בעיה בלתי צפויה וביום ששי, 4 באוגוסט, הגרמנים דרשו ש-14 מהנוסעים יורדו לחוף. הם לא יוחזרו לגרמניה או צרפת, אלא יחכו באחד המלונות בליסבון עד ש-14 גרמנים, שמשום מה לא נכללו בטרנספורט, יגיעו לידיהם. הפלגתנו לאנגליה עוכבה.

על הספון עלו פקידים של משרד הבריאות וחלקו לנו שוברי נסיעה לרכבת, לירה סטרלינג אחת וטפסים למשלוח מברקים. כשהופעתי באולם כדי לקבל את תעודותי, נאמר לי שאצטרך לעבור חקירה למחרת היום. החקירה שלי הייתה על משתפי פעולה עם הגרמנים, ולצערי ידעתי מעט מאוד

עליהם. התברר שהרבה מהמוחלפים נעצרו ע״י השלטונות הבריטיים. חברי הטוב מקנדה, צ׳רלי גרנט, שהיה בבתי סוהר בגרמניה עד שהובא למחנה שבויים היה בין העצורים. במחנה הוא היה מיודד מאוד עם השבויים היהודיים וספר ספורים איך הצליח לסייע להרבה יהודי אוסטריה להוציא את רכושם מגרמניה בעזרתו.״

״תכנית החילופים״ החלה בראשית 1943 ביזמת מחלקת המשפטים של משרד החוץ הגרמני שמנהלו ד״ר אלברכט הורה ב- 4.2.1943 שיהודים בעלי אזרחות כפולה יוכלו אולי להיות מוחלפים נגד גרמנים. היינריך הימלר פקד ש- 1600 יהודים שיש להם קרובים בארץ באים בחשבון להיות מוחלפים. שר החוץ ריבנטרופ הביע ב- 13.2.1943 את הסכמתו העקרונית והורה לד״ר אלברכט להתקשר למפקד הס.ס. (אוורהרד קולב - ברגן בלזן 1943-1945). ב- 14 במאי 1943 כתב על כך אברהרד פון טדן מן המחלקה היהודית של משרד החוץ הגרמני: ״מאחר ובידי הבריטים יש יותר גרמנים מאשר בריטים בידי הגרמנים, יוכלו במקרה מיוחד זה, גם יהודים לשמש למטרות חילופין.״ (האנציקלופדיה של השואה, כרך ג׳ עמוד 502).

על אוברשטורםבנפירר רודולף קרנינג ממשרד הפנים הגרמני הוטלה המשימה לאתר אזרחים ארצישראלים וכן קרובים של אזרחי הארץ בכל רחבי אירופה הכבושה. רבים מהמועמדים להחלפה ששמותיהם הוצעו ע״י הבריטים כבר לא היו בחיים או שאי אפשר היה לאתרם.

התכנית לא יצאה לפועל. לגרמנים היו שתי הנחות מוטעות: אחת, שגרמנים רבים רוצים לחזור לגרמניה, בעוד שלמעשה, רק 9 בלבד בחרו לשוב לגרמניה. ההנחה המוטעית השניה של הגרמנים הייתה, שהבריטים מוכנים לויתורים מרחיקי לכת כדי להציל יהודים.

בפועל שמרו הבריטים בקפדנות על הגדרותיו של הנציב העליון מיהו ארצישראלי לפי הסוגים הבאים:

א. בעלי דרכונים ארצישראליים.
ב. נשים שרכשו אזרחות ארצישראלית ע״י נישואין (לפני 25 ביולי 1939) לאזרחי ארץ ישראל בשטחים הכבושים ע״י גרמניה, אולם לא קבלו דרכונים ארצישראליים.
ג. נשים וקטינים שיצאו לחו״ל לפני פרוץ המלחמה בדרכונים זרים אשר בינתיים רכשו אזרחות ארצישראלית ע״י הכללת שמותיהם בתעודות ההתאזרחות שהוענקו לבעליהן (אבות) בארץ ישראל.
ד. נשים וקטינים שיצאו מארץ ישראל לחו״ל לפני פרוץ המלחמה ונשארו זרים בגלל ששמותיהם לא נכללו בתעודות ההתאזרחות שהוענקו לבעליהן (אבות) בארץ ישראל.
ה. נשים וקטינים שהגיעו ארצה לפני פרוץ המלחמה עם בעליהן (אבות) עם תעודות עליה ועזבו את הארץ לארצות מוצאם לפני פרוץ המלחמה. בעליהן טרם התאזרחו.
ו. נשים וקטינים שלא היו אף פעם בארץ ושבעליהן (אבות) הגיעו עם תעודות עליה.

(Public Record Office FO 371/42776 64211-44 (6 במרץ

הבריטים עמדו על קוצו של יוד בקשר להגדרותיהם. הנציב העליון לא״י שלל ב-27.11.41 את אזרחותם של יוסף וסוניה רוטנברג בגלל ששהו בחו״ל מעל 3 שנים. ב- 27.11.41 מיכאל אוקמינסקי, ילד מאומץ, לא אושר לחלופין ע״י ממשלת המנדט, אולם לאחר עמידתה העיקשת של אמו, הוא נכלל בחילופים. לאהרון מנחם רוזנפלד שנכלל ברשימת החילופים 1942, סרבו הבריטים לצרף את הוריו הירש וולף ורחל ואחיו יהודה לרשימת החילופים. בספטמבר 1942 השלטון הבריטי לא הסכים לזכאותם לחילופים של חיים שלום ברודבקר, אן, קלוד וברט פוליקוף, על אף

שהייתה להם תעודת מסע 23170. ארבעת האחיות והאח, תושבים קבועים של צפת,: חוה,ביילה, לאה, אסתר ונפתלי שמחה נמחקו ע״י הבריטים מרשימת החילופים, אולם לאחר התערבות קרובים בארץ ארבעת האחיות הוחלפו בסופו של דבר ב-1942.מינדלה סיקורה ומינדלה רוזנסל, נשואות לארצישראליים, היו להם קשיים להיכלל בחלופי 42. ב- 22.9.42 הבריטים מחקו מרשימת החילופים את הנ״ל:

מלכה רייזל ויצחק קצנלבוגן, רויבקה, חיים בנציון, צבי דוב, שרה, אהרון ורודה כהן שראש המשפחה חי בארץ.,,הסטר קוסטר כהן, דרכון א״י 1269, הוצא באמסטרדם.,רייזל, אלה, רות וברוריה קמינר שראש המשפחה חי בארץ.,ברנה שרה ודבורה קיבל, ריבה אסתר, מינדלה, חיה ושרה לוין, מרים לסלאו, מלכה שוחט, בעלה בארץ.

דבורה ואריאלה שפירא, הבעל והאבא בארץ.

תרסה ונחמה וירג׳ין, הבעל והאבא בארץ.

שיטת החילופים והרשימות הסופיות נערכו כדלקמן. הבריטים שלחו רשימת מועמדים להחלפה למשרד החוץ הגרמני באמצעות מעצמת החסות, בהתחלה ארה״ב, ובהמשך שוייץ. הרשימות נשלחו ע״י משרד החוץ הגרמני מדור D-III למשרד הראשי לביטחון הרייך אגף B-IV - לידיו של יועץ הממשלה הבכיר רודולף קרנינג.

המדור D-III במשרד החוץ הגרמני היה המקשר בין משרדו של אייכמן אגף B-IV והיה אחראי לצמצום ההסתבכויות האפשריות בתחום מדיניות החוץ שהיה בהן כדי לעכב את גירושי היהודים או לבטלם. עד אפריל 1943 ראש המדור D-III היה אברהרד פון טדן ובמקומו מונה פרנץ רדמכר. פרנץ רדמכר, שהשתתף בועידת ומה (1942). דאג לשיתוף הפעולה של משרד החוץ בין משרדו של אייכמן. למחלקה של אייכמן הייתה למעשה המילה האחרונה והקובעת בגירוש יהודים.

קרנינג העביר את הרשימות למפקדים המחוזיים של משטרת הביטחון והם דווחו בחזרה לקרנינג. קרנינג העביר את החלטתו למשרד החוץ הגרמני והם העבירו את התשובה לשלטונות הבריטיים. רוב המועמדים שהוצעו להחלפה ע״י הבריטים כבר לא היו בחיים או שאי אפשר היה לאתרם: ״בטרזינשטדט, לא בא בחשבון לחילופים, עזב בכוון בלתי ידוע, הועבר, נמלט, בעל אזרחות גרמנית, ועל כן לא בא בחשבון לחילופים, גטו לוד׳ז כבר פונה לכן אי אפשר לקבוע נוכחות של יהודים שפעם גרו שם, הועבר מזרחה, גורש ללא תעודות, במחנה עבודת כפייה סטרכוביצה, נשלח לזקסנהאוזן, במחנה עבודה אושביץ, שחרורם משם לא עולה אפילו על הדעת, בגטו- סיכון בטחוני, ללא אזרחות, ללא תעודות, לא ידוע למשטרה, נפטר ועוד עשרות ניסוחים שונים.

בתזכיר שגרירות שוייץ למשרד החוץ הגרמני מתאריך 28.8.43 ,הובעה דרישה שאנשים המתגוררים בשטח האויב ובשטחים כבושים ואשר מונו במיוחד לרשות כניסה לארץ, שכל פקודת גירוש שהוצאה נגד עולים לעתיד תבוטל הודות לשירותים הטובים של ממשלת שוייץ לאור הידיעה שהוענקו להם רשיונות עליה.(ארכיון פוליטי של משרד החוץ הגרמני)

אברהרד פון טדן ממשרד החוץ הגרמני הציע לא לענות לתזכיר הנ״ל בכתב על מנת לא לתת לבריטים וליהודים להופיע כמגיניהם, אלא להסביר בע״פ שזהו עניין גרמני פנימי ואינם מוכנים לתת אינפורמציה או הסברים בעניין זה.

שגרירות שוייץ שלחה את התזכיר הבא למשרד החוץ הגרמני ב- 9.10.43 ״שני החילופים הקודמים מראים מאזן של 168 אנשים לטובת ממשלת גרמניה. אם ממשלת הוד מלכותו תחזיר למולדתם עוד 78 גרמנים, היא מצפה לקבל בתמורה בעד מספר זה לא פחות מאשר 240 יהודים,

עד לגמר המערכה בצפון אפריקה, 15.3.43, לא הגיעו הצעות ממשלת גרמניה. אחרי גמר המערכה באו כמה הצעות והצלב האדום התקשר שוב הפעם לממשלות אנגליה, ארה"ב וגרמניה בבקשה להחזיר למולדת את כל השבויים האזרחיים ללא דחוי.

הקונסול הספרדי בירושלים שלח מברק ב-. 13.9.43 למשרד החוץ הגרמני שהבריטים עומדים להעביר שבויים גרמנים אזרחיים מא"י לאוסטרליה. אור אדום זה סלק מעט מהביורוקרטיה במשא ומתן מצד הגרמנים.

סוף סוף הגיעו ממשלות בריטניה וגרמניה להסכם על חילוף שלישי.

ב- 5.6.44 שלח המופתי אמין אל חוסיני מכתבים למנהיג הס.ס. ולשר החוץ הגרמני בבקשה למנוע את יציאתם של יהודים מסוימים שעמדו לעזוב לאיסטנבול במסגרת ההסכמה ההדדית לחילופי שבויים אזרחיים בין ממשלות בריטניה וגרמניה. ד"ר אלברכט ממשרד החוץ הגרמני כתב מזלצבורג: "לגמרי עניינית אני בדעה שהתערבותו של המופתי בעניין זה הוא כשן סלע של הר שלא צריך היה להרשות לו לגשת אליו.", וניסח טיוטת תשובה למופתי שהוצג בפני שר החוץ הגרמני ב: 17.7.1944:

"להוד מעלתו המופתי הגדול אמין אל חוסיני,

אינני יכול, לצערי, להיענות לבקשתך המובעת במכתבך מ- 5.6.44 למנוע את יציאתם של יהודים מסוימים שיש להעבירם לאיסטנבול במסגרת החילוף המוסכם של שבויים אזרחיים עם ממשלת בריטניה. יהודים אלה הם או אזרחים בריטיים או קרובים של תושבי ארץ ישראל, שכניסתם הותרה ע"י שלטונות המנדט ע"י הענקת רשיונות עליה. אין אנו עוסקים במהגרים חדשים לארץ ישראל, אלא באנשים שכבר שייכים לאוכלוסייה שם. הם כולם היו עצורים בגרמניה בהתחשבות בהשתייכותם למדינת אויב. במקרה המיוחד הזה, חילופים של מספר קטן של עצורים בריטיים בגרמניה נגד גרמנים שהיו עצורים בארץ ישראל - אינני יכול להיות שותף לדאגתך שעניין זה עלול להיות לו תוצאות פוליטיות בלתי רצויות.

עמדתנו הבסיסית של ממשלת הרייך לבעיה הפלשתינאית נשארת בתוקפה.

קבל נא, מעלתו, את בטויי הוקרתי העמוקה."

לטיוטת מכתב התשובה צורפה התוספת הבאה: "בבצוע החילופים התברר ש- 65 יהודים שהיו מיועדים לשיבה לפלשתינה, לאחר הסבר של המשרד הראשי לביטחון הרייך אל נכון אי אפשר היה יותר לאתרם."

מנהיג הס.ס. החליט, לאחר שקול, לא להתחשב במכתבו של המופתי.

(ארכיון פוליטי של משרד החוץ הגרמני R-41535)

מברק מהשלטונות הבריטיים בהקשר לחילוף שעמד בפתח הועבר ע"י שגרירות שוייץ למשרד החוץ הגרמני ב-3.5.44:

"ממשלת הוד מלכותו אינה יכולה לקבל ציונים ותיקים במקום אנשים שמונו לחילוף פלשתינאי-גרמני. ממשלת הוד מלכותו מעונינת לדעת בדחיפות מהו מספר הותיקים הכלולים ב-282 שנבחרו ומבקשים להדגיש את חשיבות המשך החיפוש אחרי מועמדים שטרם אותרו. הסכמתנו ואישורנו לא יכול להיות סופי עד שהמספרים יהיו ידועים. ממשלת הוד מלכותו עוד מבקשת לקבל הבטחה שמועמדים שטרם אותרו יישלחו לפלשתינה כשהם יאותרו עד שנגיע למספרים עליהם הוסכם. ממשלת הוד מלכותו רוצה להצביע על כן שאנשים זכאים לחילופים הם לא רק שתי הרשימות של איסטנבול שהועברו בינואר ודצמבר 1943 אלא גם 13 הנוספים שממשלת הוד מלכותו מינתה בזמנים שונים ואלה שמונו לחילופים של נובמבר 42, אבל לא היו אז בנמצא.

פרימה. ברשימת הארצישראליים המוצעים לחילוף הבא לא נמצאים 24 הפלשתינאים העצורים ב-אילג VIII Z שמות אלה ועוד פלשתינאים אחרים או ממונים אחרים במחנות שבויים אזרחיים צריכים להיות כלולים בהעדפה לציונים ותיקים.

סקונדה. ממשלת הוד מלכותו מניחה שמספר הציונים הותיקים הכלולים עולה על 21 והמועמדים מרשימות איסטנבול הם פחות מאשר 261. אם על כן לא יכללו מועמדים נוספים לעבור את הסך של 262 כדי להגדיל מספרים המוצעים ע״י ממשלת גרמניה, הרי זה בצורה ברורה לא מעשי וממשלת הוד מלכותו חייבת לדבוק בהסכם להצעה הגרמנית.

ממשלת הוד מלכותו מצפה בהתאם מממשלת גרמניה להשלים את מספר הקבוצה הפלשתינאית באנשים שכבר מונו לחילוף זה לסך של 261 כאשר ובזמן שהם יאותרו. לפי שעה אין התנגדות שציונים ותיקים ימלאו מקומות פנויים בטרנספורט כמספרים מוספים.

טרצה. אם ממשלת גרמניה מסכימה להצעות לעיל החילוף יכול להתבצע. בהתאם אפשר להניח שממשלת המנדט בכל אופן תשלח 111 גרמנים.

קוורטו. שגרירות הוד מלכותו ישמחו לדעת בדחיפות אם ההצעות לעיל מוסכמות ואם ישנם איזה שהם שינויים ברשימת ה- 282 שעולים כתוצאה מכך.״

(הארכיון הפוליטי של משרד החוץ הגרמני R- 6063).

משרד החוץ הגרמני השיב לתזכיר הבריטי ב- 5.5.44 שהם מסכימים בעיקרון עם הממשלה הבריטית עד כמה שזה נוגע לבחירת המועמדים לחילופים, פרט להוצאת אלה שהם בכושר צבאי, ובראש בראשונה אנשים זקנים וחולים כמו כן נשים עם ילדים קטנים. במקרים מיוחדים, כדי למנוע בעד סבל כאשר טפלנו במשפחה סגורה, גם מינינו גברים בעלי כושר צבאי. מצד הבריטי קרה ההפך במקרים דומים של משפחות סגורות, אלה בכושר צבאי נשארו מאחור. אם הבריטים רוצים להחליף בחילוף הרביעי גם את ה- 24 העצורים באילג VIII Z והיות ובחילוף הראשון והשני הוחלפו רק נשים וילדים וכמה זקנים גרמנים, הם אינם רואים כל אפשרות לשנות את הרשימה לחילוף השלישי.

(הארכיון הפוליטי של משרד החוץ הגרמני R- 60633).

השגריר הגרמני הנודד, אדמונד וזנמאייר, שלח מברק סודי מהונגריה למשרד החוץ הגרמני ב- 5.7.44 ״ ראש האימצקומנדו ס.ד.ס.ס. בארץ הזאת, אוברשטורמבנפירר אייכמן, נקף בנקודה זאת עמדה, עד כמה שלו ידוע, הרייכספירר ס.ס. לא יסכים בשום פנים ואופן להגירת יהודי הונגריה לא״י. היהודים הנוגעים בדבר, הם ללא יוצא מן הכלל חומר ביולוגי בעל ערך, הרבה מאוד ציונים ותיקים, שהגירתם לא״י תהיה מאוד לא רצויה. יתירה מזאת, הוסכם עם אייכמן, שעד כמה שזה נוגע בגרוש יהודים מהונגריה, יש להתאמץ לבצע זאת עד כמה שאפשרי בדרך הכי אלימה והכי מהירה, כך שהיהודים המיועדים להגירה יהיו כבר מגורשים לפני סיום הסדורים הפורמליים. חתום: וזנמאייר

סוף סוף ממשלות בריטניה וגרמניה הגיעו להסכם חילופים שלישי. ב-8 ביולי 1944 הוחלפו בגבול הטורקי 283 יהודים ב- 150 גרמנים . בחילופים אלה נלקח בחשבון המספר העודף של 51 הגרמנים בעסקות הקודמות. הקבוצה כללה נשים, ילדים וקשישים, 253 ממחנה ברגן בלזן בעלי סרטיפיקטים או כאלה שסרטיפיקטים הובטחו להם ו- 69 אזרחים ארצישראליים. הם הגיעו לישראל ב- 10 ביולי. 130 עזבו את עתלית ב- 14 ביולי, והיתר שוחררו לאחר כמה שבועות.

1. אאורבך חנה
2. אדלר רות
3. אדלר מרכוס
4. איש שדה אסתר
5. איש שדה לאה
6. אפטוביצר ברטה
7. בן יוסף חיים
8. בן יוסף אסתר
9 בן יוסף ימימה
10.בן יוסף שרה
11.בן יוסף כרמל
12.בן יוסף כללה
13.גולדברג דיני
14.גולדברג אביבה
15.גולדברג ויקטור
16.גניפולסקי אטיה
17.גניפולסקי שמעון
18.דובובסקי דניאל
19.דובובסקי גבריאל
20.דובובסקי שרה
21.דובובסקי סילוין
22..הולנדר פריידל
23.המרדינגר תרזה
24.המרדינגר אוריאל
25.הנך אלזה
26.הנך אזריאל*
27.וולף רות
28.וייסקירך פייגל
29.וינברג אידה
30.וינברג סופיה
31.וינברג שרה
32.וינברג אהרון
33.וינברג יצחק
34.יעקבסון סידה
35.יעקובסון רות
36.לוונשטיין פלורנס
37.לוונשטיין סלי
38.לוי אלברט
39.לוי אמה
40.לוי מרגרט
41.לרנר אברהם
42.מאייר רישרד
43.מאייר קלרה
44.נרינסקי סלומון
45.נרינסקי סלי
46.נרינסקי דונר
47.סויסה ג׳ררד
48.סויסה סופיה
49.קרוסקל אדה לאה
50.קרוסקל הרברט
51.קרוסקל יהודית
52.קרוסקל משה
53.קרוסקל רחל
54.קריגר לאה קלרה
55.פלאוט מקס, ד״ר
56.פלאוט אלזה
57.רוזנפלד זמרה
58.רזנפלד יוסף
59.רוזנפלד קלרה
60.רוזנפלד חיים
61.שאול ז׳ק
62.שאול מתילדה
63.שאול אטי
64.שאול לונה
65.שונפלד פאולה
66.שפירא גרטה
67.שפירא גוסטי
68.שפירא הנרי
69.שפירא אמיל

חיים ברלס, שהיה הנציג המוכר הרשמי של הסוכנות היהודית בתורכיה, עמד בראש ״ועד להצלה״ שהוקם במרס 1943. ברלס עסק במגעים רשמיים עם גורמים זרים וביניהם הצלב האדום הבינלאומי ושגרירויות בריטניה וארה״ב. בספרו ״הצלה בימי שואה״ הוא אומר: ״בפרוץ המלחמה בספטמבר 1939 היו כ- 2000 יהודים בעלי דרכונים של ממשלת א״י מפוזרים בפולין, גרמניה, אוסטריה ועוד. השלטונות הגרמניים ניהלו כרטיסיה מדויקת בדבר משפחות אלו.״ (עמוד 151).

בארכיון משרד החוץ הגרמני בבון נמצאים כול חילופי המתכתבים והתזכירים בין המשרד הראשי לביטחון הרייך ומשרד החוץ הגרמני בעניינם של אזרחים ותושבים של א״י, אשר נקלעו לאירופה הכבושה. כלפי חוץ הכתובת של רשויות המנדט והממשלה הבריטית בעניינם של אזרחיהם ותושביהם הייתה משרד החוץ הגרמני. זאת הייתה הדרך הפורמלית, אולם למעשה הכרעות בענייני החילופים וגורלם של אותם האזרחים הוכרעו בחדרי חדרים במשרדו של אייכמן, לפעמים בהתייעצות ונוכחות אישיות מרכזית ממשרד החוץ שהייתה רק חותמת גומי לרצונו של אייכמן.

משרד החוץ הגרמני החליט להתחיל בתכנית לחילופים של אזרחי חוץ וכתבו לאייכמן ב- 2.3.42 להקצות שלושים אלף יהודים אזרחי חוץ ולהחזיקם כמלאי לחילופים. לאחר שישה שבועות נשלחה לו תזכורת, אולם המשרד הראשי לביטחון הרייך לא היה נלהב מדי לתכנית כולה., אבל התערבותו של הימלר הכריעה את הכף בתנאי שיוכלו ״להחזיק״ את היהודים בתנאיהם הם. הדבר הודלף לאברהרד פון טדן, ראש המחלקה היהודית במשרד החוץ והוא פנה לממונים עליו להתערב והתחנן לא לגלות את שם המדליף מהמשרד הראשי לביטחון הרייך. הסיבה להתעניינותם של אנשי משרד החוץ בכלל או של פון טדן במיוחד לא נבעה מדאגה לגורלם של היהודים, אלא כפי שברור מתזכירים ששלחו לאייכמן שהסביר שהחזקת היהודים בתנאים של מחנה ריכוז יחטיא את המטרה כי היהודים האלה או שלא יהיו עוד בנמצא לחילופים או שיהיו מצוידים היטב בסיפורי זוועות לתמיכה במסע תעמולה בחוץ לארץ.

קרנינג הסביר למשרד החוץ הגרמני ב- 23.7.43:...״היהודים המוזכרים בתזכירי התנסו בגרושי יהודים. והיות והתעמולה הארסית בארץ ישראל מתנהלת כעת בעצמה רבה, היהודים הנ״ל אם יוחלפו יוסיפו שמן למדורה ויחזקו את התעמולה נגד גרמניה. אני מבקש אפוא לבדוק אם במקום יהודים אלה אי אפשר למצוא יהודים אחרים, כפי שאני רואה, במספרים מספיקים, לרשות תכנית החילופים.״

(ארכיון פוליטי של משרד החוץ הגרמני R-41531)

אייכמן נשאר נאמן לשיטותיו ודאג לכך ששמו של מחנה ההסגר לאזרחים בברגן בלזן יוסב בקיץ 1943 למחנה שהייה, ושהמחנה יהיה הרסני כמו כול מחנות המוות באירופה הכבושה .כאשר הצלב האדום הבינלאומי ביקש רשות לבקר בברגן בלזן שהיה רשום רשמית כמחנה לאזרחים זרים, אייכמן תמרן להרוויח זמן ובסוף סירב בתואנה שפרצה שם מגפת טיפוס.

(Justice in Jerusalem - Gideon Hausner, 1966 pages 159-160)

לאחר עיון בתיקים של הארכיון הציוני המרכזי בירושלים, הארכיון הפוליטי של משרד החוץ הגרמני, המדור לחיפוש קרובים של הסוכנות היהודית ו-Public Record Office בלונדון, קיבצתי רשימה של מעל 2500 שמות של ארצישראליים ששהו בארצות הכבושות של אירופה במלחמת העולם השניה הרשימה מבוססת בעיקרה על חילופי התזכירים בין רשויות משרד החוץ הבריטי ומשרד החוץ הגרמני ותשובותיו של קרנינג, היועץ הממשלתי הבכיר במשרד הראשי לביטחון הרייך. נאלצתי לאמץ את הכתיב הלועזי של השמות בגלל אי הדיוק והשוני בכתיבתם. לפעמים מופיע שם משפחה של הנוגע בדבר בתוספת ומשפחתו או ילדיו בלי מספר או שמות. יש איפוא להוסיף לרשימת הנעדרים 19 משפחות שאיננו יודעים כמה נפשות היו באותן המשפחות. עשיתי כמיטב יכולתי למלא את החסר ע״י השוואת הרשימות בכול הארכיונים הנוגעים בדבר, אולם לצערי ההצלחה היתה רק חלקית. אם עוד נוסיף את העובדה שברשימות מחלקת הקליטה של הסוכנות היהודית מופיעים שמות של מאות חוזרים מגמר מלחמת העולם השנייה עד יציאת הבריטים מן הארץ ב- 1948 שאינם מופיעים ברשימת הנעדרים במחקרי מעלה את מספר הארצישראליים שנקלעו תחת הכבוש הנאצי למספר שעולה ל- 4000 . כמו כן השתמשתי בשני מושגים

לסרטיפיקט: רשות עליה ורשיון עליה. הראשון מציין שהנוגע בדבר היה אזרח א״י, תושב א״י או קרוב מדרגה א׳ של אזרח א״י. אני הגעתי לרומא עם כרטיס השבי הגרמני ובשגרירות הבריטית ברומא הוסיפו ״תקף לנסיעה לפלשתינה בהסתמך על מברק מירושלים״. רשיון עליה מאידך בא לציין סרטיפיקט. הכנסתי את מקבלי רשיונות העלייה רק לאחר שהם אושרו לחליפין מצד הבריטי והגרמני כאחד.

רוב יהודי גרמניה, שברוב המקרים שמרו על אזרחותם הגרמנית לצד אזרחותם המנדטורית, גורלם היה דומה לכל יהודי גרמניה: קרנינג: ״הוא אזרח גרמני, וטפלנו בו כמו בכל יהודי גרמניה״ יהודים פולניים, הולנדיים, רומניים ואחרים ששמרו על אזרחותם הקודמת עם ויזות חזרה לא״י, גורלם היה של נטולי אזרחות: ״בעבר בעל אזרחות פולנית כעת ללא-אזרחות״. קרנינג ״היהודים בעבר בעלי אזרחות פולנית, וולף ווילי וצשטיין, ג׳ורג׳ מלמד וגרשם זיסקינד שוחררו מאילג טוסט ב-9.12.41 ונמסרו למשטרת גלייביץ״ 8.8.42. יהודים ארצישראליים בגטאות: קרנינג: ״גטו ליצמנשטדט כבר פונה, כך שלא ניתן לקבוע מי היו היהודים שגרו שם בזמנו. יהודים אלה אינם עומדים עוד לרשות החילופים״ 23.11.44. בטרזינשטדט, קרנינג: ״בטרזינשטדט, לא באים בחשבון לחילופים.״ 17.5.43 . אלה באושויץ לא היה להם כל סיכוי להיכלל בחילוף הגרמני - א״י, קרנינג : ״הם כעת במחנה עבודה אושויץ. שחרורם משם אינו יכול לעלות על הדעת. הכללתם בחילוף אינה באה בחשבון.״ 31.5.43 .

כאשר שלטונות המנדט החלו להעניק רשיונות עליה לתושבי א״י בעבר וקרובים של אזרחי א״י, ברוב המקרים היו נטולי ערך כי הממונים לעליה כבר לא היו בחיים או לפי הניסוח הגרמני ״אי-אפשר למצוא אותם יותר״. יצחק קצנלסון ובנו היחידי ששרד גורשו מויטל לאושויץ ב-29.4.44 ורשיונות העלייה שלהם הגיעו למשרד החוץ הגרמני ב-. 4.10.44 זוהי רק דוגמא אחת מני עשרות רבות של רשיונות עליה שהגיעו מאוחר מדי.

היו הרבה ארצישראליים שנורו ע״י הגסטאפו מבלי כל רישום על אזרחותם. דודו של אשתי, מהנדס מחיפה, אברהם פלדמן שיצא לפולין לפני המלחמה כדי להציג את ארוסתו בפני אביו ב-הניזדיצ׳וב-קוכבינה נורה ע״י הגסטאפו בז׳ידצ׳וב כאשר האוקראינים גילו אותו עם אביו במחבואם. הזוג מנלה אריה וגוטה מעיירתי ינדז׳וב, תושבי א״י, נשלחו לטרבלינקה יחד עם כל יהודי העיירה.

אם נוסיף לרשימת הנעדרים את המוחלפים והחוזרים, הרי אנו מגיעים למספר יהודי א״י שנקלעו תחת הכבוש הנאצי באירופה ל- 4000, ב-% 100 יותר מאשר המספר שחיים ברלס מוסר בספרו. המחקרים על השואה שפורסמו עוסקים בחילופים א״י גרמניה וניסיונות ההצלה של יהדות הגולה בעזרת דרכונים זרים, בעיקר ממדינות דרום אמריקה. מספר אזרחי א״י שהוחלפו מגיע בקושי ל- % 5 ומספר החוזרים לא מגיע אפילו למספר הקטן של המוחלפים.

1. Adler Markus	July 1944
2. Adler Ruth	July 1944
3. Alparowitz Blanka	Nov.1942
4. Apfel Alte Gitel	Nov.1942
5. Apfel Amos	Nov.1942
6. Apfel Mordchai	Nov.1942
7. Aptowitzer Bertha	July 1944
8. Aspis Chana Faige	Nov.1942
9. Auerbach Chana	July 1944
10.Ben Joseph Carmel	July 1944
11.Ben Joseph Esther	July 1944
12.Ben Joseph Haim	July 1944
13.Ben Joseph Kella	July 1944
14.Ben Joseph Sara	July 1944
15.Ben Joseph Ymima	July 1944
16.Benet Chana Ita	Feb.1943
17.Benet Fajga	Feb.1943
18.Benet Miriam Sara	Feb.1943
19.Benet Rachel	Feb.1943
20.Bergman Suessel	Dec.1941
21.Blumenkopf Chana	Dec.1941
22.Blusztein Dvora	Dec.1941
23.Blusztein Ester	Dec.1941
24.Brodbeker Chaim Shalom	Nov.1942
25.Brodbeker Dwojra Laja	Nov.1942
26.Bruckenthal Amalie	Nov.1942
27.Bruckenthal David	Nov.1942
28.Bruckenthal Israel	Nov.1942
29.Bruckenthal Mordechai	Nov.1942
30.Buchbinder Chaja Sara	Nov.1942
31.Chaoul Etti	July 1944
32.Chaoul Jacques	July 1944
33.Chaoul Luna	July 1944
34.Chaoul Mathilde	July 1944
35.Dubowsky Danielle	July 1944
36.Dubowsky Gabriel	July 1944
37.Dubowsky Sarah	July 1944
38.Dubowsky Sylvain	July 1944
39.Erlich Josef	Sept.1944
40.Fajnberg Pola	Dec.1941
41.Fefer Jehuda	Nov.1942
42.Fefer Lea	Nov.1942

43.Fingerhut Malka	Dec.1941
44.Fortgang Mina	Nov.1942
45.Frommer Jacob	Dec.1941
46.Frommer Lea	Dec.1941
47.Frommer Moshe	Dec.1941
48.Frommer Shmuel	Dec.1941
49.Galedi Necha	Dec.1941
50.Ganipolski Etia	July 1944
51.Ganipolski Simon	July 1944
52.Glinienska Sura Szajndla	Nov.1942
53.Glucksman Anna	1943
54.Goldberg Aviva	July 1944
55.Goldberg Dyni	July 1944
56.Goldberg Victor	July 1944
57.Goldblum Chana	Feb.1943
58.Goldstein H. Oskar	Feb.1943
59.Goldstein Hanne	Dec.1941
60.Goldstein Heinz Joergen	Feb.1943
61.Goldstein Rachel Betty	Feb.1943
62.Gorodecki Ida	Dec.1941
63.Gourary Hadassa	Dec.1941
64.Gourary Jochewed	Dec.1941
65.Graucher Goda Estera	Nov.1942
66.Graucher Nathan Chaim	Nov.1942
67.Graucher Szaja Chil	Nov.1942
68.Grinberg Cypora	Dec.1941
69.Gutman Sura	Dec.1941
70.Halpern Etka	Dec.1941
71.Hanach Else	July 1944
72.Hanach Ruth	July 1944
73.Hemmerdinger Therese	July 1944
74.Hemmerdinger Uriel	July 1944
75.Hendel Leib Zelik	Nov.1942
76.Hollander Fradla	July 1944
77.Ickowicz Mordka	Nov.1942
78.Isch Sadeh Esther	July 1944
79.Isch Sadeh Lea	July 1944
80.Jacobson Ruth	July 1944
81.Jacobson Sida	July 1944
82.Janowski Pnina Hirsch	Nov.1942
83.Jeruchemson Perla	Nov.1942
84.Jurista Dalia	Dec.1941
85.Jurista Ita	Dec.!941

86.Katznelson Helene	Nov.1942
87.Katznelson Joram	Nov.1942
88.Kerner Tauba	Nov.1942
89.Klapper Cypa	Dec.1941
90.Klapper Hadela	Dec.1941
91.Kleiner Ita	Feb.1943
92.Kleiner Ryfka	Feb.1943
93.Kleiner Sura Chana	Feb.1943
94.Korman Israel Sumer	Nov.1942
95.Krieger Lea Clara	July 1944
96.Kruskal Edda Lea	July 1944
97.Kruskal Herbert	July 1944
98.Kruskal Judith	July 1944
99.Kruskal Moshe	July 1944
100.Kruskal Rachel	July 1944
101.Kurc Jakob Hersz	Nov.1942
102.Kurc Menachem	Nov.1942
103.Kutner Menaheim	Dec.1941
104.Kutner Rywka	Dec.1941
105.Kzernitzki Clara	Nov.1942
106.Kzernitzki Daniel	Nov.1942
107.Kzernitzki Hannie	Nov.1942
108.Kzernitzki Usiahu	Nov.1942
109.Landau Elizabeth	Feb.1943
110.Landau Salomon	Nov.1942
111.Lejzerson Jenta	Nov.1942
112.Lejzerson Rachel	Nov.1942
113.Lejzerson Yehiel	Nov.1942
114.Lerner Abraham	July 1944
115.Levi Albert	July 1944
116.Levy Emma	July 1944
117.Levy Margarete	July 1944
118.Lifszyc Ina	Dec.1941
119.Lifszyc Izrael	1943
120.Lifszyc Rosa	Dec.1941
121.Loevenstein Florence	July 1944
122.Loevenstein Sally	July 1944
123.Loszynski Lisbeth	Dec.1941
124.Malc Godek	Nov.1942
125.Malc Jacob Hersz	Nov.1942
126.Malc Teria	Nov.1942
127.Margules David Salmon Leib	Nov.1942
128.Margules Israel	Nov.1942

129.Margules Sara Hinda	Nov.1942
130.Menashirov Natalia	Dec.1941
131.Meyer Klara	July 1944
132.Meyer Richard	July 1944
133.Mojsievicz Jochveta	Dec.1941
134.Najfeld Lea	Dec.1941
135.Najfeld Shoshana	Dec.1941
136.Narinsky Duenner	July 1944
137.Narinsky Sally	July 1944
138.Narinsky Salomon	July 1944
139.Okmianski Bohm Michel	Nov.1942
140.Okmianski Eva	Nov.1942
141.Opatowska Dora	Nov.1942
142.Opatowska Estera Sara	Nov.1942
143.Parasol Elka Bajla	Nov.1942
144.Parasol Rahel Sara	Nov.1942
145.Plaut Else	July 1944
146.Plaut Max, Dr.	July 1944
147.Rosenberg Fajga	Dec.1941
148.Rosenberg l. Alexandra	Nov.1942
149.Rosenblum Marjen	Nov.1942
150.Rosenblum Samuel	Nov.1942
151.Rosenfeld Clara	July 1944
152.Rosenfeld Haim	July1944
153.Rosenfeld Josef	July 1944
154.Rosenfeld Zahava	July 1944
155.Rozenberg Eugene	Nov.1942
156.Rozenfeld Aron Menachem	Nov.1942
157.Rozensal Mindla	Nov.1942
158.Rozental Jankiel	Nov.1942
159.Salkind Sara	Dec.1941
160.Schoenfeld Paula	July 1944
161.Shapira Emile	July 1944
162.Shapira Greta	July 1944
163.Shapira Gusti	July 1944
164.Shapira Henry	July 1944
165.Shapiro Sara	Nov.1942
166.Shreiber Sara	Nov.1942
167.Sikora Aviezer	Nov.1942
168.Sikora Mindla	Nov.1942
169.Simche Bejle	Nov.1942
170.Simche Chawa	Nov.1942
171.Simche Ester	Nov.1942

172.Simche Lea	Nov.1942
173.Svita Gerard	July 1944
174.Svita Sofie	July 1944
175.Szpaltyn Evelyn	Feb.1943
176.Szpaltyn Fruma	Feb.1943
177.Szpiro Kajla	Dec.1941
178.Szpiro Ora	Dec.1941
179.Wajs Laja	Dec.1941
180.Wajs Tamara	Dec.1941
181.Warsawska Malka Idesa	Nov.1942
182.Weinberg Ida	July 1944
183.Weinberg Aron	July 1944
184.Weinberg Isaac	July 1944
185.Weinberg Sara	July 1944
186.Weinberg Sophie	July 1944
187.Weisskirch Feigel	July 1944
188.Winogron Cypora	Dec.1941
189.Winogron Ruth	Dec.1941
190.Winter Efraim	Dec.1941
191.Winter Estera	Dec.1941
192.Wolf Lichtenstern	Nov.1942
193.Wolf Margarite	Nov.1942
194.Wolf Ruth	July 1944
195.Woroshilsky Brucha	Dec.1941
196.Woroshilsky Nina	Dec.1941
197.Woznica Bajnys	Dec.1941
198.Zilberman Ruchla	Dec.1941
199.Zivony Sura	Dec.1941
200.Zussman Arnon	Nov.1942
201.Zussman Nelly	Nov.1942
202.Zussman Rywka	Nov.1942
203.Zussman Tseri	Nov.1942

חזרו לארץ ישראל אחרי מלחמת העולם השנייה (16.7.45 -27.5.46.)

1. Abarbanel Yitshaq - 16.7.45
2. Ajzenman Chaim - 16.7.45
3. Alfandro Buka Lewi 22.11.45
4. Alfandro Mosze 22.11.45
5. Altintes Sesilja 22.11.45
6. Aschkenazi Klara 25.10.45
7. Barda Berl - 8.9.45
8. Baum Shalom - 16.7.45
9. Beneveniste Sarah - 26.4.46
10. Benrubi Abraham - 16.7.45
11. Bernsztajn Peter - 25.10.45
12. Bigelman Samuel
13. Bin Nun Nissim 25.10.45
14. Bin-Nun Miriam 25.10.45
15. Bin-Nun Mischon 25.10.45
16. Blumental Leib - 16.7.45
17. Bruckental Hillel - 16.7.45
18. Cohen Shimon - 16.7.45
19. Cohen- Gotthelf -Jacques - 14.2.46
20. Cygiel Mina - 16.7.45
21. Dawidowicz Lea - 8.9.45
22. Dlugolencki Szlomo - 16.7.45
23. Dwino Natalia 22.11.45
24. Eices Gitel - 8.9.45
25. Fajzer Eli - 8.9.45
26. Fefer Herman - 16.7.45
27. Fersztenberg Berko David- 16.7.45
28. Gacensztajn Ani Sara - 8.9.45
29. Gersten Eliyahu - 16.7.45
30. Green Mirona - 16.7.45
31. Gut Julius 22.11.45
32. Guzisnskis Mira - 8.9.45
33. Hajda Chawa Rachel - 27.5.46
34. Igra David - 8.9.45
35. Izmirli Chawa - 16.7.45
36. Jeruchemson Icek Meir - 8.9.45
37. Jonas Barabela - 8.9.45
38. Kahan Sara - 22.6.46
39. Kaplan Sara - 16.7.45
40. Karmeser Shalom - 16.7.45
41. Karmona Leon 25.10.45
42. Katznelson Abraham - 16.7.45

43.Katznelson Moshe -	16.7.45
44.Kenig Badrich	17.1.46
45.Koch Walter -	16.7.45
46.Krejtman Szaja -	8.9.45
47.Kristals Meirims -	8.9.45
48.Krohs Bela -	8.9.45
49.Kutner Zwi -	16.7.45
50.Lazanowski Icek	8.11.45
51.Lewartow Israel -	16.7.45
52.Lewinson Hersz -	8.9.45
53.Lifszyc Bronislaw Leon -	16.7.45
54.Lizancki Jehudit	11.9.45
55.Luria Chaim Salomon -	8.9.45
56.Luria Ester -	16.7.45
57.Maj Chana	8.11.45
58.Mandel Natan -	8.9.45
59.Mandel Rosa -	8.9.45
60.Markowitz Cyrka -	8.9.45
61.Moris Natan -	16.7.45
62.Mosbacher Karl -	16.7.45
63.Nachum Szlomo, Dr. -	16.7.45
64.Navon Yaakow -	16.7.45
65.Paskal Miriam -	16.7.45
66.Perec Josef	11.9.45
67.Preis Charles -	23.4.46
68.Rabau Alfred, Dr.	
69.Rabinowicz Mark -	8.9.45
70.Rewaja Dina -	16.7.45
71.Roderig Efraim	22.11.45
72.Rosenblat Itka -	27.2.46
73.Rosenblat Zvi -	16.7.45
74.Rosenfeld Lea -	8.9.45
75.Rosensal Menachem -	16.7.45
76.Rozenman Adolf Awram-	8.11.45
77.Schenk Josef -	16.7.45
78.Schenk Stefan -	16.7.45
79.Schincer Benjamin -	16.7.45
80.Schwartz Rudolf -	16.7.45
81.Simche Naftali -	16.7.45
82.Smith Livia -	16.7.45
83.Szalem Menachem	25.12.45
84.Szalem Wiktoria	17.1.46
85.Szaltiel David -	8.9.45

86.Sznicer Berta	22.11.45
87.Sznicer Ursula	22.11.45
88.Tanin Ester -	16.7.45
89.Teich Szaja Baruch	8.11.45
90.Wajntraub Dalia	8.9.45
91.Wajntraub Rachel	8.9.45
92.Weinsztajn Alexander	16.7.45
93.Weisblat Baruch	27.2.46
94.Weisblat Chaim	16.7.45
95.Weisblum Sara	16.7.45
96Weiss Gideon	26.10.45
97.Winograd Yehiel Mihael	16.7.45
98.Winter Lea	8.9.45
99.Zalcman Rywka	8.9.45
100..Zejman Abraham	16.7.45
101.Zichel Dina	16.7.45
102.Zylbersztajn Chaim Fiszel	16.7.45

נ ע ד ר י ם

1. Abeles Otto, Dr. - ברשימת שגרירות שוייץ 30.8.43, רשיון עליה, ברגן בלזן
2. Abeles Mina - " " " " " " " "
3. Abhang Rosa- נשואה לארצישראלי
4. Abraham Siegfried - קרנינג:״אי-אפשר לאתרו״ 19.3.43- שוייץ, רשיון עליה, ברגן בלזן
5. Abraham Gerda - " " " " " " " " "
6. Abraham Hans - " " " " " " " " "
7. Abraham Ruth - " " " " " " " " "
8. Abrahams Jaques- 26.3.44 קרנינג: ״אי-אפשר למצוא אותו עוד״
9. Abrahams Gabrielle- 26.3.44 - קרנינג: ״אי אפשר למצוא אותו עוד"
10. Ackerhart Riwka - חיפוש קרובים
11. Adin Roza - **18.1.44** קרנינג: "לא נמצאת יותר בורשה״
12. Adler Shimeon- **3.2.44** תזכיר שגרירות שוייץ;.- P.R.O 3.9.44., רשות לעלות ארצה
13. Adler Sofia - " " " " " " " " "
14. Adler Anna Rose -" " " " " " " " "
15. Adler Cywia - מכפר חסידים, דרכון א״י
16. Adler Hersz Wolf - 42 זכאות לחילופים
17. Adutt Gisela 4.2.44- קרנינג: "נתינות תורכית, נפטרה ב
18. Ajchenwald - 8.4.43 - קרנינג: ״עריק, אי אפשר למצוא אותו עוד"
19. Ajzen Adela, 28.7.43 - ברשימה בריטית„ קרנינג: ״ אי אפשר למצוא אותה עוד״
20. Ajzen Stefania- " " " " " " " " "
21. Ajzenberg Sara - רשיון עליה, 18.2.44 קרנינג: ״ החקירה ללא תוצאות״
22. Ajzenman Chaim - 13.4.44 קרנינג:״ נמצא״
23. Akierman Fajga Rywka- 42 נשואה לארצישראלי, רשומה לחילופים
24. Akiersztein Abraham - קרנינג:״אי-אפשר לאתרו״ 28.7.43, ברשימה בריטית רשות עליה
25. Aksamit Mendal - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים מדרגה א׳ בתל-אביב, חיפוש קרובים
26. Albaranes Judith - זכאית לחילופים 42, דרכון 356 מרסיי, ויטל
27. Albaranes Robert - זכאי לחילופים 42, דרכון א״י, ויטל
28. Albaranes Samuel - זכאי לחילופים 42, דרכון א״י, ויטל
29. Albaranes Nissim - דרכון א״י
30. Albaranes Albert -St.Denis, דרכון 7537 ירושלים, Public Record Office No.2125.
31. Allaluf Shemtov -30.3.44- קרנינג:" החקירה ביון ללא תוצאות"
32. Alsheh Isaac - 30.3.44 - " " " " "
33. Alster Gittel - 44 ברשימה לחילופים
34. Alt Chaim - קרנינג: ״ אי אפשר למצוא אותו עוד״- 2.6.43; קרובים מדרגה א׳ בתל אביב
35. Alt Moise - " " " " " " " " " " "
36. Alter G. Chaskiel -11.10.43 מזכר משרד החוץ הגרמני לקרנינג על זכותו לעליה ארצה
37. Alter M. - " " " " " " " " " "
38. Alter Haja - " " " " " " " " " "
39. Altman A. Rabbi - הולנד, 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
40. Amarant Oded - , קרנינג:״ אי אפשר לאתרו עוד״ רשום לחילופים-42, נולד בת״א
41. Amario Itzhaq - 30.3.44- קרנינג: ״החקירה ביון ללא תוצאות"
42. Amario Albert - " " " " " "

43.Amieux Annie- Public Record Office ברשימת חילופים 42 של
44.Amswaap - ברשימת שגרירות שוייץ של רשיונות עליה-
45.Anbar Reuven Josef - St. Denis - דרכון א״י 66924, ירושלים
46.Anbar Anna - 10.1.43 - ד״ר תייס: ״גורשה למקום בלתי ידוע״
47.Anderd Hans, Rabbi - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
48.Anderd (משפחה) - ″ ″ ″ ″ ″ ″
49.Andriesse Herman - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 נפטר בברגן בלזן 24.2.45 הולנד
50.Angel Itzhaq Eliyahu-30.3.44 "החקירה ביון ללא תוצאות"
51.Anis David - קרנינג:״ באמצע אפריל 1944 הוצא מ-St. Denis , דרכון בריטי
52.Anita Sara- 5.3.43 "קרנינג: ״ אי אפשר למצוא אותה עוד"
53.Ankari Sara-11.10.43 "קרנינג:אי אפשר למצוא אותה בטרנוב"
54.Apkewicz Mata - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
55.Apkewicz (ילד) - " " " " "
56.Aptrovandam Frida - 30.8.43 שגרירות שוייץ למשרד החוץ הגרמני על רשות עליה
57.Aronow Hillel - 42 רשום לחילופים
58.Aronow Anna - 42 רשומה לחילופים
59.Arough R. Simon - קרנינג:״ אי-אפשר לאתר״ 18.6.43, רשיון עליה, יון.
60.Arough Sara - " " " " " " " "
61.Arough Leon - " " " " " " " "
62.Arough Hanna - " " " " " " " "
63.Artmann Mordka - קרנינג:״ עזב את מחוז קטוביץ" 7.3.44-ויזה בדרכון פולני
64.Artmann Ruchla - " " " " " " " " "
65.Artmann Moses - " " " " " " " " "
66.Asch Grete - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
67.Aschkenazy Giza - רשומה לחילופים
68.Ascher Sliper Mitje - 10.6.44 "קרנינג:״ אי אפשר לאתר אותה עוד"
69.Asscher Abraham - רשיון עליה ברשימת שוייץ 30.8.43 הולנד
70.Asscher Catherin - " " " " " "
71.Asscher Eljakim - " ניספה בברגן בלזן " " " " "
72.Asscher Louis - " " " " " "
73.Atlas Feiga - קרנינג:״ אי-אפשר לאתרה עוד״23.7.43 , רשיון עליה
74.Auerbach Margale - " " " "
75.Auerbach Rosa - " " " "
76.Auerbach Oskar - " " " "
77.Augarten Jicchak - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
78.Avegail Lily - אזרחית בריטית, דודה, הרב הראשי של תל אביב
79.Averbuch Lizak - 25.2.44 מזכר שגרירות שוייץ
80.Averbuch Sheindlla- " " " ″
81.Averbuch Gilbert - " " " ″
82.Avert Miriam- ברשימה בריטית רשיון עליה
83.Avert Elimelech- " " " "
84.Axler Isaac- Frontstalag 122, Public Record Office רשות עליה
85.Axler Rene - תעודת זיהוי צרפתית המציינת אזרחות א״י

86.Babus Liljana - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
87.Baendel - 5.3.43 "קרנינג: ״אי אפשר לאתרה
88.Bahar Meir - St. Denis -דרכון א״י 49664 ירושלים
89.Bakker Rivlin Ans - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
90.Bankowski Haja- 19.5.39 -קרנינג:״אי אפשר לאתרה״ , רשומה לחילופים 42, נשואה לא״י מ
91.Barchat Sima–קרנינג:״התנגדות לחילופיה״ 8.7.43, רשיון עליה
92.Barenbaum Kajla–קרנינג:״ התנגדות לחילופיה״ .8.7.43 רשיון עליה
93.Barenbaum Laja - " " " " " "
94.Barenbaum Chaim -" " " " " "
95.Barkai Ellen –קרנינג:״ אי אפשר לאתרו״ ,רשום לחילופים 42 , דרכון א״י 443, פריס
96.Barkai Michel - " " " " " " " " " " "
97.Bartels Abraham - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
98.Barzilay Moshe-30.3.44 ".קרנינג: ״ החקירה ביון ללא תוצאות
99.Basch Ruzina - רשיון עליה, הונגריה
100.Batist Moritz - 27.3.43 "קרנינג:״עזב את הדירה
101.Batist Rosa - " " "-ה" "
102.Batlan Mordechaj-,חיפוש קרובים הארכיון הציוני ירושלים
103.Baum Mordka- 119768 קרנינג ״עזב בכוון בלתי ידוע", 13.4.44 ,דרכון
104.Baum Estera –קרנינג:״ עזבה בכוון בלתי ידוע" 13.4.44 -אשתו של אזרח א״י
105.Baum Ilse - קרנינג:״ לא באה בחשבון לחילופים ,8.43 , רשיון עליה, טרזינשטט
106.Baum Charlotte – קרנינג: ״אי-אפשר לאתרה עוד״ 3.5.43 , רשיון עליה, גרמניה
107.Baum Ruth - " " " " " " " "
108.Baum Ludwig - " " " " " ן -" " "
109.Baum Aurelia - רשיון עליה, רומניה
110.Baum Judith - " " "
111.Baum Noemia - " " "
112.Bauminger Joel - P.R.O.CO 980 Piece 220 רשות עליה
113.Bauminger Kalman- " " " " " " "
114.Bauminger Leon - " " " " " " "
115.Baumwohl Bornia - רשיון עליה
116.Baumwohl Anita - " "
117.Baumwollspinner Max - קרנינג:״ התנגדות" רשיון עליה, דנמרק
118.Beer Nechama ברשימה בריטית רשיון עליה
119.Beer Miriam - רשיון עליה, הונגריה
120.Beer Eva - " " "
121.Beer Ruth - " " "
122.Beja Sam-30.3.44 "קרנינג:״ החקירה בין ללא תוצאות
123.Ben Jaakow Jehudit - חיפוש קרובים
124.Bendekides Mariane -״ קרנינג: ״אזרחות יונית מסרב להיות מוחלף
125.Bendekides Julia - ת -" " ת- " " " "
126.Benedykt Hersz Ber - שגרירות שוייץ רשות עליה 30.8.43 אם בתל אביב, הולנד
127.Benedykt Gerda - " " " " " " " "
128.Benet Abraham - קרנינג: ״ אין התנגדות״- 25.2.43 ,אביו גר בת״א

129.Benet Gita - " " " " " " "
130.Benet Saul - " " " " " " "
131.Benet Salomon - " " " " " " "
132.Benet Rubin - " " " " " " "
133.Beneveniste Simon - קרנינג: ״ מסרב להיות מוחלף״ 14.3.44, מזכר שגרירות שוייץ
134.Beneveniste Roza - 14.3.44, קרנינג: ״ נפטרה"
135.Beneveniste Sarah - 14.3.44, בת גרה בצרפת, מזכר שגרירות שוייץ
136.Benscher Fritz - זכאי לחילופים, הורים ברמת גן
137.Berensztejn Eta - קרנינג :״אין התנגדות״ 18.6.43 ; רשיון עליה.
138.Berensztejn Chana - " " " " " "
139.Berensztejn Fredzia-" " " " " "
140.Berensztejn Brucha-" " " " " "
141.Berger Lazare -St.Denis - No.2024 Public Record Office,ללא תעודות
142.Berger Rosela - רשיון עליה רומניה
143.Berglas Chaim Lejb - ברשימת בונדסארכיב שוייץ; רשיון עליה
144.Berkowitz Golda - קרנינג: ״אי אפשר לאתרו-" 28.7.43 , ברשימה בריטית רשות עליה
145.Berkowitz Szymon - " " " " " " " " " "
146.Berkowitz Chana - " " " " " " ה״- " " "
147.Berman Sara - קרנינג: ״נפטרה במאי 1942״,דרכון א״י 118945 ירושלים
148.Bermann Jakob - רשום לחילופים
149.Bernheim Leon - 30.8.43 קרנינג: ״ לא ניתן לאתרו בצרפת״; שגרירות שוייץ רשיון עליה
150.Bernstein Icek - 7.3.44 קרנינג: ״עזב את סוסנוביץ"
151.Bernstein Brucha - 8.2.45 קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד״ 18.6.43 ,בברגן בלזן
152.Bernstein Chana - " " " " " " " "
153.Besenthi Mantesch - 30.3.44 קרנינג: ״החקירה ביון ללא תוצאות"
154.Beuthen Josef - קרנינג:״פונה למקום לא ידוע"
155.Beuthen Margarete - קרנינג: ״ לא ידועה מ-23.6.43 "
156.Bialogrod Mojsze E.- 104850 קרנינג: ״חקירת איתורו ללא תוצאות״ 11.3.44 דרכון א״י
157.Binko Frajdla- קרנינג: ״אי אפשר היה לאתרה" 25.2.43,ברשימה בריטית רשות עליה
158.Binko Szaja David-" " " " ו-" " " " "
159.Biti Szlomo - 30.3.44 קרנינג:״חקירת איתור ביון ללא תוצאות״
160.Bitter Sara Gitla - 28.7.43 קרנינג: ״אי אפשר לאתרה עוד"
161.Blam Bluma - ברשימה בריטית רשות עליה
162.Blam Hana - " " " "
163.Blass Chawa - " " " "
164.Bleifeder Sala - קרנינג: ״לא ניתן לאתר״; ברשימה בריטית רשות עליה
165.Bleifeder (ילד) - " " " " " " " "
166.Bleifeder Dwojra -" " " " " " " "
167.Blima Sara - 6.3.43 קרנינג: ״אי אפשר לאתרה עוד"
168.Blumberg Joseph - St. Denis - דרכון א״י 61208 ירושלים
169.Blumberg Sarah - דרכון א״י 121 ירושלים ,ויטל
170.Blumberg Shulamith - קרנינג: ״נמצאת בצרפת״ 13.4.44 ויטל
171.Blumenfeld Miriam -1942 רשומה לחילופים

172.Blumenfeld Adina - 1942 רשומה לחילופים
173.Blumenfeld Szulamit - " " "
174.Blumenfeld Jacob - 1942 רשום לחילופים
175.Blumenfeld Tajba Mindl - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בארץ, חיפוש קרובים
176.Blumenkopf Aron - P.R.O. CO 980 Piece 222 רשות עליה
177.Blumenkopf (משפחה) -" " " " " " "
178.Blumenkrantz Kejla Ruchlla - 8.7.43 קרנינג: "התנגדות"
179.Blumenkrantz Efraim Szymon - " " "
180.Blumenkrantz Israel - 8.7.43 קרנינג: "התנגדות
181.Blumenkrantz Nechama -" " "
182.Blumenthal Viktoria - קרנינג: "לא ניתן לאתרה" 10.8.44 , ברלין
183.Blutstein Samuel - קרנינג:" אי אפשר לאתרו עוד" 28.7.43, ברשימה בריטית רשות עליה
184.Bock Hildegard - 10.8.44 קרנינג: " אינה גרה בברלין ואינה רשומה"
185.Bock Daniel - " " " " " ו- " "
186.Bodzyn Jicchak - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בא״י, חיפוש קרובים
187.Bondi Siegmund - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
188.Booth Mary - קרובים בארץ
189.Borenstein Miriam- קרנינג: "אי אפשר לאתרה עוד" 25.3.43, רשיון עליה
190.Borenstein Chaskiel " " " " ו- " " " "
191.Borenstein Rywka - " " " " " " " "
192.Borensztejn Mirla - " " 8.7.43 קרנינג: "אין התנגדות"
193.Borishanski Jehoshua - קרנינג: "לא ניתן לאתרו בצרפת"
194.Bordja Stella - קרנינג:" אין התנגדות" 8.7.43 רשיון עליה
195.Bornstein Icek - 6.3.43 קרנינג: "אי אפשר לאתרו עוד בסוסנוביץ"
196.Bosman Jasp Azn - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43, הולנד
197.Botteril Helena - דרכון בריטי, דוד בא״י
198.Boudum Mallah - 18.6.43 קרנינג: "אין התנגדות"
199.Boudum Jafa - " " " "
200.Bourla Simon - 30.3.44 קרנינג: "החקירה ביון ללא תוצאות"
201.Bragar Israel - קרנינג: "נמחק מחילופי 44 " 19.5.44,תעודת מסע מצרית, ויטל
202.Bragar Sarah - " " " " " " " -ה " "
203.Bragar Freyda - " " " " " " " " "
204.Brand Yoina - קרנינג: "לא בא בחשבון לחילופים" 27.3.43, קרובים בראש פינה
205.Brand Mordechay - קרנינג: "אי אפשר לאתרו עוד" 7.6.43, קרובים בירושלים
206.Branska Chaja R. - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בא״י, חיפוש קרובים
207.Brauer Chawa -3.5.43 קרנינג: "אי אפשר לאתרה עוד"
208.Braun Devorah - Public Record Office CO 980 222 רשות עליה
209.Braun Dora - 42 רשומה לחילופים
210.Braun Edna - " " "
211.Braun Lea - 18.2.44 קרנינג:" חקירת איתור ללא תוצאות"
212.Braun Eliezer - תעודת לידה יפו, ויטל
213.Braun Rosie - קרנינג: "נמצאת בצרפת" 13.4.44 ויטל
214.Braun Zuzie - קרנינג: "נמצאת בצרפת" 13.4.44 נולדה בתל אביב, ויטל

215.Braun Nielle - ויטל 13.4.44 קרנינג: ״נמצאת בצרפת״

216.Braunstein Trislan, רשיון עליה רומניה

217.Brawer Szajndla - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בא״י, חיפוש קרובים

218.Brecher Levi Isaac - 7.8.44 "בונדסארכיב שוייץ: במחנה עבודה בשלזיה עילית"

219.Brecher Lea - " " " " " " "

220.Bril Carola - רשיון עליה רומניה

221.Brodbeker Symcha Bunim-D. Brodbeker ילד של, Public Record Office רשות עליה

222.Brodziek Machla G. - 28.7.43 "קרנינג: ״אי אפשר לאתרה עוד"

223.Brodziek Marjem Ryfka- " " " " " "

224.Brodziek Israel Mordka - " " " " " "

225.Bromberg Luba - ברשימה בריטית רשות עליה

226.Bromberg Jakob Koppel - ברשימה בריטית רשות עליה

227.Brukarz Ita - 15.6.43, 18.6.43, 28.7.43 "קרנינג: ״אי אפשר לאתר עוד"

228.Brukarz Zlata - " " " " " " " "

229.Brukarz Abraham " " " " " " " "

230.Brukarz Eva - " " " " " " " "

231.Brzezinska Rachela - ברשימה בריטית רשיון עליה

232.Brzezinski Stefan - " " " "

233.Brzoza Blima - " " " "

234.Brzoza Sara - " " " "

235.Brzoza Szaja - " " " "

236.Buchbinder Moses -קרנינג: ״אי אפשר לאתרו עוד״,בנות ואחות בדגניה ב׳

237.Buchbinder Tauba - " " " " " " " " "

238.Buchbinder Isak - " " " " " " " " "

239.Buchbinder Abram -" " " " " " " " "

240.Buchbinder Estera Cyrla - " " " " " " " "

241.Buchbinder Mindla - " " " " " " " "

242.Buchbinder Getzel - " " " " " " " "

243.Buchwald Johanna - וינה , 10.2.41 קרנינג: ״ עזבה את וינה״

244.Buxbaum Serena - רשיון עליה, צ׳כיה

245.Buxbaum Eva - " " "

246.Buxbaum Tobia - " " "

247.Cahen Gideon - ברגן בלזן רשיון עליה

248.Cahen Max - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 ,הולנד

249.Cahen Hartog Louise den Bosch- " " " " " "

250.Calel Yetka - Czestochow ,קרנינג: ״ אי אפשר לאתרה

251.Castel Marie- ויטל, Public Record Office

252.Catz Ryfka - קרנינג: ״ אי אפשר לאתר״,רשיון עליה הונגריה

253.Catz Jehuda- " " " " " " "

254.Cecyner Malka - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בא״י, חיפוש קרובים

255.Celt Feiga - הארכיון הציוני ירושלים חיפוש קרובים

256.Cemach Jankel - ויטל ,P.R.O. CO 980 Piece 222-3.9.44 רשות עליה

257.Chafa Silsone - הועד הא״י להחזרת קרובים, חיפוש קרובים

258.Chajkin Petta Bela -ברשימה בריטית רשיון עליה ,28.7.43 קרנינג: "לא ניתן לאתרה"
259.Chanoch Dof
260.Chartenberg Georg,- בלגיה, 25.3.43 קרנינג: "אי אפשר היה לאתרו"
261.Chasler Jane, דוד בת"א, 42 זכאית לחילופים,
262.Chirveti Miriam - רשיון עליה רומניה
263.Chochman Cipora - " " "
264.Chochman Abram Baruch - " "
265.Chochman Szlama Shimszon- " "
266.Chochman Rachel - " " "
267.Chohen Siegmund - הורים חיים בצפת, נולד בצפת
268.Chorzelska Ruchla Hena - ברשימה בריטית רשיון עליה; קרנינג: "לא ניתן לאתרה"
269.Chwat Matylda - 42 בעלה בת"א רשומה לחילופים
270.Chwat Josef Hirsz - 42 רשום לחילופים
271.Ciecierska Chana - 27.3.43, 28.7.43 קרנינג: " אי אפשר לאתרה"
272.Cohen Chinka - 13.4.44 קרנינג: " אי אפשר לאתרה"
273.Cohen -Zwarts- Sophie D.- רשיון עליה
274.Cohen Julius - הולנד 30.8.43 , שגרירות שוייץ רשיון עליה
275.Cohen Ruben - " " " " " "
276.Cohen Rudolf - " ניספה בברגן בלזן " " " " "
277.Cohen Max - " " " " " "
278.Cohen Isaac, Dr.-" " " " " "
279.Cohen Aron - " " " " " "
280.Cohen-Gotthelf-Trude - הולנד " " " " "
281.Cohen-Gotthelf- Jacques- " " " " " "
282.Cohn Anita - דודה בת"א
283.Cukier Tauba - 8.2.45 בברגן בלזן ,5.3.43 ,"קרנינג: "נמחקה מרשימת החילופים
284.Cukier Rut - " " " " " " " "
285.Cukier Sara - " " " " " " " "
286.Cukierman Estera R.-14.10.44 "קרנינג: " לא ידועה בבנדין
287.Cukierman Ida- 14.10.44 "קרנינג: "לא ידועה בבנדין
288.Cukierman Rachel - ברשימה בריטית רשיון עליה
289.Cwajar Henri - בלגיה 38.30.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
290.Cwajgiel Cyrka- 28.8.43 ברשימה בריטית רשיון עליה , "קרנינג: "עזבה למקום בלתי ידוע
291.Cwajgiel Jehudessa -" " " " " " " " " " "
292.Cygielman Fajga - " " " " " " " " " " "
293.Cygler Mordka - 6.3.44 "קרנינג: " עזב את סוסנוביץ
294.Cygler Chana - " " " " "
295.Cymerman Idessa - 1936-בעלה בארץ מ -,6.3.43 "קרנינג: "נמצאה בסוסנוביץ
296.Czaczkes Zygmund - הולנד, 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
297.Czerny Mela- בירושלים- 18.1.39- הוצא ב - 113556 דרכון א"י
298.Czerny Amnon- "1940 -קרנינג: " חי עם סבתא בורשה, אמו נפטרה ב
299.Czerson Klara - 44 רשומה לחילופים
300.Czortok, Mrs. - קרנינג: " אי אפשר לאתרה בביליסטוק", בעלה בארץ

301.Czortok (ילד) - קרנינג: " אי אפשר לאתרו בביליסטוק", אבא בארץ
302.Dafni Sarah - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א' בא"י, חיפוש קרובים
303.Dafni (ילד) - " " " " " " " " "
304.Dajani Bahjat - 42 שגרירות שוייץ- מתאים להיות בחילופים
305.Dam Horn van Max, Dr. - 30.8.43 קרנינג: "נפטר בברגן בלזן"; שוייץ רשיון עליה
306.Dam Horn (רעיה) - " " " "
307.Darewski Judit-ר.עליה לטביה 18.6.43 "לא ניתן לאתרה";"סיכון בטחוני"15.6.43 קרנינג:
308.Darewski Emanuel- " " " ו-" " " " " " "
309.Dasberg Simon - הולנד, ניספה בברגן בלזן 30.8.43 , שוייץ למשרד החוץ הגרמני
310.Daube Sophie - רשיון עליה, בירקנאו
311.Daube Berthold - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
312.Davidowicz Stefan-רשיון עליה 7.43 "לא ניתן לאתר עוד";25.3.43 "לא בא בחשבון" קרנינג:
313.Davidowicz Hanna Lili-" " " " " " " " " " "
314.Davids Abraham Bernard - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43; רב בהולנד, נפטר
315.Davids Josef Hirsch - הולנד " " " " "
316.Davidson Zwi - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים מדרגה א' בא"י, חיפוש קרובים
317.Davidson Szmuel - " " " " " " " " "
318.Davidson Gad (ילד)-" " " " " " " " "
319.Dayan Simcha - דרכון א"י חיפה
320.Dayan Fajga - ויטל, No.C/11580 Public Record Office רשות עליה
321.Dayan Lisa - " " C/11581 " " " " "
323.Dayan Rifka - " " C/11582 " " " " "
324.Debert Sala - ברשימה בריטית רשיון עליה
325.Debert Rywka- " " " "
326.Dedeyam Aram - 1932-דרכון 464 הוצא בפריס ב
327.Dedeyam Artin - " " " " "
328.Deers Elias C. - 22.4.43 "Vought קרנינג: "במחנה"
329.Deers Goldina - " " " "
330.Dencak Chana - 25.3.43 קרנינג: "לא באה בחשבון לחילופים"
331.Denis Malkier- 12.6.44 רשימת שוייץ
332.Dereczanski Mosze - קרנינג: "לא ניתן לאתרו עוד בפריס"
333.Desanthi Mantesh - 30.3.44 קרנינג: "חקירת איתור ביון ללא תוצאות"
334.Deutsch Anna - רשיון עליה צ'כוסלובקיה
335.Deutsch Ela - " " "
336.Deutsch Andrew- " " "
337.Deutsch Josef - " " "
338.Deutscher Cecille -30.3.44-"25.11.42 -קרנינג: "נפטרה ב
339.Deutscher Armand - 42 קרנינג: "עריק" 22.6.43, רשום לחילופים
340.Diaconide Elis - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
341.Diaconide (משפחה) - " " " " "
342.Dicker Benjamin - St. Denis, קרנינג: "דרכון א"י 1928 חיפה
343.Dienstag Paula - קרנינג: " עברה למזרח", בן בשדה נחום
344.Dimant Jacob - 23.3.43 קרנינג: "לא ניתן לאתרו עוד"

345.Dinkel Siegfried - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43, הולנד
346.Dinkel Jakob - " " " " " "
347.Dinner Wally - 44 רשום לחילופים
348.Doll Irma-Kroning -10.8.44 קרנינג: "אזרחית גרמניה, לכן לא באה בחשבון לחילופים"
349.Domb David - רשיון עליה " 28.10.43 ב- Drancy קרנינג: " פונה ממחנה
350.Domiaty Salim- ברשימת שוייץ 5.44
351.Domiaty Eva - Salim אשתו של- " " "
352.Domiaty (ילד) - " " "
353.Domiaty " - " " "
354.Domiaty " - " "
355.Donner Adela - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
356.Drozdowski Riwka - קרנינג: "לא ניתן לאתרה בביליסטוק" 25.2.43, רשיון עליה
357.Drozdowski Chana - " " " " " " " "
358.Drymer Michel - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
359.Drymer Rywka (רעיה) - " " " " "
360.Drymer Jehuda (ילד) - " " " "
361.Dudelsack Sulim - ויטל , P.R.O. CO 980 Piece 222-3.9.44 רשות עליה
362.Duschnitz Selma - רשיון עליה סלובקיה
363.Duschnitz Judita - " " "
364.Ebstein Stefani- 10.8.44- קרנינג: "עזבה את ב- 25.11.41 ,אי אפשר לאתר אותה" ברסלאו
365.Eck Nathan - P.R.O. CO 980 Piece 222 רשות עליה
366.Edesheim Karol - שגרירות שוייץ למשרד החוץ הגרמני 30.8.43 רשיון עליה הולנד
367.Edesheim Henri - " " " " " " " " "
368.Edith Sara - 5.3.43 קרנינג: "אי אפשר לאתרה עוד"
369.Ehrlich Miriam- 17.5.43 קרנינג: "בטרזינשטט, לא באה בחשבון לחילופים"
370.Ehrmann Paula- 10.6.44 קרנינג: "אי אפשר לאתרה עוד"
371.Eidermann Leon, Dr.- שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
372.Einy Mosle- תעודת זיהוי צרפתית, ויטל
373..Eisenberg Hema - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
374.Eisenman Dina - שגרירות שוייץ למשרד החוץ הגרמני 30.8.43 רשיון עליה הולנד
375.Eisental H. - קרנינג: " אין ידיעה במשטרה",בת בת"א
376.Eisental Chana " " " " " "
377.Eisenzweig Hillel - P.R.O. CO 980 Piece 222 רשות עליה
378.Eisenzweig Szyja- " " " " " " "
379.Eisman Leon-St. Denis, תעודת זיהוי צרפתית, נולד ביפו
380.Eitje Abraham Salomon- שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
381.Eizenberg Sifra- בויטל 28.1.44, בברגן בלזן 23.3.44; בת בא"י
382.Eizman Jochwet- רשומה לחילופים 42 ,קרובים בא"י
383.Ekstajn Chaja - ברשימה בריטית רשיון עליה
384.Ekstein Gertrude- 11.10.43- 42 משרד החוץ הגרמני לקרנינג על זכותה לחילופים
385.Ekstein Alfred - " " " ו- " " " " "
386.Eliyahu Chanania - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 בלגיה
387.Eliyahu (משפחה)- " " " " " "

388.Elk Rudolf, Dr.-הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
389.Elkeles Edith- 42 קרנינג: ״ אי אפשר לאתרה עוד" 29.6.44, רשומה לחילופים
390.Ellern Alexander - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
391.Ellern (משפחה) - " " " " " "
392.Ellison Richard - 42 רשום לחילופים
393.Eltman Wilhelm - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
394.End Janina - קרנינג: ״ אי אפשר לאתרה בקרקוב ״25.2.43, ברשימת שוייץ רשיון עליה
395.End Blanta - " " " " " " " " " "
396.Engel Josef- קרובים בא״י 2.6.43 קרנינג: ״אי אפשר לאתרה עוד"
397.Engel Maria " " " " " " " "
398.Engel Krysia " " " " " " " "
399.Enoch Paul Dr. לקרימינולוגיה - 8.4.43 קרנינג: ״אי אפשר לאתרו עוד״
400.Enston Norah Catherine - קרובים בא״י
401.Epstein Ruth-42 שוייץ זכאות, 5.3.43 קרנינג:"אזרחות גרמנית, לא זכאית לחילופים״
402. Epstein Eva Ester- " " " " " " " " "
403.Epsteinas Rocha - כלולה בתעודת התאזרחות 23.3.41 PJ/8513
404.Epsteinas Noemi " " " " "
405.Epsztajn Sara - ברשימה בריטית רשות עליה
406.Erich Israel - 5.3.43 קרנינג: ״ אי אפשר לאתרו עוד״
407.Erlich Gitla - 7.3.44 קרנינג: ״עזבה את בנדיך״
408.Erlich Frania- " " " " "
409.Essen van Josef - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
410.Faerber Irma - קרנינג: ״עזבה דירה ב-31.12.42״; שגרירות שוייץ רשיון עליה; הורים בת״א
411.Faingold Chawa - קרנינג: ״עברה למקום אחר, אי אפשר לאתרה" 23.7.43, רשיון עליה
412.Faingold Aharon - " " " " " " " " " "
413.Fajner Sheindla - ברשימת שגרירות שוייץ, הורים בת״א,סוסנוביץ
414.Fajner Chil - " " " " " "
415.Fajtlowicz Laja - קרנינג: ״ אי אפשר לאתרה עוד״28.7.43, רשיון עליה
416.Fajtlowicz Bajla - " " " " " " " "
417.Falkenberg Margot- 10.8.44 קרנינג: ״לא ידועה"
418.Fano Guiseppe - 30.8.44 ברשימת שגרירות שוייץ
419.Farb Reizel - קרנינג: ״עברה למקום בלתי ידוע״ 23.7.43 , ברשימה בריטית רשות עליה
420.Farber Pesha - רשיון עליה
421.Fegyveres Tiberin - דרכון 95595, ויטל
422.Feigin Frania - 18.7.43 קרנינג: ״ פונתה למזרח״
423.Fein Ruth - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
424.Feingold Chawa - 8.2.45 מברק מג׳נבה על קרובים, אזרחי א״י, בברגן בלזן
425.Feingold Drora- " " " " " " " "
426.Feinstein Szejna - 27.3.43 קרנינג: ״ עוד נמצאת בגיטו"
427.Feldman Dorah- רשיון עליה, הונגריה
428.Feldman Paul - " " "
429.Feldman Robert – " " "
430.Feldman Abraham (Mundek)- אזרח א״י, תושב חיפה נורה ע״י הגסטפו

431.Feldman Hersz Ber - 42 רשום לחילופים
432.Feldstein Gideon- 6.12.44 קרנינג: ״עזב את המבורג ללודז׳, לא בא עוד בחשבון לחילופים״
433.Fenichel Ecaterina - רשיון עליה, רומניה
434.Fenichel Anna – " " "
435.Ferber Chaja Breindel - ברשימה בריטית רשות עליה
436.FerecChaja- 11.10.43 קרנינג: ״אי אפשר לאתרה״27.3.43 שוייץ למשרד החוץ הגרמני
437.Fertig Jacob-גרמניה, רשיון עליה, 25.3.43 קרנינג: ״אי אפשר לאתרו עוד״
438.Filderman Leon, Dr.- קרנינג: ״ אי אפשר לאתרו עוד בפריס"
439.Fink Perla - 42 רשומה לחילופים,Public Record Office רשות עליה
440.Fink Chana - " " " " " " " "
441.Fink Mojzesz - " " ם-" " " " " "
442.Finkelstein Sura Rywka - 42 רשומה לחילופים
443.Finkelsztein Ignac - לבוב ;S-25 הארכיון הציוני-
444.Fisch Marie - 10.8.44 קרנינג: ״ אזרחית גרמנית, עברה למינסק
445.Fisch Yoel - " " עבר " אזרח "
446.Fischenbaum הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים (ילד)
447.Fischer Joseph - רשיון עליה, 30.8.43 ; קרנינג: ״ אי אפשר לאתרו בצרפת״
448.Fischman Olga - רשיון עליה, סלובקיה
449 Fischman Veronica- " " "
450.Fiskin Selig -הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
451.FjalkaTruma- 11.10.43 קרנינג: ״אי אפשר לאתרה״, שגרירות שוייץ למשרד החוץ הגרמני
452.Flankowicz Berta- 8.2.45 מברק מג׳נבה על קרובים אזרחי א״י בברגן בלזן
453.Flankowicz Bronislawa -" " " " " " " "
454.Flankowicz Henryk - " " " " " " " "
455.Flaum Icek Bernard - 28.7.43 קרנינג: ״אי אפשר לאתרו עוד"
456.Flatow Georg - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
457.Flatow (רעיה) - " " " " " "
458.Fluss Rejzla (Rosa) - 10.8.44 קרנינג: ״ עזבה את ברלין ב -1942/3"
459.Fluss Eduard - - 10.8.44 קרנינג: ״ עזב את ברלין ב-"
460.Foerder Irma - 28.7.44 קרנינג: ״ עזבה את אוטרכט ב- 31.12.42 אי אפשר לאתרה עוד"
461.Fogel Chana Zysla - 11.4.44 קרנינג: ״חשש בטחוני 21.6.43;.אי אפשר לאתרה עוד"
462.Fogel Yochevet - " " " " " " " " "
463.Fogiel Chaja - 42 קרנינג: ״אי אפשר לאתרה עוד" 2.6.43 זכאית לחילופים
464.Fogiel Aviva - " " " " " " " " "
465.Fraenkel Alexander - P.R.O. CO 980 Piece 222 רשות עליה
466.Fraenkel Joseph - " " " " " " "
467.Fraenkel Matilde - " " " " " " "
468.Fraenkel Mendel - " " " " " " "
469.Fraenkel Rose - " " " " " " "
470.Fraenkel Betsie - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
471.Fraenkel Hermine - " " " " " "
472.Fraenkel Hans - " " " " " "
473.Fraenkel (משפחה)- " " " " " "

474.Frajberg Aron Jacob - הארכיון הציוני S-25; רוסיה
475.Frances Elie - 30.3.44 קרנינג: "החקירה ביון ללא תוצאות"
476.Frances Albert - " " " " " "
477.Frank Mozes - ברשימת ילדים שהוריהם גרים בא״י 23.11.42, אבא בת״א
478.Frank Abraham - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
479.Frankel Georg - 7.3.44 קרנינג: " עזב את בנדין"
480.Frankel Elie - " " " " "
481.Franken Maurits, שופט- שגרירות שוייץ למשרד החוץ הגרמני 30.8.43 רשיון עליה, הולנד
482.Freinc Ita - רשומה לחילופים 42, קרנינג:"אי אפשר לאתרה"
483.Frenkel Lola - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
484.Frenkel - (משפחה) " " " " "
485.Frenkel Philip - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
486.Frenkl Heinz - רשיון עליה ברגן בלזן
487.Freschville de Aleksandra - 42 שגרירות שוייץ, זכאית לחילופים
488.Freschvile de Tamara - " " " " "
489 Frey Ita - קרנינג: "אי אפשר לאתרה עוד", 26.8.43 רשיון עליה, ליטא
490.Frey Hella - " " " " " " " " "
491.Frey Abraham-" " " " " " " " "
492.Frey Joachim-" " " " " " " " "
493.Friedberg Bernard-30.8.43 קרנינג: "אי אפשר לאתרו בצרפת" 30.8.43,שוייץ רשיון עליה
494.Friedler - Kaufman- Henry - בעל בחיפה
495.Friedman Hersz Ber - זכותו להכלל בחילופים 42רשימת שגרירות שוייץ
496.Friedman Rozalia - 25.3.42 קרנינג: " אי אפשר לאתרה"
497.Friedman Lena - " " " " "
498.Friedman Ela - 8.2.45 מברק מג׳נבה על קרובה, אזרחית א״י בברגן בלזן
499.Frischer Anna Ruth - 6.3.43 קרנינג: " קרובים בארץ, אין התנגדות"
500.Frischer Josef, Dr. - קרנינג: " לא ניתן לאתר" 6.3.43 אח וקרובים בתל-אביב
501.Frischer Lilli - " " " " " " " " "
502.Frischer Bronislawa - " " " " " " " " '
503. Frischer Victor - " " " " " " " " '
504. Frischer Sara - " " " " " " " " "
505.Frischman Eigenie - 26.5.44 קרנינג: " אי אפשר לאתרה"
506.Frit Frederica - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
507.Frosch Mosche - שבוי מלחמה
508.Frosch Golda - 19.3.43 קרנינג: "אי אפשר לאתרה"
509.Frosch Bruno - 19.3.43 קרנינג: "אי אפשר לאתרו עוד"
510.Frosch Judith- " " ה-" " " "
511.Frosch Ruth - 19.3.43 קרנינג: "אי אפשר לאתרה עוד"
512.Frosch Lena - " " " " " "
513 Frosch Rafael - " " " " " "
514.Frost Szymon - P.R.O. CO 980 Piece 222 רשות עליה
515.Frydman Mindla - 42 רשומה לחילופים
516.Frydman Laja - " " "

517.Frydman Szalom - "le Vernet Camp -עצור ב״ :קרנינג
518.Frydman Tema - רשיון עליה
519. Frydman Elka - " "
520.Frydman Chaim - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
521.Fuchs Marie - Liebenau 17.4.44
522.Fuks Perla Gitla - רשיון עליה
523.Fuxbruner Sura Pesa - 42 רשומה לחילופים
524.Fuxbruner Chaja - " " "
525.Fuxbruner Menucha - " " "
526.Gadiel Johanna - קרנינג: ״באושביץ 31.5.43״. רשיון עליה גרמניה
527.Gadiel Mariana - " " " " " "
528.Gajer Chana Szajndla - קרנינג: ״אי אפשר לאתרה עוד״ 28.7.43 רשיון עליה
529.Galecki Chana - " " 28.7.43 " " " " "
530.Galman Jacob Nachum - St.Denis
531.Gancewicz - Altman - Tauba- ורשה; 7.10.43 שגרירות שוייץ רשות עליה
532.Ganger Chana Rubin - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד״ 28.7.43 רשיון עליה
533. Gautier Theophil -Public Record Office רשות עליה
534.Gefenson-Bengefen-Chaim - St.Denis,נולד בירושליםNo.748/111 P.R.O. רשות עליה
535.Gefenson-Bengefen-J.-St. Denis ,שבוי מלחמה, ת..זיהוי בלגית P.R.O.2270 רשות עליה
536.Gefenson Mirel - Public Record Office CO 980/222 רשות עליה
537.Gefenson Miriam- " " " " No.C/11579 " "
538.Gefenson Gaston-Public Record Office CO No.C/11578 " "
539.Gefenson Rachel - " " " " No.C/11577" "
540.Gehorsam Abram - P.R.O. CO 980 Piece 222 רשות עליה
541.Gejzner Aron - " " " " " " "
542.Gelber Erich, מהנדס - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
543.Gelder van Louis - " " " " " "
544.Geldzahler Elie - בלגיה " " " " "
545.Gelernter Rivka - קרנינג: ״לא ניתן לאתר עוד״ 28.7.43 קרובים בארץ, רשיון עליה
546.Gelernter Jona - " " " " " " " " " "
547.Gelli Judith - רשיון עליה סלובקיה
548.Genstein Emanuel - St. Denis -דרכון א״י 92097 יפו
549.Gerlich Adolf - הורים בפרדס חנה
550.Gerstajn Jochweta Rajzla - רשומה לחילופים 42, בת בארץ
551.Gerstl Berta Sara - הורים בתל-אביב
552.Gersztenfeld Bajla Sara - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה״
553.Gerzon Lydia - קרנינג: ״אין התנגדות״ 10.10.43; רשיון עליה הולנד
554.Gerzon Julius - " 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
555.Gerzon Joseph - " " " " " "
556.Gesundheit Renia - ויטל, P.R.O. CO 980 piece 222 רשות עליה
557.Gewolb Chaja - 8.2.45 קרנינג: ״לא ניתן לאתרה"; מברק מג׳נבה על קרובים בברגן בלזן
558.Gewolb Jakob Aron -" " " " " " ן-" " " "
559.Gewolb Mirla - " " " " " " ה - " " " "

560.Geylman Jack - St. Denis - קרנינג: "אותר" 31.3.44 , תעודת זיהוי צרפתית
561.Giber Chana - רשיון עליה רוסיה
562.Giber Motel Bluma- " " "
563.Giber Jacob Leib - רשיון עליה רוסיה
564.Giber Sura Liba - " " "
565.Gimel Eliyahu - " " "
566.Gincburg Nina -
567.Ginsberg Jane - דודה בתל-אביב
568.Ginsburg Chana - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א' בא"י, חיפוש קרובים
569.Ginsburg (ילד)- " " " " " " " " "
570.Ginsburg Chaim- " " " " " " " " "
571.Giveoni Malka -42 רשומה לחילופים
572.Gleiberman Chawa - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
573.Glicksman Zahava - קרנינג: "לא ניתן לאתרה עוד" 25.2.43 רשיון עליה
574.Glicksman Bracha - " " " " " " " "
575.Glinienska Sura Szajndla - רשומה לחילופים
576.Gold Kejla - 27.3.43 קרנינג: " אי אפשר לאתרה"
577.Gold (ילד) - " " " " "
578.Gold " 27.3.43 קרנינג: "אי אפשר לאתר"
579.Gold Aram - ויטל, P.R.O. CO 980 piece 222 רשות עליה
580.Goldberg Chaja-בן בארץ , 25.3.43 קרנינג: "לא באה בחשבון לחילופים"
581.Goldberg Charlotte- אח בארץ " " " " " "
582.Goldberg Avraham Jaakow - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בא"י חיפוש קרובים
583.Goldberg Rachel - " " " " " " "
584.Goldberg (ילד)- " " " " " " "
585.Goldberg Ester - קרנינג: "לא ניתן לאתרה" 25.3.43 רשיון עליה
586.Goldberg Hinda - " " " " " " "
587.Goldberg Margot " " " " " " "
588.Goldberg Jael - " " 28.7.43 " " " "
589.Goldberg Sara - " " " קרנינג: "עריקה"
590.Goldblum Chaja Ita - קרנינג: "אינה באה בחשבון לחילופים" 28.7.43 רשיון עליה
591.Goldenfahn Abraham-St.Denis ,31.3.44 תעודת.התאזרחות זמנית, קרנינג: " אותר",
592.Goldfarb Fajge Base - קרנינג: "לא ניתן לאתרה עוד" 26.8.43 רשיון עליה ליטא
593.Goldhaber A. Jacob - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
594.Goldhaber (רעיה) " " " " " "
595.Goldhamer Jochevet - 42 רשומה לחילופים 25.7.43 קרנינג: "לא ניתן לאתרה"
596.Goldhamer Bajla - " " " " " " " "
597.Goldhamer Shlomo - " " " " -ן " " " "
598.Goldin Klara - קרנינג: "לא ניתן לאתר עוד" רשיון עליה
599.Goldin Zelda - " " " " " " "
600.Goldin Szmuel Nojach-" " " " " " "
601.Goldman Bernard St.Denis,נולד ביפו; תעודת זיהוי צרפתית "44 קרנינג:"הוצא מחילופים
602.Goldman Josefine- ויטל, תעודת זיהוי צרפתית, 44 קרנינג:" הוצאה מרשימת החילופים

603.Goldman Freyda - קרנינג:״ הוצאה מרשימת החילופים 44 ,תעודת זיהוי צרפתית, ויטל
604.Goldman Irene - " " " " " " " " "
605.Goldman Rosa - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד״ 28.7.43 רשיון עליה הונגריה
606.Goldman Berta - " " " " " " " " "
607.Goldman Bejla Brandla - " " " " " " " "
608.Goldman Eugenia - " " "
609.Goldminc Abram - 7.3.44 קרנינג: ״עזב את בנדין"
610.Goldminc Sima - " " " ה- " "
611.Goldminc Ran - " " " " "
612.Goldner Chaja - קרנינג: ״ לא ניתן לאתרה״ 11.10.43 ; רשיון עליה
613.Goldner Uri - Chaja- קרנינג: ״אי אפשר לאתרו עוד״ 11.10.43, בן של
614.Goldschmidt Ora - "7.9.1939 קרנינג: ״ נפטרה ב-
615.Goldschmidt Kajla Ester - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד״ 28.7.43 רשיון עליה
616.Goldstajn Chana Feiga - רשות עליה P.R.O. CO 980 Piece 222, ויטל
617.Goldstajn Nachman - " " " " " " " "
618.Goldstein Esther Rebeca -13.4.44 קרנינג: ״עזבה את בלגיה,אינה באה בחשבון לחילופים״
619.Goldstein Vladimir - קרנינג: ״לא ניתן לאתרו״ 2.6.43 רשיון עליה הולנד -, אם בתל אביב
620.Goldstein Edith - " " " " " " -" " " "
621.Goldstein Susanne- " " " " " " " " " "
622.Goldstein Isidor Isaac - שגרירות שוייץ 4.12.44 רשות עליה
623.Goldstein Dora - " " " " "
624.Goldwasser Brauna - קרנינג: ״לא ניתן לאתר״ 12.6.43, שגרירות שוייץ רשות עליה
625.Goldwasser Markus - " " " " " " " " "
626.Goldwasser Rahel - " " " " " " " " "
627.Goliminc - 8.4.43 קרנינג: ״לא ניתן לאתרה״
628.Golodzierz Sura Rywka -17.3.44 קרנינג:״ אתורה ללא כל תוצאות״
629.Golub Mina - קרנינג: ״ אי אפשר לאתרה עוד״ 26.8.43 , רשיון עליה ליטא
630.Gorbary Chaja - קרנינג: ״אי אפשר לאתרה עוד״ 23.7.43 ,רשיון עליה
631.Gorodische Menachem - "קרנינג: ״ אי אפשר לאתרו בצרפת
632.Goslar Hans - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
633.Gotlib Ita - קרנינג: ״ אי אפשר לאתרה עוד״ 28.7.43, קרובים מדרגה א׳ בירושלים
634.Gotlib Chaja - ;" " " " " " " " " "
635.Gottlieb Noa -שגרירות שוייץ 30.8.43 רשיון עליה, צרפת
636.Gottlieb (משפחה) -" " " " " "
637.Gottfried Goldschmidt- שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
638.Gottschalk Irma - 12.6.44 קרנינג: ״טפלו בה כמו בכל יהודי גרמניה"
639.Gottschalk Ernst Josef - " " " " בן " "
640.Gottselig Fanny - קרנינג: ״ אי אפשר עוד לאתרה״, 26.7.43, בן בארץ
641.Gottstein Fritz - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
642.Gottstein (משפחה)- " " " " "
643.Gourtovoy Selik, ויטל 44 רשום לחילופים; 104590 דרכון א״י
644.Gourtovoy Dora-ויטל , 91 קרנינג: ״ הוצאה מרשימת חילופים 44" 19.5.44, דרכון א״י
645.Grabiner Charles - 13.4.44 קרנינג: ״ לא בא עוד בחשבון לחילופים״

646.Granbart Benjamin - P.R.O. CO 980 Piece 222 רשות עליה
647.Graucher Jonathan -42 כבר לא היה בחיים בזמן חילופי
648.Graucher Fela - " " " היתה " "
649.Grenec Sara - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בא״י, חיפוש קרובים
650.Gretzer Max - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 בלגיה
651.Griffel Fela - קרנינג:״לא ניתן לאתר עוד״ 2.6.43 רשיון עליה
652.Griffel Elina- " " " " " " " "
653.Griffel Eliezer -" " " " " " " "
654.Grinbergienna Mariam - קרנינג: ״לא ניתן לאתר עוד״ 26.8.43 רשיון עליה
655.Grinstein Moshe- 31.8.44 קרנינג: ״ פונה מ-St.Denis באמצע אפריל 44,ללא תעודות"
656.Grober Ester - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
657.Grodziecki Fajga - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד״ 28.7.43 רשיון עליה
658.Grodziecki Estera - " " " " " " " "
659.Grodziecki Perla - " " " " " " " "
660.Groenman Jaap - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
661.Grosicki Salomon (Tarschisch) - St.Denis, דרכון א״י 62159 ירושלים
662.Grosicki Rosa- Public Record Office 980 piece 116 אזרחי א״י בצרפת
663.Grosicki Jacqueline- " " " " " " " " "
664.Grossman Edith - קרנינג: ״ לא ידועה״ 25.5.43 ;PJ/7644,נשואה לא״י
665.Grozbardas Mary - קרנינג: ״לא ניתן לאתר עוד״ 26.8.43 רשיון עליה ליטא
666.Grozbardas Jacob - " " " " " " " " "
667.Grozbardas Rachel - " " " " " " " " "
668.Grozbardas Leib - " " " " " " " " "
669.Grozbardas Rifka - " " " " " " " " "
670.Grunball Maurice- St.Denis ,דרכון א״י 18079 יפו
671.Grunblat Pepi- הונגריה -Swiss ,7.8.44 בונדסארכיב שוייץ
672.Grunis Yacov - 1934 -קרנינג: ״ אי אפשר לאתרו עוד" 28.7.43, אבא בארץ מ
673.Grunstein Moshe -42 שגרירות שוייץ זכאות לחילופים
674.Grunstein Tilly - קרנינג: ״לא ניתן לאתר עוד״ 26.8.43 רשיון עליה
675.Grunwald Salomon - אבא ואחיות בארץ
676.Grunwald Roosje - אבא ואחיות בארץ
677.Grunwald Sophie - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה בצרפת״
678.Gruschka Helena - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד״ 17.5.43 רשיון עליה צ׳כוסלובקיה
679.Gruschwitz M.A. - 7.8.44 בונדסארכיב שוייץ
680.Grynblat Malka - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
681.Gulkowska Chaja -8.2.45 מברק מג׳נבה על קרובים בברגן בלזן
682.Gulkowski Abraham 8.2.45 קרנינג: ״ לא אותר״ 11.10.43 ; ג׳נבה: נמצא בברגן בלזן
683.Guncewicz Tauba - 7.10.43 שגרירות שוייץ רשות עליה
684.Gur Arjeh Jochewed - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
685.Gur Arjeh Hadassa - " " " " " " " " "
686 Gurdus Luba -קרנינג: ״לא באה בחשבון לחילופים״ 28.7.43 ; רשיון עליה, קרובים בארץ
687.Gurdus Robert Michal- " " " " " " בא " "
688.Guretzka Ida - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בא״י, חיפוש קרובים

689.Gurewich Enta Frieda - קרנינג:" אי אפשר לאתרה עוד" 25.2.43 ,רשיון עליה
690.Gurewitz Dworah - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
691.Gurewitz (ילד)- " " " " " " " " "
692.Gurwitz Abraham Salmen - P.R.O. CO 980 Piece 222 רשות עליה
693.Guter - הועד הא״י לחיפוש קרובים, 17.5.1940 חיפוש קרובים
694.Gutgeld Jakub - קרנינג: "לא ניתן לאתרו עוד 28.7.43 רשיון עליה
695.Gutgeld Szalom - " " " " " " " "
696.Gutgeld David - " " " " " " " "
697.Gutgeld Fajga - " " " " ה-" " " "
698.Gutkowska Chaja - 28.7.43 קרנינג: "לא ניתן לאתרה עוד"
699.Gutman Rachela - 42 שגרירות שוייץ על זכאות לחילופים
700.Gutman Szlama - 42 שגרירות שוייץ על זכאות לחילופים
701.Gutman Alexander-" " " " " "
702.Gutman Tusia - " ″ " ″ " "
703.Gutman Amalie - " " " " " "
704.Guttmann Anna - " " " " " "
705.Guttmann Frederic " " " " " ″
706.Guttmann Bernard " " " " " "
707.Guttmann Mordechaj - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
708.Guttmann (ילד) - " " " " " " " " "
709.Haarpuder Abraham - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
710.Hadomi Ida - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
711.Hadomi Gili - " " " " " " " " "
712.Hager Emilie-Public Record Office-Red Cross Ref.C/10594,Co 980/222 רשות עליה
713.Hager Alice " " " " " " " " " " "
714.Hager Rose " " " " " " " " " " "
715.Haimovitch Hinda - 3.2.1944 Drancy קרנינג:" עזבה את
716.Hajda Dov -ויזה א״י בדרכון הפולני ב -″ ″ ″ עזב ″
717.Halpern Hendi - בונדסארכיב שוייץ, 7.8.44 הונגריה
718.Halpern Czobel - " " " "
719.Halpern (קטין) - " " " "
720.Hamburg Jes L. - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
721.Hammerschmidt Froor - 26.5.44 "קרנינג: ″ עזבו בכוון בלתי ידוע
722.Hammerschmidt Erna " " " " " "
723.Hammerschmidt Anselim - " " " " " "
724.Hammerstein Sophie - 28.7.43 "קרנינג: ″ אי אפשר לאתרה עוד
725.Hammerstein Alisa, - " " " " " "
726.Hammerstein Joram Raphael " " ו-" " " "
727.Hanemann Moses - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
728.Hanemann (משפחה) - " " " " " "
729.Harif Feiwel - קרנינג: "לא ניתן לאתרו בצרפת", שגרירות שוייץ רשיון עליה
730.Harshaw Arthur-St. Denis ,ירושלים 92215 דרכון א״י ,1829 Public R.O. רשות עליה
731.Hartog Jerome - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד

732.Hasenfratz Israel - ויטל - תעודת זיהוי צרפתית, Public Record Office רשות עליה
733.Hasenfratz Rosa - " " " " " " "
734.Hauptman Maria - 42 רשומה לחילופים
735.Hayet Isaac- נולד בירושלים, No. 2136 Public Record Office רשות עליה
736.Heber Beila - ברשימה בריטית רשיון עליה
737.Hecht Elsa - הונגריה -7.8.44 בונדסארכיב שוייץ
738.Heikendorf Anna - הולנד רשיון עליה 30.8.43 שגרירות שוייץ
739.Heiman W.,Dr.- 25.3.43 "קרנינג: ״ אי אפשר לאתרו עוד
740..Heiman Zlata - רשיון עליה ;28.7.43 "קרנינג: ״ עזבה בכוון בלתי ידוע
741 Heledenko Eliyahu - דרכון א״י ,13.4.44 ברשימת קרנינג מצרפת
742.Helfer Frieda - 21.4.44, קרנינג:״לא ניתן לאתרה״; 1.2.44 מזכר שגרירות שוייץ ,
743.Helfer Mojzesz David-" ו-" " " " " " " "
744.Helfer Jakob -21.4.44, קרנינג:״ לא ניתן לאתרו״;1.2.44 מזכר שגרירות שוייץ
745.Helfgot Samuel - 5762 נולד ביפו, תעודה, No.2070 Public Record Office רשות עליה
746.Helfgot Nesia - " " " ה- " " " " " " "
747.Hella Sara - "קרנינג: ״ לא ניתן לאתרה עוד
748.Heller Minia מברק מג׳נבה: 8.2.45 עצורה בברגן בלזן, רשיון עליה, קרובים בארץ
749.Hellman Jacques - St. Denis , תעודת זיהוי צרפתית, נולד ביפו
750.Hemmerdinger Charlotte - רשיון עליה גרמניה
751.Henig Mordka Mendel - רשימת שגרירות שוייץ, בן גר בת״א
752.Henkus Jeremia - 7.3.44 "קרנינג: ״ עזב את בנדין
753.Henkus Frymeta - " " " " "
754.Henkus Chana Laja -″ ″ ″ " "
755.Henkus Mordechai - " " " ″ "
756.Henkus Adina - " " " " "
757.Henson Nica de Stepanof - 25.2.43 "קרנינג: ״אין התנגדות להכללתה בחילופים
758.Herc Elsa 7.3.44 קרנינג: ״ אי אפשר לאתרה עוד בבנדסבורג״
759.Herc Fejgla 7.3.44 קרנינג: ״אי אפשר לאתרה עוד בבנדסבורג״
760.Herc Gersch - 7.3.44 קרנינג: ״ אי אפשר לאתרו עוד בבנדסבורג״
761.Hercberg Estera - 29.2.44 מזכר שגרירות שוייץ
762.Hercberg Szulim - 29.2.44 מזכר שגרירות שוייץ
763.Herenrot Avram-30.8.43 קרנינג: ״לא ניתן לאתרו בצרפת״;שוייץ רשיון עליה
764.Herlich Herman - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
765.Herrman Nachum - 30.8.43 קרנינג: ״לא ניתן לאתרו בצרפת״;שוייץ רשיון עליה
766.Herschberg Schaja - רשיון עליה ברגן בלזן
767.Herschberg Betay - " " " "
768.Herschberg Israel S. " " " "
769.Herschberg Hadessa - " " " "
770.Herschtritt Maurice-St. Denis שגרירות שוייץ: זכאי לחילופים, תעודת זיהוי צרפתית,
771.Herskovici Fanny - רשיון עליה הונגריה
772.Herskovici Hedy - " " "
773.Herskovici Edith - " " "
774.Hertz Henri - 30.8.43 קרנינג: ״לא ניתן לאתרו בצרפת״ שגרירות שוייץ רשיון עליה

775.Herz Walter - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
776.Herz (משפחה) - " " " " " "
777.Herzberg Helena- בן בחיפה,25.2.43 קרנינג: "אין התנגדות להכללתה בחילופים"
778.Herzberger Emanuel - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
779.Hess Georg-קרובים דרגה א׳ בירושלים, 30.8.43 קרנינג: "אין התנגדות"; שוייץ רשיון עליה
780.Hirsch Georg -הורים בארץ, רשיון עליה,19.3.43 קרנינג: "אי אפשר לאתרו עוד"
781.Hirsch-Beer-Berta" - " " " " "ה- " " "
782.Hirsch Willy - " " 22.3.43 " " " " "
783.Hirsch -Levinson- Alice - " " " " " " " "
784.Hirschberg Edith- 17.5.43 קרנינג: "בטרזינשטט, על כן לא באה בחשבון לחילופים"
785.Hocherman - 8.4.43 קרנינג: "עריק, לא ניתן לאתר את מקום מגוריו"
786.Hoeden van Jas, Rabbi, Dr. - שגרירות שוייץ 30.8.43 רשיון עליה
787.Hollaender James - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
788.Hollaender (משפחה) " " " " " "
789.Holodenko Eliyahu- 96807 דרכון ,31.3.44 קרנינג: "לא ניתן לאתרו עוד"
790.Homeski Benzion - ויטל - 27.3.44 שלטונות המנדט הבריטי
791.Honigman Ester - שוייץ רשות לעליה ,25.2.43 קרנינג: "לא ניתן לאתרה עוד בורשה"
792.Honigman Menachem Nusen - רשיון עליה;8.7.43 קרנינג: "התנגדות בטחונית"
793.Honigman Schmul Schmerel - " " " " " "
794.Hornung Anna – רשומה לחילופים
795.Horovitz Salman - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא"י, חיפוש קרובים
796.Horovitz Gryna Bluma - רשיון עליה 8.7.43 קרנינג: "התנגדות בטחונית"
797.Horovitz Josef Michael - " " " " " "
798.Horst Israel - 5.3.43 קרנינג: " לא ניתן לאתרו עוד"
799.Houthaker Joseph - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
800.Hovaghian Vartanouche–המבורג ,קרנינג: "מסרב לחזור לא"י"
801. Hubel Ettel - רשיון עליה 28.7.43 קרנינג: "לא ניתן לאתרה עוד"
802.Hubel Moshe - " " " " " " " "
803.Huppert Thomas - עצור בברגן בלזן :מברק מג׳נבה ;2.6.43 קרנינג: "לא ניתן לאתרו עוד"
804.Huppert Hilda - " " "ה " " " "ה- " " " "
805.Hurwic Israel -17.5.40 מכתב הועד הא"י לחיפוש קרובים
806.Hutterer Abraham - קרובים מדרגה ראשונה בארץ
807.Hutterer Gitla - " " " "
808.Hutterer Amelia - " " " "
809.Hutterer-Laub- Dina - " " " "
810.Huttman Anna–23.3.43 ד"ר תייס ממשרד החוץ הגרמני לקרנינג
811.Huttman Frederic – " " " "
812.Huttman Bernard – " " " "
813.Ickowicz Estera Judyta - 42 רשומה לחילופים
814.Ickowicz Malia - רשיון עליה 28.7.43 קרנינג: "עברה למקום לא ידוע "
815.Ickowicz Perla - " " " " " " " "
816.Idelman Moise - 30.8.43 רשיון עליה קרנינג: "אי אפשר לאתרו עוד בצרפת"
817.Isaac Fritz - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה

818.Jablonka Perla - ברשימה בריטית רשיון עליה
819.Jablonka Bajla Dwojra -" " " "
820.Jacobs Hartog - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
821.Jacobson Moses -25.2.44 קרנינג: ״פונה" 3.11.43, מזכר שגרירות שוייץ
822.Jacobson Ori - 25.2.44 " " " " " "
823.Jacobson Etan - 25.2.44 " " " " " "
824.Jacoel Yomtov - 18.2.44 "קרנינג: ״החקירה ביון ללא תוצאות
825.Jakowski Maria - 18.2.44"Starachowice קרנינג: ״ במחנה עבודת כפיה
826.Jakubowicz Abram - רשום לחילופים 3.5.43, בת בארץ
827.Jakubowicz Malka - " " " " ה- "
828.Jakubowicz Zawader - 3.5.43 רשום לחילופים
829.Jakubowicz Golda - 17.5.40 מכתב מהועד הא״י לחיפוש קרובים
830.Jakubowicz Marja Ruchla - קרנינג: ״ רשומה לחילופים 3.5.43 רשיון עליה
831.Jakubowicz Fajga - " " " " " "
832.Jakubowicz Fradla - " " " " " "
833.Janowicz Marjam - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
834.Jawarower Henriette - קרנינג: ״ לא ניתן לאתרה עוד״ 15.6.43 רשיון עליה
835.Jawarower Suzanne - " " " " " " " "
836.Jawarower Sara - " " " " " " "
837.Jawrower Margalit - 118796 דרכון א״י
838.Jawrower Arnona - 118796 דרכון א״י
839.Jeger Icchak - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בא״י, חיפוש קרובים
840.Jogielowna Gitel - 27.3.43 "קרנינג: ״אי אפשר לאתרה עוד
841.Jolles Baruch David - 25.2.44 שגרירות שוייץ
842.Jolles Chwula - 25.2.44 שגרירות שוייץ
843.Joosten Sander, Dr. - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
844.Joskowicz Breindl - 25.7.43 "קרנינג: ״אי אפשר לאתרה עוד בורשה
845.Joskowicz Ruth - 25.7.43 " " " " " "
846.Joskowicz - 17.5.40 מכתב מהועד הא״י לחפוש קרובים
847.Joskowicz Ester - שגרירות שוייץ רשיון עליה
848.Joskowicz Sara - " " " "
849.Joskowicz Miriam - " " " "
850.Joskowicz Chaja Ruda - " " " "
851.Joskowicz Dwora Matel-" " " "
852.Jucht Sima - 2.11.43 קרנינג: ״עזבה דירה״
853.Jucht Sprinza - " " " "
854.Judelowicz Malka - 17.3.44 קרנינג: ״ חקירת אתור ללא תוצאות״
855.Judzik Chaja - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
856.Jules Ova Margit - "קרנינג: ״אי אפשר לאתרה עוד
857.Jules Chana - " " " " "
858.Jules Touvia - " " " " "
859.Jungstein Aron - מכתב מאנגליה לסוכנות היהודית 25.7.45, צ׳כוסלובקיה
860.Jungstein Mordche - מכתב מאנגליה לסוכנות היהודית 25.7.45 צ׳כוסלובקיה
861.Juran-Frisch-Ruth 2.6.43 "קרנינג: ״ לא ניתן לאתרה עוד בורשה

862.Juran Rywka - 25.2.43 "קרנינג: ״ לא ניתן לאתרה עוד בורשה
863.Juran Hinda Chaja-17.5.43 "קרנינג: ״ בטרזינשטט, לכן חילופים לא באים בחשבון
864.Justman Estera Szajndla - רשיון עליה
865.Justman Chaja - " "
866.Justman Tamara - " "
867.Kabili Isaac Michael -30.3.44 החקירה ביון ללא תוצאות
868.Kac Jenta - רשיון עליה
869.Kac Anna - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
870.Kac Sara - " " " " "
871.Kac Rafael (ילד)-" " " " "
872.Kacenelbogen Malka Rajzla 42- הוצאה מהחילוף ע״י שגר.שוייץ 24.9.42;-זכאות לחילוף
873.Kacenelbogen Isaac - " " " " " " " "
874.Kacenelbogen Riwka -רשיון עליה
875.Kacenelbogen Maria - רשיון עליה
876.Kafri Chana - 13.2.44 "קרנינג: ״ לא ניתן לאתרה עוד.
877.Kagamaniene Ischak - קרנינג: ״לא ניתן לאתר״ 26.8.43 רשיון עליה ליטא
878.Kagamaniene Feiga - " " " " " " "
879.Kahan Rojwka --קרנינג: ״נמחקה מהרשימה״,זכאות לחילופים 42 ; בעלה בארץ
880.Kahan Chaim Bencjon- " " " קרנינג: ״נמחק מהרשימה, לא ניתן לאתרו
881.Kahan Cwi Dow - " " "׳
882.Kahan Faiga - 42 קרנינג: ״ברח מן הגיטו ב- 42 זכאות לחילופים
883.Kahan Aron - " " " קרנינג: ״ברח מן הגיטו ב- 1942״
884.Kahan Ruda - " " " ה״- "
885.Kahana Chana - 5.3.43 קרנינג: ״לא ניתן לאתרה בורשה״
886.Kahana Bernard - " " ו- " " " "
887.Kahn Alfred - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
888.Kahn (משפחה) - " " " " " "
889.Kahn Jacobus - ניספה בברגן בלזן " " " " " "
890.Kahn Kalker Judith- " " " " " "
891.Kalischer Jehudit - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
892.Kalker Jos.,Dr. - 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
893.Kallman Paula - רשיון עליה גרמניה
894.Kallman Renate - " " "
895.Kallman Stefan - " " "
896.Kalman Hendrik Peter - 10.6.44 "קרנינג: ״לא ניתן לאתרו עוד
897.Kalmanovitsch Hersch- St.Denis, דרכון 16743 חיפה, נולד בירושלים
898.Kaminer Ella - 42 מזכר משרד החוץ הגרמני 11.10.43, זכאות לחילופים
899.Kaminer Rajzla- קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד״; זכאות לחילופים, בעלה בארץ
900.Kaminer Ruth - " " " " " " " " "
901.Kaminer Brurja - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד״; זכאות לחילופים
902.Kamm Rudolf - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
903.Kamm (משפחה)- " " " " " "

904.Kamp Giselle - קרנינג: ״לא ניתן לאתור בצרפת״ רשיון עליה-
905.Kan Marinus - קרנינג: ״נמחק מחילופי 44" 10.6.44, רשיון עליה
906.Kan Friederice - " " " " " "-ה "
907.Kann Jacobus - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
908.Kans Chaim Baruch - קרנינג: ״סיכון בטחוני״ רשיון עליה לטביה
909.Kans Pasha - " " " " " "
910.Kapel Aron Kive - 42 שגרירות שוייץ זכאות לחילופים
911.Kaplan Andre-St.Denis -13.4.44 תעודת זיהוי צרפתית; קרנינג:״בצרפת״;
912.Kaplan Itta-ויטל, ירושלים 99563 דרכון; " " " " " "
913.Karafiol Fejga - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה בצרפת״ רשיון עליה
914.Karafiol (ילד) - " " " " " " "
915.Karl Edith - 42 קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד״ רשומה לחלופים
916.Karlsztajn Moris - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בארץ, חיפוש קרובים
917.Karmel Sara - 2.6.43 קרנינג: ״לא ניתן לאתר״
918.Karmel Lea - " " " " "
919.Karmel Rachel - " " " " "
920.Karmel - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
921.Karmel Josef - " " " " " " " " "
922.Karmuck Abraham - St. Denis- 42 רשום לחילופים
923.Karni Sara - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
924.Karp Edith - משרד החוץ הגרמני לקרנינג 11.10.43 , רשיון עליה וינה
925.Kashler Golda - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
926.Kashler " " " " "
927.Kashler " " " " "
928.Kassabi Julia - קרנינג: ״נמצאת בשטח האינטרסים של בולגריה"
929.Kassabi Virginia - " " " " " "
930.Kassabi Jacob - " " " " " "
931.Katin Abraham Israel - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
932.Katz Josef- 93149 קרנינג:״הועבר מ- Sachsenhausen לאילג באפריל 44"; דרכון
933.Katz Golda - מברק מג׳נבה: עצורה בברגן בלזן 8.2.45 ; קרובים בארץ
934.Katz Isac - " " " " " עצור " "
935.Katzenstein Eva Else - קרנינג: ״חסרת נתינות"; אבא בת״א
936.Kaufman Machla - 7.8.44 שגרירות שוייץ
937.Kaufman Jerzy - " " "
938.Kaufman Helena - " " "
939.Kaufman Jerzy - " " "
940.Kaufmann Emil - קרנינג:״ עזב בכוון בלתי ידוע"; תושב א״י
941.Kaufmann Flora- " ת- " " עזבה " "
942.Kaufmann Hanny Lo - הורים בת״א
943.Kaufmann Esther Mali - " "
944.Kaufmann Ernst - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
945.Kaufman (משפחה) - " " " " " "
946.Kejles Anna - 7.8.44 בונדסארכיב שוייץ

947.Kejles Irena- 7.8.44 בונדסארכיב שוייץ
948.Keleman Hedwig - רשיון עליה הונגריה
949.Keller Else Karolina - שוייץ רשות עליה, בעלה בארץ
950.Keller Josef Marek - אביה בארץ " " "
951.Kempner Rosa - 10.8.44 "קרנינג: ״ עזבה את סוסנוביץ
952.Kempner Erich - " "קרנינג: ״ עזב את סוסנוביץ
953.Kempner Edith - " "קרנינג: עזבה את סוסנוביץ
954.Kempner Renate - " "קרנינג: ״עזבה את סוסנוביץ
955.Kempner Horst - " " " " "
956.Kempner Hella - " " " " "
957.Kempner Anita - 10.8.44״קרנינג: ״עזבה את סוסנוביץ
958.Kempner Lutz - " " " " "
959.Kenfort Moshe - 13.4.44 קרנינג:״נמצא בצרפת״
960.Keppich Ella - קרנינג: ״לא באה בחשבון לחילופים״,23.3.43 , רשימת שוייץ רשות עליה
961.Keppich Peter - " " " " " " " בא " "
962.Kerner Tauba – 42; קרנינג: ״אי אפשר לאתרה״ 8.4.43 ; שגרירות שוייץ זכאות לחילופים
963.Kerner Roma - " " " " " " " " " "
964.Keter Arieh- St.Denis ,94801 דרכון,No. 1930 P.R.O.;13.4.44 "קרנינג: ״ בצרפת
965.Kettner Lilly - הורים בת״א
966.Kibel Brana Sura-, 42 קרנינג: ״אי אפשר לאתרה; 8.43 שוייץ זכאות לחילופים
967.Kibel Dewora - " " " " " " " " "
968.Kieselstein Fanny- קרנינג:״ אין התנגדות לחילופיה״ 25.2.43 בעלה בת״א
969.Kinsy Moshe - St. Denis תעודת זיהוי צרפתית
970.Kipper Yeduhin- ויטל, No.C/10591 Public Record Office רשות עליה
971.Kipper Nymeroda " " " " " " " "
972.Kirszenberg Bluma - 31.3.44 "קרנינג:״ אי אפשר לאתרה עוד
973.Kisch Hartog - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
974.Kisch Isaac - " " " " " "
975.Kisman Leon - St. Denis תעודת זהוי צרפתית
976.Klahr Rajzel - קרנינג: ״אינה באה בחשבון לחילופים״ 9.3.43; שוייץ רשות עליה
977.Klahr Klara - " " " " " " " " "
978.Klajn Abraham Jakub -7.3.44 "קרנינג: ״עזב את דומברוביץ
979.Klajn Szawa Jocheta - " " " ה " "
980.Klajner Etla - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה״ רשומה לחילופי 42, רשיון עליה
981.Klajner Sura Chana - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה״ רשומה לחילופי 42, רשיון עליה
982.Klaper Arie - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
983.Klapholz Marieta - Elfryda - רשיון עליה
984.Klarman Sara - קרנינג: ״סיכון בטחוני״ 28.7.43, רשיון עליה
985.Klarman Natan - " " " " " "
986.Klarman Bajla - " " " " " "
987.Klarman Brajndla -" " " " " "
988.Klarman Rachela - " " " " " "
989.Klausner Ruth - קרנינג: ״ללא אזרחות״ 22.4.43 בעל בארץ

990.Klausner Harry - " אב 22.4.43 קרנינג: ״ללא אזרחות״
991.Klausner Rose - " " " " " "
992.Klee Stargardt Therese - 44 רשומה לחילופים
993.Klee Alfred, Dr. - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
994.Klein Ludwig - ברשימת קרנינג לחילופים, בת בארץ
995.Klein Aranka - רשיון עליה הונגריה
996.Klein Cecilia - " " "
997.Kleinbard Mosze-42 זכאות לחילופים 1926 התאזרח;13.4.4 קרנינג: ״נמצא בצרפת״
998.Kleinbard Esther - " " " " " Drancy - ב ת- "
999.Kleinhandler Rachel Lea - 108548 דרכון א״י
1000.Kleinhandler Dahlia - 108548 " "
1001.Kleinmann Pepi - שגרירות שוייץ זכאות לחילופים 42; אזרחית א״י
1002.Klocman Sura - ברשימה בריטית רשיון עליה
1003.Klocman Annita - " " " "
1004.Klocman Ignacy A.-" " " "
1005.Klor Olga - רשיון עליה הונגריה
1006.Kluger Rika - רשיון עליה רומניה
1007.Kluger Jetti - " " "
1008.Klumba Rosa - קרנינג: ״היתה אזרחית תורכית״
1009.Kneip Michael - 13.4.44;"1942 קרנינג: ״ נפטר ב-
1010.Knobel Jack - ירושלים 93420 קרנינג: ״ נמצא בצרפת״ דרכון א״י
1011.Knobel Rivka - " " " " ת- " "
1012.Knobel Bernard-" " " " " "
1013 Knobel Laja - שגרירות שוייץ זכאות לחילופים 42 ,רדום
1014.Knowles Ruth Mitchel - קרובים מדרגה א׳ בא״י
1015.Kober Schlome - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
1016.Kober (משפחה) - " " " " " "
1017.Kobrajnez Misha - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
1018.Kochavi Israel- ירושלים 89620 קרנינג: ״נמצא בצרפת״ 13.4.44 דרכון א״י
1019.Kociolek Esther- 8.10.44 , קרנינג: ״ לא ניתן לאתרה״
1020.Koenigsbuch Selig - בנים ואחיות בדגניה ב׳
1021.Koenigsbuch Bala - " " "
1022.Koenigsbuch Jakob - " " "
1023.Kohane Gitla -רשיון עליה
1024.Kohn Hans - 17.5.43 קרנינג: ״בטרזינשטט, חילופים לא באים בחשבון״
1025.Kohn Walter - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
1026.Kokowski Michel - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בא״י, חיפוש קרובים
1027.Kolekow Rachel - רשיון עליה
1028.Kolekow Bernard - " "
1029.Kolkowski Michel - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בא״י, חיפוש קרובים
1030.Koller Arnold - קרובים מדרגה א׳ בא״י
1031.Kolwalski Ita - רשיון עליה 25.3.43 קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד
1032.Kon Felicja - Public Record Office 980/222 3.9.44 רשיון עליה

1033.Konfort Moshe - זכאות לחילופים 42, תעודת התאזרחות א״י 13.9.28 ירושלים
1034.Koniecpolska Wanda - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
1035.Konotorcik Ber, Dr. - קרנינג: ״אי אפשר לאתרו בצרפת״
1036.Kopel Benzion - קרנינג : ״לא ניתן לאתרו בצרפת״- רב ב– Toulouse
1037.Koplowicz Hertz - קרנינג: ״ נמצא בצרפת״ 13.4.44 דרכון א״י 71764 ירושלים
1038.Koplowicz Estera - " " ת״- " " " " " "
1039.Koplowicz Suzanne- " " " " " " "
1040.Kopyto Idez - רשיון עליה
1041.Korc Gersz - קרנינג: ״עזב את בנדין״ 7.3.44
1042.Korc Dow - " " " " "
1043.Korc Fajgla Chaja " " " ה-" "
1044.Korman Chana Symche - שגרירות שוייץ, זכאות לחילופים 42
1045.Korman Abraham Mordka - רשיון עליה, בנים בת״א
1046.Korman Blima - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה״ 2.6.43 , רשיון עליה
1047.Korman Rajza - " " " " " " "
1048.Korman Ruchla - " " " " " " "
1049.Kormoch Abraham - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1050.Kort Martha -31.5.44 קרנינג: ״רכשה מחדש אזרחות צרפתית״
1051.Kossowsky Elie -St.Denis, No.79/111 P.R.O.13.4.44 קרנינג:״נמצא בצרפת״
1052.Koster - Cohen - Hester - רשום לחילופי 42; דרכון א״י 1269 אמסטרדם
1053.Kotajner Chaja - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
1054.Kotajner - (ילד)- " " " " " " " " "
1055.Kotajner - " " " " " " " " " "
1056.Kotajner - " " " " " " " " " "
1057.Kotajner- " " " " " " " " " "
1058.Kotajner -" " " " " " " " " "
1059.Kotajner -" " " " " " " " " "
1060.Kotlicki Haja - קרנינג: ״אין התנגדות״ 25.2.43 רשיון עליה
1061.Kotlicki Szlama- " " " " " "
1062.Kotlicki Symcha " " " " " "
1063.Kotlicki Chana - " " " " " "
1064.Kotlicki Rywka - " " " " " "
1065.Kotoszower Grzegorz - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
1066.Kozicka Bronia - מברק מג׳נבה: עצורה בברגן בלזן 8.2.45; קרובים בארץ
1067.Kozicka Chaja - קרובים בארץ מברק מג׳נבה: עצורה בברגן בלזן 8.2.45
1068.Kozicka Lea - " " " " " " " "
1069.Kozicka Marjen - " " " " " " " "
1070.Kozicka Reizel - קרנינג: ״ לא ניתן לאתרה עוד״ 2.6.43
1071.Kozicka Ruth - " " " " " "
1072.Kozicka Jachet - " " " " " "
1073.Kraemer Ahron - קרנינג: ״אי אפשר לאתרו עוד בצרפת״ שוייץ רשות עליה 30.8.43
1074.Kraft Brana - רשיון עליה רומניה
1075.Krajtman Chaja Sara - שגרירות שוייץ זכאות לחילופים 42

1076.Kramer Mali Awiwit- 42 רשומה לחילופים; קרנינג: "אי אפשר לאתרה עוד"
1077.Krauskopf Nechama - רשיון עליה
1078.Krauskopf Ita Hudes - " "
1079.Krausz Frida- ויטל, No. C/11576 Public Record Office רשות עליה
1080.Krausz Menachem- ויטל" " C/11570 " " " " "
1081.Kremer Perla - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בא"י, חיפוש קרובים
1082.Krieks Elkan - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד ניספה בברגן בלזן
1083.Krieks (רעיה) - " " " " " " " " "
1084.Kroj Mariem Dwojra - רשיון עליה 28.7.43 קרנינג: "לא ניתן לאתר עוד"
1085.Kroj Ruth - " " " " " " " "
1086.Kroj Aliza - " " " " " " " "
1087.Krol Icek - 42 רשום לחילופים בן בארץ
1088.Krol Cypojra - 42 שגרירות שוייץ זכאות לחילופים
1089.Kromolowska Hendla - נשואה לא"י;7.3.44 קרנינג: "עזבה את סוסנוביץ"
1090.Krybus Mosche- קרנינג: "נעלם אחרי שחרורו ממוסד עונשין" אבא בת"א
1091.Krynski Fanny - רשיון עליה 27.3.43 קרנינג: "לא ניתן לאתר עוד"
1092.Krynski Halina - " " " " " " " "
1093.Krzesiwo Mordka - רשות לעלות לארץ P.R.O. CO 980 Piece 222
1094.Kshentowski Jacob Yechiel-St.Denis 19967 דרכון;13.4.44 קרנינג: " נמצא בצרפת
1095.Kshentowski Szyfra -ויטל 13.4.44 קרנינג: "נמצאת בצרפת"
1096.Kubowitzki Elie-רשיון עליה; 11.4.44 קרנינג: "עזב את בלגיה, אינו מועמד לחילופים"
1097.Kuczynski Malka - רשיון עליה 28.7.43 קרנינג: "לא ניתן לאתר עוד"
1098.Kuczynski Sara - " " " " " " " "
1099.Kuczynski Erna- Berlin, קרנינג: "בטרזינשטט, לא באה בחשבון לחילופים"
1100.Kugelfresser Josef - קרנינג: "לא ניתן לאתרו בבנדין", בת בת"א
1101.Kugelfresser Zipora - " " " ה-" " " "
1102.Kunstadt Lippman Israel-הולנד, ניספה בסוביבור, 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
1103.Kuperschmied Pejsach - 1926 נולד ביפו ב-
1104.Kupfer Leontina - רשיון עליה 28.7.43 קרנינג: "לא ניתן לאתר עוד
1105.Kupfer Ruth - " " " " " " " "
1106.Kupfer Siegfried - " " " " " " " "
1107.Kupfer Manfred - " " " " " " " "
1108.Kurtz Chaja -ויטל, 96810 דרכון 13.4.44 קרנינג: "נמצאת בצרפת"
1109.Kurtz Liba- ויטל, נולדה בירושלים,96810 דרכון 13.4.44 קרנינג: "נמצאת בצרפת"
1110.Kurtz Samuel -96810 דרכון ; קרנינג: " נמצא "
1111.Kurtz Joseph-St.Denis ; פריס 96810 ,No. 1662 P.R.O. " א- " "
1112.Kurz Perla - 8.5.44 שגרירות שוייץ
1113.Kurz Doriane -" " "
1114.Kurz Alfred - " " "
1115.Kushnir Riwa - רשיון עליה 28.7.43 קרנינג "לא ניתן לאתר"
1116.Kushnir Jankiel A.- " " " " " " "
1117.Kushnir Frida - " " " " " " "
1118.Kusller Isaac- הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה

1119.Lakshin Jenny -42 רשומה לחילופים
1120.Landau David Hersz -7.3.44 קרנינג: " עזבה את סוסנוביץ"
1121.Lam David Markus - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בא"י, חיפוש קרובים
1122.Landau Eliza - " " " " "
1123.Landau Ruchla - " " " " "
1124.Landau Alexander -Public Record Office CO 980/222 רשות עליה
1125.Landau Leib - " " " " " " "
1126.Landau Dora - קרנינג: "לא ניתן לאתר בבנדין"
1127.Landau Magnelius - " " " " "
1128.Landau Manela - " " " " "
1129.Landau Pessil - קרנינג: " לא ניתן לאתרה עוד" 3.5.43,רשיון עליה
1130.Landau Miriam - " " " " " " " "
1131.Landau Eidela - " " " " " " " "
1132.Landau Dwojra (Malka) - קרנינג: "התנגדות להחלפתה" רשיון עליה
1133.Landman Tema - " " " " "
1134.Landsberger Rywka - קרנינג: "לא ניתן לאתרה עוד בורשה; ברשימת שוייץ רשות עליה
1135.Landsberger Stefania -קרנינג: "לא ניתן לאתרה עוד בורשה"; ברשימת שוייץ רשות עליה
1136.Landwirt Edith - הורים בעתלית
1137.Landwirt Heinz - " "
1138.Laninger Max - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 , בן אח בארץ
1139.Laninger Dora Sofia - " " " " " " "
1140.Lapackower Zysel Sophie - רשיון עליה, איטליה
1141.Laska Nacha - 7.3.44 קרנינג: "עזבה את סוסנוביץ"
1142.Laska Chaim - " " " "
1143.Laskier Michel - Public Record Office CO 980/222 רשות עליה
1144.Lederman Hinda - 42 קרנינג: "לא ניתן לאתרה עוד בורשה" 24.8.43 ; זכאות לחילופים
1145.Leemans Emanuel - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43, הולנד
1146.Lehman Vera Ruth -קרנינג: "חשש בטחוני " 15.6.43; רשיון עליה
1147.Leichtman Jacob - St. Denis שגרירות שוייץ זכאות לחילופים; תעודת זיהוי צרפתית,
1148.Lefkowitz Chaskiel -7.3.44 קרנינג: " עזב בסתר"
1149.Lefkowitz Hinda - " " ה- " "
1150.Leiser Feiga– קרנינג: "אי אפשר לאתרה עוד" 2.6.43 רשיון עליה
1151.Leiser Josef - " " " " " " " "
1152.Leizerowitz Cywia - קרנינג: "לא ניתן לאתרה עוד" 3.5.43; ברשימת שוייץ רשות עליה
1153.Leizerowitz Shepsel- " " " " " 3.5.43; ברשימת שוייץ רשות עליה
1154.Leizerowitz Eta - " " " " " " " " " "
1155.Leizerowitz Berl - " " " " " " " " "
1156.Leizerowitz Chaya- " " " " " " " " "
1157.Lejman Mosze Jakow - קרנינג: "לא נתן לאתרו עוד" 26.8.43 ; רשיון עליה
1158.Lenga Malka - 42 שגרירות שוייץ זכאות לחילופים
1159.Leowensztejn Berthold- קרנינג: "סיכון בטחוני לאומי אזרח תורכיה", וינה
1160.Leowensztejn Alexander -" " " " " " "
1161.Leowensztejn Rywka - " " " " " " "

1162.Lerer Bejla Laja - רשיון עליה,8.7.43 ״עברה למקום בלתי ידוע״ :קרנינג
1163.Lerer Ester - " " " " " " " "
1164 Leslau Marajam - 42 שגרירות שוייץ זכאות לחילופים ;״לא ניתן לאתרה״ :קרנינג
1165.Leslau Szaja David - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
1166.Leveant Nechama - קרובים בראשון לציון ובירושלים
1167.Leveant Herz - " " " "
1168.Levi Margarette - רשיון עליה גרמניה
1169.Levi Samuel - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בא״י, חיפוש קרובים
1170.Levi Rudolf - 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
1171.Levi (משפחה) - " " " " "
1172.Levi Joseph - 13.4.44 -ברשימת קרנינג מ
1173.Levi Jacob - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
1174.Levie Moritz - 44 רשום לחילופים
1175.Levie - Oesterman- Mozes J.- הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
1176.Levie Martin - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
1177.Levinsky Doba - ברשימת שוייץ רשות עליה ; 23.3.43 ״קרנינג:״ לא ניתן לאתרה עוד
1178.Levinsky Benjamin -" " " " " " ו - " " " "
1179.Levinsky Bluma - " " " " " " ה -" " " "
1180.Levy Leonhard - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
1181.Levy Gouda - " " " " " "
1182.Leweant Nechama - קרובים בראשון לציון וירושלים
1183.Leweant Herz - קרובים בראשון לציון וירושלים
1184.Lewenbacgoudekat Adolf - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
1185.Lewensztejn Rywka Sara – 7.3.44 "קרנינג:״ עזבה את בנדין
1186.Lewertoff Martha- קרנינג: ״אין התנגדות" 25.2.43; קרובים דרגה א׳ בת״א
1187.Lewin Riva Estera- 42 שגרירות שוייץ זכאות לחילופים
1188.Lewin Mindla - 42 שגרירות שוייץ זכאות לחילופים ;״קרנינג: ״ לא ניתן לאתרה
1189.Lewin Haja - " " " " " " " " "
1190.Lewin Sarah- " " " " " " " " "
1191.Lewin Sisli – הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
1192.Lewin Reiza - 10.3.43;11.10.43 "קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד
1193.Lewin Rafael Leib-" " " " " " "
1194.Lewin Esther - " " " " " " "
1195. Lewin Moritz - קרנינג: ״עבר למזרח" 5.3.43; בת בנען
1196.Lewin Paula - " " " " ה-" "
1197.Lewin Martin- 10.3.44 ״קרנינג:״בטרזינשטט
1198.Lewin Elsbiet- " " "
1199.Lewin Ursula - " " "
1200.Lewin Jankiel Chil-317327משרד החוץ הגרמני:״למחוק מרשימת החילופים" 11.42דרכון
1201.Lewin Pesa Rachel - רשיון עליה
1202.Lewin Pinkus Menahem - רשיון עליה
1203.Lewin Zwi - "קרנינג: ״אי אפשר לאתרו עוד בצרפת

1204.Lewis Jankiel - 42 שגרירות שוייץ זכאות לחילופים

1205.Lewite Lowah – הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים

1206.Lewkowitz Moszek -גר בא״י במשך שנתיים

1207.Lewkowitz Chaja - רשיון עליה; קרובים בארץ

1208.Lewkowitz Jakub - " " " "

1209.Lewkowitz Guta - רשיון עליה; קרובים בארץ

1210.Lewy Abraham - 1116 (C 10295)- P.R.O. רשות עליה

1211.Lewy Sarah - Ilag Liebenau ,אזרחית א״י

1212.Libensztajn Haja Malka - קרנינג: ״התנגדות בטחונית"; רשיון עליה

1213.Liber Josef - Public Record Office CO 980 222 רשות עליה

1214.Libhaber Tscipa - קרנינג: ״לא ניתן היה לאתרה בורשה עוד״ 25.2.43;רשיון עליה

1215.Libhaber Moshe - " " " " " ו-" " " " "

1216.Libhaber Szajndl - " " " " " "-ה " " " "

1217.Lichtblau Alfanse – קרנינג: ״נמצא בצרפת״ 13.4.44 תעודת זיהוי צרפתית

1218.Lichtenstein Abraham Dr. - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד

1219.Lichtman Jacob - St. Denis, תעודת זהוי צרפתית; נולד ברחובות

1220.Lieber Frimeta - Public Record Office CO 980 Piece 222 רשות עליה

1221.Lieberman Elieser - 8.4.43 "קרנינג: ״לא ניתן לאתרו עוד

1222.Liebschutz Hilda - 1942-3 -עזבה את ברלין ב

1223.Liebschutz Eva - " " " "

1224.Liebstaedter Otto - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד

1225.Liebstaedter (משפחה) -" " " " " "

1226.Lievinkalvarski Alex S. -" " " " " "

1227.Lifschits Isidor, Dr.- " " " " " "

1228.Lifszyc Yoglom - הועד הא״י לחיפוש קרובים, חיפוש קרובים

1229.Lifszyc(Wengrower)Szejna -(קרנינג: ״לא ניתן לאתרה״ 11.10.43 (אשתו של ליפשיץ

1230.Lifszyc Riwka -Wengrower-(קרנינג: ״לא ניתן לאתרה״ 11.10.43,(בתו של ליפשיץ

1231.Ligi Goldita - ;רומניה רשיון עליה

1232.Limburg Hartog, Dr. - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד

1233.Lindberger Edward - הועד הא״י לחיפוש קרובים, חיפוש קרובים

1234.Lindeman Herman - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד

1235.Linder Adele - 25.7.45 (מכתב מאנגליה לסוכנות היהודית (צ׳כוסלובקיה

1236.Lion Gertrud - 42 ברשימה לחילופים

1237.Lipmanowitz Zirla - קרנינג: ״אי אפשר לאתרה עוד״ 23.3.43; בעל בבריגדה

1238.Lipmanowitz Frymet- " " " " " " " "

1239.Lipmanowitz Gitel Doba " " " " " " " "

1240.Lipsztadt Rywka - ברשימה בריטית רשיון עליה

1241.Lipsztadt Ita - " " " "

1242.Lipsztadt Guta Rajzla-" " " "

1243.Lipsztadt Shimon - " " " "

1244.Lis Brajna - רשיון עליה

1245.Lis Chanoch- רשיון עליה

1246.Lis Ruth - רשיון עליה

1247.Lisowoder Boris - Public Record Office CO 980 Piece 222 רשות עליה
1248.Lissauer Sal. - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
1249.Liver Aryeh - רשות לעלות לארץ Public Record Office CO 980/222 רשות עליה
1250.Lobstein Jacques, Dr. - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
1251.Locker Salomea - קרנינג:"התנגדות"; רשיון עליה
1252.Locker Janina - " " " "
1253.Loeb Richard - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
1254.Loeb Erna Blandine-" " " " " "
1255.Loeb Louise - 44 רשומה לחילופים
1256.Loeventhal Freida - הועד הא"י לחיפוש קרובים, חיפוש קרובים
1257.Loeventhal (בת) - חיפוש קרובים " " " "
1258.Loevy Klara - רשיון עליה; הונגריה
1259.Loevy Magdalena - " " "
1260.Loschinski Jules - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
1261.Loschinski (רעיה) - " " " " " "
1262.Loszynski Lisbeth - 27.3.43 קרנינג: "ללא תעודות, חסרת נתינות"
1263.Loteryman Norman, Dr.- הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
1264.Lowinski Leopold - " " " " " "
1265.Lowinski (רעיה) - " " " " " "
1266.Lucki Meir- ירושלים 856 דרכון א"י 13.4.44 קרנינג:"נמצא בצרפת"
1267.Lucki Regina - Public Record Office
1268.Lucki Daniel - " " "
1269.Lucki Sara - " " "
1270.Ludwig Israel - 3.5.43 קרנינג: "לא ניתן לאתרו עוד"
1271.Lufschutz Bala - Public Record Office CO 980 Piece 222
1272.Lufschutz Eva (מאומצת) " " " " " " "
1273.Lufschutz Leon Bronislaw -" " " " " " "
1274.Lustgarten Henry - 15.6.43 רשיון עליה, גרמניה קרנינג: "חשש בטחוני"
1275.Lustgarten Faiga - " " " " ; 3.10.42 קרנינג::"נפטרה "
1276.Lutwak Ester - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1277.Lutz Israel - 5.3,43 קרנינג: "לא ניתן לאתרו עוד"
1278.Maarsen Jacques -הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
1279.Machmith Geula - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1280.Machtej Joseph - " " הועד הא"י לחיפוש קרובים
1281.Mainz Ernst - 42 רשום לחילופים
1282.Mainz Miriam - " " "
1283.Mainzer Helene - קרנינג: "לא ניתן לאתרה", הורים בארץ
1284.Majzler Jerachmil G.-P/J 8046 רשות עליה 42 קרנינג:"לא יוחלף"זכאות לחילופים
1285.Makower Ruchla Laja - קרנינג: "לא תוחלף" זכאות לחילופים 42, בעל בארץ
1286.Makower Ranana - " " " " "
1287.Makower Pesach - " " " " יוחלף "
1288.Makower Malka - PJ/8046 רשיון עליה , 25.2.43 קרנינג: "בגטו לודז'"
1289.Makower Devora Rachel -" " " " " " "

1290.Makower Jerachmiel Eliasz - קרנינג: "עבר למקום בלתי ידוע", רשיון עליה
1291.Malamut Moise - ויטל 87196 דרכון 13.4.44 "קרנינג: "נמצא בצרפת
1292.Malamut Chasia " " " " " ת-" "
1293.Malamut Alexander -" " " " " " "
1294.Malc Abram Gerzon - 42 שגרירות שוייץ זכאות לחילופים
1295.Maliniak Wolf David - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1296.Maliniak (משפחה) - " " " " " "
1297.Malinowitz Moshe - St. Denis - 27.3.43 רשויות המנדט הבריטי
1298.Mallah Doudun - רשיון עליה, יון
1299.Mallah Jaffa - " " "
1300.Mandel Ber S.-קרנינג:"החקירה בלודז' ללא תוצאות"- 7.3.44; אבא בארץ,רשות עליה
1301.Mandelbaum Chaim Feiwisz- קרנינג: " אין התנגדות"; רשיון עליה בת בארץ
1302.Mandelbaum Sophie - קרובים בארץ " " " " "
1303.Mandelbaum Chana - " " " " " " "
1304.Mandelblit Esriel Jechezkiel - 42 רשום לחילופים
1305.Mandelblit Sura Perla - רשומה לחילופים 42; בעל בארץ
1306.Mandelmann Abraham - קרנינג: "נמצא בצרפת"13.4.44, דרכון 1654 ניצה, ויטל
1307.Mandelmann Malka - 1652 ניצה, ויטל " " " ת-" "
1308.Mandelmann Sabina-דרכון 1653 ניצה ויטל ; " " " " "
1309.Mandelmann Gisela - בדרכון של האם, ויטל " " " " "
1310.Manela Arie -נלקח מינדז'יוב לטרבלינקה, תושב א"י
1311.Manela Guta - " ת- " " " ה -"
1312.Manela Abraham - ויטל Public Record Office CO 980 Piece 222 רשות עליה
1313.Mannheim Lederman Emma - 44 רשומה לחילופים
1314.Manshirow Natalia - חיפוש קרובים
1315.Marcus Hans - קרנינג: "חילופים לא באים בחשבון" 16.4.44 בן ובת בארץ,
1316.Marcuse Czarne - אם בארץ " " " " " "
1317.Marcuse Katie- רשומה לחלופים 42 ,אזרחית בריטית,קרובים דרגה א' בהזורע
1318.Mark Robert -קרנינג: "בטרזינשטט סיכון בטחוני"; קרובים דרגה א' בירושלים
1319.Mark Dwojra - קרנינג: " לא ניתן לאתרה עוד" 2.6.43, רשיון עליה
1320.Mark Chana - קרנינג: "לא ניתן לאתרה עוד" 2.6.43 רשיון עליה
1321.Markan Julius - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1322.Markowitz Fajga Blima - רשיון עליה
1323.Markus Alfred-St.Denis- קרנינג: "נמצא בצרפת" 13.4.44. דרכון א"י 100533 ירושלים
1324.Markus Samuel-St.Denis-רשויות המנדט הבריטי 27.3.43 ;דרכון א"י 100532 ירושלים
1325.Markus Piroska - רשיון עליה, הונגריה
1326.Markus Erwin - " " "
1327.Markus Denis George -" " "
1328.Marnman Joseph- La Grand Caserne, No.1996, Public Record Office רשות עליה
1329.Marx Erna - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1330.Massis Joseph -קרנינג: " אי אפשר לאתרו עוד בצרפת" רשיון עליה
1331.Maslankas Cecile - קרנינג: "נמצאת בצרפת" 13.4.44 , ויטל
1332.Maslankas Jacques-St.Denis קרנינג: " נמצא בצרפת" 13.4.44, .תעודת זיהוי צרפתית

1333.Maslankas Faiga-ויטל,No.111/111 ;13.4.44 ״נמצאת בצרפת״ :קרנינג
1334.Massiv Joseph - 30.8.43 שוייץ רשיון עליה ,״לא ניתן לאתרו עוד בצרפת״ :קרנינג
1335.Max Berta - 30.8.43 הולנד שגרירות שוייץ רשיון עליה
1336.Mazaltov Henri-St.Denis - 13.4.44 ״נמצא בצרפת״ :קרנינג
1337.Medrasch - 8.4.43 ״עריק, אי אפשר לאתרו״ :קרנינג
1338.Mehrer Stella - רשיון עליה ; 28.7.43 ״התנגדות לחילופיה״ :קרנינג
1339.Meiri Zipora - רשיון עליה ; 28.7.43 ״ עזבה למקום בלתי ידוע״ :קרנינג
1340.Melamed Georges-בגלייביץ ״ שוחרר מאילג טוסט ונמסר למעצר משטרתי :קרנינג
1341.Melemed Michael -רשיון עליה "״ אי אפשר לאתרו עוד בצרפת :קרנינג
1342.Meler David - הועד הא״י לחיפוש קרובים, חיפוש קרובים
1343.Melzer Jenta - 42 רשומה לחילופים;"Lwow -״ לא ניתן לאתרה ב :קרנינג
1344.Melzer Bracha- " " " " " " " "
1345.Mendelewitz Ann - רשיון עליה, רומניה
1346.Mendelewitz Mircea -" " "
1347.Mendelson Chawa - ״ נמצאה״; שגרירות שוייץ רשות עליה :קרנינג
1348.Mendelson Israel- " " " " נמצא "
1349.Menkoedersheim Bertha - 30.8.43 הולנד שגרירות שוייץ רשיון עליה
1350.Merecki Berko Mendel - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1351.Merecki Zysla (רעיה) " " " " "
1352.Mermelstein Marketa - רשיון עליה, צ׳כוסלובקיה
1353.Mestel Emil Leopold -7.3.44 "עזב את סוסנוביץ ״:קרנינג
1354.Mestel Chinda - 7.3.44 " " " "
1355.Mestel Yishar - 7.3.44 " " " "
1356.Mestel Margalith - 7.3.44 " " " "
1357.Metz Theodor - 30.8.43 הולנד שגרירות שוייץ רשיון עליה
1358.Metz (משפחה) - " " " " " "
1359.Metzger Leopold -" " " " " "
1360.Meyer Max - דרכון א״י-96764 ,Public Record Office C.O. 980/222 רשות עליה
1361.Meyer Richard Friedrich - 7.10.43 שגרירות שוייץ רשות עליה
1362.Meyers Eduard Maurits, Prof. 25.9.44 ״ לא ניתן לאתרו עוד״ :קרנינג
1363.Meyers Toni - " " " " " "
1364.Meyochas Albert- St.Denis- ״נמצא בצרפת״, תעודת זיהוי צרפתית;נולד בירושלים :קרנינג
1365.Milanowitz Moshe-St.Denis,ירושלים 91936 דרכון א״י 13.4.44 ״נמצא בצרפת״ :קרנינג
1366.Milner Gitla Maria - ״עזבה למקום בלתי ידוע"; רשיון עליה :קרנינג
1367.Milner Regina - " " " " " " "
1368.Milner Henio - " " " " " עזב "
1369.Miloslawsky Eugene, - נולד ביפו No. 2137, Public Record Office
1370.Milstein Rohil - 42 ״ פונתה ליעד לא ידוע ב -10.3.43; זכאות לחילופים :קרנינג
1371.Milstein Sam- St.Denis תעודת זיהוי צרפתית,נולד ביפו 13.4.44״נמצא בצרפת״:קרנינג
1372.Milstein Noel- St. Denis -" " " " " " " " "
1373.Minc Lejb - P.R.O. CO 980 Piece 222 רשות עליה
1374.Minc Alter Henoch - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בא״י, חיפוש קרובים
1375.Minc Irena - חיפוש קרובים. " " " " "

1376.Mittwoch Julius - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1377.Mittwoch Erna - " " " " " "
1378.Mitzman Abraham-St.Denis, קרנינג: ״נמצא בצרפת״ 13.4.44, דרכון א״י 98970 ירושלים
1379.Mitzmacher Abraham נולד בא״י, No. 2043 P.R.O. CO 980 Piece 222
1380.Moczydlower Ruchla Laja-I.C.PJ/8046, 42 רשומה לחילופים
1381.Modzelewicz Lucyna - משרד החוץ הגרמני לקרנינג 11.10.43
1382.Moed Chaim Schmuel - בלגיה קרנינג: ״ לא בא בחשבון לחילופים״ 13.4.44
1383.Moisis Asher - חקירת איתור ביון ללא תוצאות 30.3.44
1384.Mokotow Icek - קרנינג: ״לא ניתן לאתרו"; רשיון עליה
1385.Mokotow Berta - " " ה-" " " "
1386.Mondrowicz Freida Gitla - קרנינג: ״ עזבה למקום בלתי ידוע״; רשיון עליה
1387.Mondrowicz Leizer - " " " " " עזב "
1388.Mondschein Nachum- שגרירות שוייץ: זכאות לחילופים דרכון 25415
1389.Mondschein Elise- 25415 " " " " "
1390.Morderman Szpetla - משרד החוץ הגרמני לקרנינג 11.10.43
1391.Mordoh Salomon - חקירת איתור ביון ללא תוצאות" 30.3.44
1392.Moser Alfred, Dr. - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1393 Moses Frieda Sara - קרנינג:״ נפטרה ב- 30.3.42, רשיון עליה
1394.Mossel Joseph - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1395.Mossel Zadok - " " " " " "
1396.Mossendorffs - Cohen - Michael - " " " " " "
1397.Mowszowicz Helena - מברק מאנגליה לסוכנות היהודית על עצור בברגן בלזן 8.2.45
1398.Mowszowicz Marek - " " " " " " " " "
1399.Mowszowicz Mosze - קרנינג: ״ לא ניתן לאתרו בצרפת" רשיון עליה
1400.Mueller Klara - ברשימה בריטית רשיון עליה
1401.Mueller Hana - " " " "
1402.Mundstuck Icek - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1403.Mussaief Aaron -42 רשום לחילופים, Public Record Office
1404.Mussaief Shoshana 42 רשומה לחילופים
1405.Mussaief Gentilla - 42 רשומה לחילופים
1406.Mussaief Isidor - 42 רשום לחילופים
1407.Muttermilch Chaja קרנינג: ״ נמצא"; רשיון עליה
1408.Muttermilch Aliza- " " ה-" "
1409.Nager Julius - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1410.Nagiel Chaim Joseph - רשות עליה Public R. Office CO 980/222 רשות לעלות לארץ
1411.Nahimson Mikhuela - רשיון עליה, בולגריה
1412.Naimark Abraham - קרנינג: ״נמצא בצרפת״ 13.4.44 דרכון 453 פריס ויטל
1413.Naimark Rebecca - " ת-" " " דרכון 481 פריס, ויטל
1414.Naimark Aviva - " " " " דרכון א״י 120045 ירושלים "
1415.Najde Chawa Rachela - קרנינג: ״עזה את דומברובה בכוון בלתי ידוע״
1416.Najfeld Szlomo - הועד הא״י לחיפוש קרובים, חיפוש קרובים
1417.Najfeld Batia - " " " " " "
1418.Najfeld Chana - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד״ 27.3.43 ; רשיון עליה

1419.Nathans Abram David, Dr. - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1420.Navon David - St. Denis - קרנינג: "נמצא בצרפת" 13.4.44,תעודת זיהוי צרפתית
1421.Navon Rachel - " "-ת " " דרכון 95476 פריס, ויטל
1422.Navon Jacques - " " " " ויטל
1423.Nawara Sara Feiga - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1424.Nawara Chana - " " " " "
1425.Nawara Shmuel - " " " " "
1426.Neghy Chaim - St. Denis - קרנינג: "נמצא בפריס" 13.4.44, דרכון א"י 76575 ירושלים
1427.Neiger Lea - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים מדרגה א' בא"י, חיפוש קרובים
1428.Neiger Joseph-St.Denis- קרנינג: "נמצא בצרפת" 13.4.44, דרכון 96746 פריס
1429.Neiger Josephine- " "-" " דרכון 96746-פריס, ויטל
1430.Neiger Raphael - " " " " דרכון 96746 פריס, ויטל
1431 Nelson Helena - זכאות לחילופים 42
1432.Nelson Joram - " " "
1433.Neubauer Jacob, Rabbi - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1434.Neubauer (משפחה) - " " " " " "
1435.Neuberger Markus, Rabbi- " " " " " "
1436.Neuhaus Justin Jacob - " " " " " "
1437.Neuman Dora- I.C.PJ/8415;כלולה בתעודת ההתאזרחות 8.1.41
1438.Neuman Esther Thema - רשיון עליה 22.3.43
1439.Neumann David - רשיון עליה 22.3.43; בן בארץ ,
1440.Neuman-Lebenstein- Margot Theresa - רשיון עליה, בן בארץ
1441.Neuman Lea - רשיון עליה, הונגריה
1442.Neuwirth Aharon - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1443.Nierenstejn Rivka- קרנינג: "לא נמצאת עוד בורשה, PJ/1554- נישאה לא"י ב- 1938
1444.Nirenberg Tojba Etia - קרנינג: "עזבה את רובנו ועלתה לא"י לפני המלחמה" 28.7.43
1445.Nirenberg Zisel - קרנינג: "לא ניתן לאתרה עוד" " רשיון עליה
1446.Nirenberg Leiser - קרנינג: "לא ניתן לאתרו עוד" 28.7.43, רשיון עליה
1447.Nirenberg Marion -" " " " "-ה " " "
1448.Niwkier Wita - ברשימה בריטית רשיון עליה
1449.Norden Gustaff - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1450.Nordheim David - " " " " " "
1451.Novick Joab- קרנינג: "נמצא בצרפת" 13.4.44 ; דרכון 494 -ויטל
1452.Novick Pauline- " "-ת " " דרכון א"י 2204.
1453.Novick Jacob- " " דרכון מגן." 51 Montelimar -ויטל
1454.Novick Jehuda Arie- " " דרכון 96816 פריס , ויטל
1455.Nussbaum Jicchak - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בא"י, חיפוש קרובים
1456.Nutkiewicz Ruchla - נפטרה בטרביץ ב–27.5.45, רשיון עליה הולנד
1457.Obersky Siegfried - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1458.Obstfeld Chasia - קרנינג: "לא ניתן לאתרה" 26.8.43 ברשימה בריטית רשות עליה
1459.Okiewita Bajla Brandla - קרנינג: "לא ניתן לאתר אותה עוד בקרקוב" 25.2.43
1460.Obstfeld Chasia - קרנינג: "לא ניתן לאתרה עוד"; רשיון עליה ברשימה בריטית
1461.Oesterreicher Irma - רשיון עליה הונגריה

1462.Oesterreicher Helene- הונגריה רשיון עליה
1463.Offenberg Gertrud - רשיון עליה גרמניה ; 26.8.43 קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד״
1464.Okiewita Bajla Brandla - 25.2.43 קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד בקרקוב"
1465.Opatowski Josef Israel 18.7.42 ;42 ברשימת קרנינג לחילופי
1466.Opel Else - אם ואחיות בארץ ;25.3.43 קרנינג: ״אין התנגדות"
1467.Orfali George-St. Denis ,ירושלים 50226 דרכון ישראלי 13.4.44 קרנינג: ״נמצא בצרפת״
1468.Orlean Elia - רשות לעלות לארץ Public Record Office CO 980/222 רשות עליה
1469.Orlean Jude Leib- " " " " " " " " "
1470.Orsenfeld Ahron Menachem - 42 רשום לחילופים
1471.Oshenman Karl - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
1472.Pakkedrager Elias - " " " " " "
1473..Pandrowski Szlomo
1474.Pariser Saragusti - רשיון עליה, רומניה
1475.Pariser Symcha - " " "
1476.Pariser Aurora Melitha - רשיון עליה, רומניה
1477.Parmet Dov- תעודת זיהוי צרפתית ;"St.Denis -פונה מ 44 קרנינג: ״באמצע אפריל
1478.Pekier Rywka - רשיון עליה ;8.4.43 קרנינג: ״ עריקה, אי אפשר לאתרה ״
1479.Pelz Alice - 30.8.43 שוייץ רשיון עליה
1480.Pencak Chana - רשיון עליה ; 28.7.43 קרנינג:״עברה למקום בלתי ידוע״
1481.Perelman Bella - ברשימה בריטית רשיון עליה
1482.Perelmutter Rachel - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1483.Perelsztein Ruchla - רשיון עליה
1484.Perezka Nadja - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
1485.Perezka (ילד) - " " " " " " " " "
1486.Perezka " - " " " " " " " " "
1487.Perla Estera Luba - 4.11.43 מזכר שגרירות שוייץ
1488.Perla Yaakov David –" " " "
1489.Perlman Hania - רשיון עליה ; 28.7.43 קרנינג: ״עברה למקום בלתי ידוע״
1490.Perlman Aviva - " " " " " " " "
1491.Perlman Ester Eidla - רשיון עליה 28.7.43 קרנינג: ״עברה למקום בלתי ידוע״
1492.Perlman Ewa - " " " " " " " "
1493.Perlmutter Adolf - הורים בת״א
1494.Perlstein van Raalte Bram - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה
1495.Petruszka Leibel - חיפוש קרובים
1496.Petruszka (משפחה) " "
1497.Piekarz Jochewet - 8.2.45 מברק מג׳נבה על עצורה בברגן בלזן
1498.Piekarz Rajzla - " " " " " " "
1499.Piekarz Nechama - רשיון עליה
1500.Pilicer Avigdor - רשות לעלות לארץ Public Record Office CO 980 Piece 222
1501.Pinczewska Cyrla Faigla - רשיון עליה
1502.Pinczewski Abram Jakub - " "
1503.Pinkhof Sally- 1944 שגרירות שוייץ רשיון עליה הולנד, צורף לטרנספורט זקסנהאוזן בסוף
1504.Pinkhof Josef - " " " " "

1505.Pinkhof H.,Dr 1944 שגרירות שוייץ רשיון עליה הולנד, צורף לטרנספורט זקסנהאוזן בסוף
1506.Pinkus Ruchla Gitla - ברשימה בריטית רשיון עליה
1507.Pinkus Pesa - ברשימה בריטית רשיון עליה
1508.Pinkus Mordcha Hendel " " " "
1509.Pinkus Keyla - קרנינג: ״ חילופיה לא באים בחשבון"; ברשימת שוייץ רשות עליה
1510.Pinkus Luba - " " " " " " " " "
1511.Pinkus Feiga - " " " " " " " " "
1512.Pinska Chasia - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1513.Pisiuk Zusanna - רשיון עליה
1514.Platzko Ernest- 21.7.43 קרנינג: ״ בזקסנהאוזן"
1515.Platzko Ernest- ״ 16.10.42 קרנינג: ״נפטר משחפת ב-
1516.Plerowna Pola - 42 אזרחית א״י, זכאות לחילופים
1517.Ploschitzki Ursal -רשיון עליה 30.5.44; " קרנינג: ״ לא נמצאת באושביץ
1518.Podhorzer Israel Abram - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1519.Podhorzer Helena (רעיה)- " " " " "
1520.Podrocikine Pesia - קרנינג: ״אי אפשר לאתרה עוד״ 26.8.43; רשיון עליה ליטא
1521.Podrocikine Avner - " " " " " ו- " " "
1522.Polak Henry - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1523.Poliacoff Anna - 23170 דרכון מסע א״י
1524.Poliacoff Claude " " " "
1525.Poliacoff Bert - " " " "
1526.Pollak Gertrude - קרנינג: ״ אי אפשר לאתרה עוד״ 2.6.43; רשיון עליה
1527.Pollak Jana - " " " " " " " "
1528.Pollak Alfred - " " " " " " " "
1529.Porges Paula - קרנינג: ״ כנראה פונתה למינסק״רשיון עליה גרמניה
1530.Porges Elizabeth - קרנינג: ״פונתה למינסק"; רשומה לחילופים -42, רשיון עליה גרמניה
1531.Porges Gusti - קרנינג: ״ חשש בטחוני״ 15.6.43; רשיון עליה גרמניה
1532.Porges Adolf - " " " " " " "
1533.Porges Evelyne - " " " " " " "
1534.Potok Josef - קרובים דרגה א׳ בחיפה
1535.Potok Gita Brandla- " " " "
1536.Poznanski Jacob - ויטל Public Record Office CO 980/222 רשות עליה
1537.Poznanski (משפחה) - " " " " " " " "
1538.Praag van Marinius - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1539.Preis Jeanne -St.Denis ,תעודת זיהוי צרפתית; No 112/111 P.R.O. רשות עליה
1540.Preis Renee - " " " " " " " " "
1541.Preis Mauricette-" " " " " " " " "
1542.Prins Emma - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1543.Proffersten Lilly - נולדה בלונדון; קרובים דרגה א׳ בארץ
1544.Proskowska Chana - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1545.Prosman Zalman - " "
1546.Prosman Dov (ילד) - " "
1547.Pruzan Joseph St. Denis - קרנינג: ״נמצא בצרפת״13.4.43 , דרכון א״י 31798 ירושלים

1548.Prywes Maria - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א' בא"י, חיפוש קרובים
1549.Prywes Zahava - " " " " " " " " "
1550.Przedborski Szlama - St. Denis - 2171 תעודת התאזרחות **13.4.44** קרנינג: "בצרפת"
1551.Przyrowska Baala - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א' בא"י, חיפוש קרובים
1552.Przyrowska (i) (ילד) - " " " " " " " " "
1553.Rabinovich Haim Wolke 13.6.44 " קרנינג: "אזרח רוסי, לא בא בחשבון לחילופים
1554.Rabinovich Max Haim - " " " " " " " "
1555.Rabinowicz Icchak - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א' בא"י, חיפוש קרובים
1556.Rabinowicz Daniel - " " " " " " " " "
1557.Rabinowitz Bajla Cywia - אשתו של אזרח א"י
1558.Rabinowitz Ben Zion - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 בלגיה
1559.Rabonivocienne Golda - רשיון עליה 26.8.43 ליטא
1560.Rabonivocienne Davydas " " " "
1561.Rachman Ruth - 11.1.44 מזכר שגרירות שוייץ
1562.Rafalowicz - 17.5.40 מכתב הועד הא"י לחיפוש קרובים
1563.Rajcher Gustawa - 7.8.44 הארכיון הפדרלי של שוייץ
1564.Ramatti Aron - ויטל - ירושלים 25688 דרכון א"י , **13.4.44** קרנינג: "נמצא בצרפת"
1565.Ramatti Chana- קרנינג: "בצרפת, לא עצורה במחנה"; דרכון א"י 96783 ירושלים
1566.Ramatti Ruth - " " " " " " " " "
1567.Rand Hadassa - Public Record Office 980/222 רשות עליה
1568.Rand Ides - " " " " " "
1569.Rand Mosche - " " " " " "
1570.Raphael Robert -30.3.44 "חקירת איתור ביון ללא תוצאות
1571.Rappaport Izaak - 13.4.44 "קרנינג: " עזב את בלגיה, אינו בא עוד בחשבון לחילופים
1572.Rappaport Mosche - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 בלגיה
1573.Rappaport Jette - " " " " " "
1574.Rappaport -Sack- Lila-(מאומצת) Public Record Office CO 980 222 רשות עליה
1575.Rappaport Blanka - 8.2.45 מברק מג'נבה על עצורה בברגן בלזן
1576.Rappaport Fradel - " " " " " " "
1577.Rappaport Regina - " " " " " " "
1578.Rappaport Tauba - רשיון עליה
1579.Rappaport Ahron - Public Record Office CO 980 222 רשות עליה
1580.Rappaport Aron - (זוטר) - " " " " " " " "
1581.Rappaport Shabsa (זוטר) - " " " " " " " "
1582.Rappaport Simon - " " " " " " " "
1583.Rapoport Anja - Public Record Office 980/222 רשות עליה
1584.Rapoport Ester - " " " " " "
1585.Rapoport Genia- " " " " " "
1586.Rapoport Israel - " " " " " "
1587.Rapoport Josef - " " " " " "
1588.Rapoport Jacob- " " " " " "
1589.Rapoport Jakob- " " " " " "
1590.Rapoport Leibek - " " " " " "

1591.Rapoport Matel - Public Record Office 980/222 רשות עליה
1592.Rapoport Rose - " " " " " "
1593.Rapoport Shaul - Public Record Office 980/222 רשות עליה
1594.Rapoport Wolf - Public Record Office CO 980/222 רשות עליה
1595.Rapoport Simcha - " " " " " " "
1596.Rapoport Shabor - " " " " " " "
1597.Raps Malka - Public Record Office 980/222 3.9.44 רשות עליה
1598.Rauch Julius - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
1599.Rawikowicz Szlomo, Dr.- 17.1.40 מכתב רשויות המנדט הבריטי
1600.Rawikowicz Chana - " " " " "
1601.Rechnitz Rifka - בת בדגניה
1602.Rechtman Romwald - Public Record Office Co 980/222 רשות עליה
1603.Reichel Sima Rachela - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
1604.Reichel Abraham - " " " " " " " " "
1605.Reichenberger Leo - 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה הולנד
1606.Reicmitz Sara - הארכיון הציוני, ירושלים, חיפוש קרובים
1607.Reisfeld Rachel - קרנינג: ״עזבה למקום בלתי ידוע״ 28.7.43, רשיון עליה
1608.Reisfeld Nelly - " " " " " " " "
1609 Reiss Gitel - " " " " " " " "
1610.Reiter Alexander -קרנינג: ״לא ניתן לאתרו״
1611.Reiter Mina - ה- " " " "
1612.Rekis Zipora - קרנינג: ״גורשה" 28.7.43 רשומה לחילופים 42, רשיון עליה
1613.Rekis Rahel - " " " " " " " "
1614.Reznik Tajba - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1615.Rhyn Leydesdorff van Corry - 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה הולנד
1616.Ricardo B. Israel, Dr. - " " " " " "
1617.Rodal Prasa - ברשימת שוייץ רשות עליה
1618.Rodal Rachela Lea- " " " "
1619.Ronate Sura - 25.3.43 קרנינג: ״אי אפשר לאתרה עוד"
1620.Roos Jacob, Dr. - 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה הולנד
1621.Roos Polak Miejtie - " " " " " "
1622.Ros Cyna - 25.3.43 קרנינג: ״אי אפשר לאתרה עוד״
1623.Rosen Cynia - 11.10.43 משרד החוץ הגרמני לקרנינג
1624.Rosenbaum Rebekka - 42 רשומה לחילופים
1625.Rosenbaum Manfred, אם בארץ 1940-רשיון עליה מ
1626.Rosenbaum (Shoshani) Icek - 21719 רשום בדרכון הא״ של האם
1627.Rosenberg Icchak - 42 זכאות לחילופים
1628.Rosenberg Samuel- קרנינג: נמצא בצרפת״ 13.4.44, דרכון א״י 87783 חיפה ויטל
1629.Rosenberg Rywka - דרכון א״י 87783 חיפה - ויטל " " ת-" "
1630.Rosenberg Abram - " " 87783 " " " " " "
1631.Rosenberg Yafa - ויטל " 87783 דרכון א״י " " ת-" "
1632.Rosenberg Perla - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1633.Rosenberg (ילד) - " " " " "

1634.Rosenblat Siona- מזכר שגרירות שוייץ 19.10.43, דרכון א״י 58674 ירושלים
1635.Rosenblit Trybun - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד" 23.3.43, שוייץ רשות עליה 11.10.43
1636.Rosenblit Alexander - " " " " " " " " " "
1637.Rosenblum Brigitte - 42 רשומה לחילופים
1638.Rosenblum Sheva - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1639.Rosenblum (ילד)- " " " " "
1640.Rosenfeld T.-St.Denis קרנינג: ״נמצא בצרפת״ 13.4.44, נולד בזכרון יעקוב, ללא תעודות
1641.Rosenfeld Chaim- ויטל ,No.C/10590 Public Record Office רשות עליה
1642.Rosenfeld Sophia No.C/10587 Public Record Office רשות עליה
1643.Rosenfeld Sissla - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בא״י, חיפוש קרובים
1644.Rosenfeld Ilana - " " " " " " "
1645.Rosenfeld Sara Laura - ברשימה בריטית רשות עליה
1646.Rosenfeld Abraham - " " " "
1647.Rosenfeld (ילד) - " " " "
1648.Rosenfeld (ילד) " " " "
1649.Rosenfeld (ילד) " " " "
1650.Rosenfeld Julius - קרנינג: ״אזרח גרמני, לא בא בחשבון לחילופים״ 4.10.44
1651.Rosenheim Johanna - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1652.Rosenthal Margot - קרנינג: ״ לא ניתן לאתרה עוד" 3.5.43 רשיון עליה גרמניה
1653.Rosenthal Judith - " " " " " " " " "
1654.Rosenthal Evelyn Charlotte-" " " " " " " " "
1655.Rosenthal Ruth Noemi- " " " " " " " " "
1656.Rosenwein Zvi - Public Record Offiice CO 980/222 רשות עליה
1657.Rosenzwejg Diina Feigel - קרנינג: ״ עברה למקום בלתי ידוע " 28.7.43; רשיון עליה
1658.Rosenzweig Raca - " " " " " " " "
1659.Rosenzweig Eliasz - " " " " " " "-ך "
1660.Rotbart Hersch David - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
1661.Rotbart Tirza - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1662.Rotberger Breindla - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
1663.Rotchild Nora Doriis - אם בירושלים, רשיון עליה הולנד
1664.Rotenberg Joseph- קרנינג: ״ באמצע אפריל 44 הוצא מ- "St.Denis, דרכון א״י 96745
1665. Rotenberg Malka Tauba - קרנינג: ״אי אפשר לאתרה עוד״ 27.3.43 רשיון עליה
1666.Rotenberg Sabina - " " " " " " " "
1667.Rotenberg Golda Rywka - " " " " " " " "
1668.Rotford Michla - חיפוש קרוביםהארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1669.Rotford Shmariahu - " "
1670.Rotholz Chune - קרנינג:״ עזבה לא״י ב- 1.4.1933
1671.Rotholz Dyna- קרנינג:״חשש בטחוני 15.6.43 אי אפשר לאתרה ״ 18.6.43;רשיון עליה
1672.Rotholz Nachman-" " " "-ן " " " " " "
1673.Rotholz Josef - " " " " " " " " " "
1674.Rotstein Binah - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1675.Rotsztejn Golda Liba - ברשימה בריטית רשיון עליה
1676.Rotsztejn Rochma Rachel - " " " "

1677.Rotsztejn Rywka - ברשימה בריטית רשיון עליה
1678.Rotsztejn Jehudit - " " " "
1679.Rotsztejn Abraham David " " " "
1680.Rott David - Public Record Office CO 980/222 רשות עליה
1681.Rott Marcus - " " " " " " "
1682.Rottenberg Chawa -ירושלים 99499 דרכון א״י 42; רשומה לחילופים
1683.Rottenberg Shulamith - " 99499 " " " " "
1684.Rottenberg Mindel - " 99499 דרכון א״י " " "
1685.Rottenberg Moshe - 99499 דרכון א״י " " "
1686.Rottenberg David - Public Record Office CO 980 222 רשות עליה
1687.Rottenberg Markus - " " " " " " " "
1688.Rottenberg Mina - רשיון עליה
1689.Rottenberg Rosa - " "
1690.Rottenblum Brigite - זכאות לחילופים שגרירות שוייץ
1691.Rozanykwiat Tadeusz - Public Record Office CO 980 222 רשות עליה
1692.Rozenberg Juda -25.7.45 מכתב מלונדון לסוכנות היהודית (צ׳כוסלובקיה)
1693 Rozenberg Chawa -רשיון עליה
1694.Rozenberg Marek " "
1695.Rozenblat Jenta Ella - רשיון עליה
1696.Rozenblat Miriam - " "
1697.Rozenblat Hanna - " "
1698.Rozenfeld Jehuda - אח של Rozenfeld Ahron Menachem שהוחלף ב-42
1699.Rozenfeld Wolf - אבא של " " " " "
1700.Rozenfeld Rachel - אם של " " " " "
1701.Rozenfeld Chaja Bruchla - רשיון עליה
1702.Rozenfeld Hersz Icchak - " "
1703.Rozenstat Felix - ויטל Public Record Office CO 980/222 רשות עליה
1704.Rozensztejn Chaja- ברשימה בריטית רשיון עליה ;26.8.43 קרנינג: ״ לא ניתן לאתרה עוד"
1705.Rozensztejn Ewa - " " " " " " " " " "
1706.Rozental Ita - 42 רשומה לחילופי ; 42 -שהוחלף ב Jankiel אשתו של
1707.Rozental Chawa -" " "
1708.Rozental Josef - " " ם- "
1709.Rozner Chana -קרנינג:״סיכון בטחוני" 2.6.43; קרובים דרגה א׳ בת״א
1710.Rozner Marek - " " " " " " "
1711.Rozner Szloma - " " " " " " "
1712.Rozner Fajga - " " " " " " "
1713.Rubenstain Paul - Public Record Office 980/116 רשות עליה
1714.Rubin Jacob - Public Record Office 980/116 רשות עליה
1715.Rubin Josef - Public Record Office CO 980/116 רשות עליה
1716.Rubinek Rajzla Dwojra - רשיון עליה
1717.Rubinek Alexander - " "
1718.Rubinger Violette - רשיון עליה רומניה
1719.Rubinstein Paul - Public Record Office רשות עליה

1720.Rubinstein Sara - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1721.Rubinsztejn Lejb - קרנינג: ״לא ניתן לאתרו עוד בורשה 4.3.43; בת ואחות בארץ
1722.Rubinsztejn Szija -24.2.43 קרנינג:״ אי אפשר לאתרו בורשה עוד״
1723.Rubinsztejn Szajndla- קרנינג: ״לא ניתן לאתר עוד בורשה" 4.3.43; בת ואחות בארץ
1724.Rubinsztejn Abram - " " " " " " " " " "
1725.Rubinsztejn Rifka - " " " " " " " " " "
1726.Rubinsztejn Chaim - " " " " " " " " " "
1727.Rubinsztejn Icchak - " " " " " " " " " "
1728.Rubinsztejn Wladek- רשיון עליה
1729.Rubinsztejn Romek- " "
1730.Ruda Regina - זכאות לחילופים 42, צרפת
1731.Ruda Benno - " " " "
1732.Russ Izek - בן במשמר השרון, בנדין
1733.Russ Estera Etla -" " " "
1734.Ruzanska Feiga - 17.1.40 רשויות המנדט הבריטי
1735.Rybak Mordechai - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1736.Ryger Mala - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1737.Ryger Stela - " " " " "
1738.Rynkiewicz Rahel - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד״ ;25.3.43 רשיון עליה
1739.Rynkiewicz Moshe - " " " " " " " "
1740.Ryszczak Luba - 2.11.43 קרנינג: ״ עזבה את ביאליסטוק״
1741.Ryszczak Jakub - " " "ב-" "
1742.Rzechta Chana - רשיון עליה
1743.Rzechta Rachela - " "
1744.Sadowski Mania - קרנינג: ״לא ניתן עוד לאתרה״ 18.6.43 רשיון עליה
1745.Sadowski Hadassa - " " " " " " " "
1746.Saghimore Alex.-St.Denisירושלים 115215 קרנינג:״נמצא בצרפת״ 13.4.44, דרכון א״י
1747.Saidon Isaac St.Denis ירושלים 34791 קרנינג: ״נמצא בצרפת״ 13.4.44 דרכון א״י
1748.Sajovitz Jolan - רשיון עליה הונגריה
1749.Sajovitz Ernst - " " "
1750.Sakowska Mariem Gitla -7.10.43 קרנינג: ״אותרה" 28.8.43, שוייץ רשות עליה
1751.Saks Sofie - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1752.Salomonovitz Irma - קרנינג: ״בטרזינשטט, לא באה בחשבון לחילופים 7.5.43 רשיון עליה
1753.Sandbank Ruth E.- קרנינג: ״נמצאה, אין התנגדות לחילופים״ 22.10.43 רשיון עליה הולנד
1754.Sandbank Leo - " " " " " " " " "
1755.Sandernowski Zivia - ברשימת שגרירות שוייץ רשות עליה
1756.Sandhaus Ester - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
1757.Saper Henryk- 7.3.44 קרנינג: ״ עזב את סוסנוביץ"
1758.Saper Laja " " " " "
1759.Saraf Bajla (Gedrsztenfeld) 42 ברשימת Public Record Office; רשומה לחילופים
1760.Sardon Isaac- Frontstalag 122, 2204 דרכון
1761.Saul Sara - 42 רשומה לחילופים
1762.Saul Elie- St.Denis קרנינג: ״נמצא בצרפת״ 13.4.44; דרכון 496 פריס, נולד ביפו,

1763.Saul Samuel- St.Denis ,נולד ביפו, דרכון 497 פריס; 13.4.44 קרנינג: ״נמצא בצרפת״
1764.Saul Rachel - ויטל דרכון 420 " " "-ת "
1765.Saul Leon – ויטל " " " "
1766.Schaal Rosa - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד" 2.6.43; קרובים דרגה א׳ בת״א
1767.Schaechter Meir - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
1768.Schapiro Shmuel Abba - רשום בקונסוליה אמריקאית כאזרח א״י; חיפוש קרובים
1769.Schaechter Meir - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בא״י חיפוש קרובים
1770.Schein Salomon - Public Record Office CO 980/222 רשות עליה
1771.Scheyer Cecylia - רשיון עליה
1772.Scheyer Jadwiga - " "
1773.Scheyer Juliana - " "
1774.Schinbach Rachela - קרנינג: ״לא ניתן לאתר עוד״ 26.8.43 רשיון עליה
1775.Schinbach Henryk -- " " " " " " " "
1776.Schinbach Gerda - " " " " " " " "
1777.Schlanger Erna - קרנינג: ״לא באה בחשבון לחילופים״ 7.8.44 ; בונדסארכיב שוייץ
1778.Schlegel Cywia Myncia - קרנינג: ״אותרה״ 28.8.43 רשיון עליה
1779.Schlesinger - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד" קרובים דרגה א׳ בת״א
1780.Schmeck Fela- 8.2.45 בלזן בברגן; 8.7.43 ״התנגדות״ קרנינג.
1781.Schmeck Josef- " " " " "
1782.Schmeck Stefan- " " " " "
1783.Schmidt Schaja - 13.4.44 קרנינג: ״עזב את בלגיה בכוון בלתי ידוע״
1784.Schmorak Jerzyk - רשיון עליה
1785.Schmulevitz Bella - דודה בכפר סבא
1786.Schneerson Leon - ויטל Public Record Office 980/222 רשות עליה
1787.Schneerson Yetta - ויטל " " " " " "
1788.Schnitzler Ruchla-קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד״ רשיון עליה תושבת תל-אביב
1789.Schnitzler Malka -קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד״ רשיון עליה תושבת תל-אביב
1790.Schochet Lewin Malka - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
1791.Schoenfeld Marchio - רשיון עליה איטליה
1792.Schorr Tatiana -Public Record Office CO 980/222 רשות עליה
1793.Schreer Doba - חיפוש קרובים
1794.Schrier Dalia - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה בורשה״ רשיון עליה
1795.Schulsinger Joseph - 13.4.44 קרנינג: ״עזב את בלגיה בכוון בלתי ידוע"
1796.Schumert Flara, Dr. - רשיון עליה
1797.Schwarcbart Chiel - Public Record Office CO 980/222 רשות עליה
1798.Schwarcberg Rywka - 27.3.43 קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד"
1799.Schwartz J.J.- ברשימה בריטית דרכון בריטי 1576 פריס
1800.Schwartz Yechezkiel Hirsz קרנינג:״פונה מ-St.Denis באמצע אפריל 44;-
1801.Schwartz Maurice- נולד בטבריה " " " " " "
1802.Schwartz Max- St. Denis A1152 קרנינג: ״נמצא בצרפת״ 13.4.44, דרכון מסע
1803.Schwartz Jacques-St.Denis קרנינג: ״נמצא בצרפת״ 13.4.44, תעודת זיהוי צרפתית
1804.Schwartz (רעיה) - קרנינג: ״פונתה ליעד לא ידוע ב-10.3.43"
1805.Schwartz Ester - קרנינג: עברה ליעד בלתי ידוע״ 28.7.43, רשיון עליה

1806.Schwartz Chaie - רשיון עליה רומניה
1807.Schwartz Mauriciu - " " "
1808.Schwartz Charlotte - רשיון עליה הונגריה
1809.Schwartz Martha - " " "
1810.Schwartz Margita - רשיון עליה צ׳כוסלובקיה
1811.Schwartz Eva - " " "
1812.Schwartz Agnes - " " "
1813.Scott Theodora - בריטי תושב א״י
1814.Scott Hilma - " " "
1815.Segal Bera - רשויות המנדט הבריטי 27.3.43, דרכון א״י 7651 חיפה, נולדה בצפת
1816.Segal Alexander - רשיון עליה
1817.Segal Ella - " "
1818.Segall Michel - ברשימה בריטית רשות עליה, צרפת
1819.Seinfeld Ernst - קרנינג: ״בטרזינשטט, סיכון בטחוני״ 15.6.43 רשיון עליה
1820.Seinfeld Marya - " " " " " " "
1821.Selzer Israel, קרנינג: ״לא ניתן לאתרו עוד בצרפת״; רב ראשי
1822.Selzer (משפחה) " ״-ם " " "
1823.Shakaroff Suleiman
1824.Shapira Jehuda - קרנינג הוסיף לרשימת חלופים 44 ב - 19.5.44
1825.Shapiro Sara - 95321 דרכון א״י
1826.Sharfman Nachman - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1827.Shaul Abraham – קרנינג: ״נמצא בצרפת״ 13.4.44, תעודת מסע, נולד ביפו, ויטל
1828.Shaul Rosa " " " " " " "
1829.Shaul Renee " " " " " -" "
1830.Shaul Josette " " " " " " "
1831.Sheps Fryda 42 רשומה לחילופים
1832.Shinler Sara - דרכון א״י 1118996 ירושלים; ויטל
1833.Shklar Ignatz -St. Denis קרנינג: ״נמצא בצרפת״ 13.4.44, תעודת זיהוי צרפתית
1834.Shklar Sara- קרנינג: ״נמצאת בצרפת״ 13.4.44, התאזרחות 21355; ויטל
1835.Shklar Aviva- " " " " " " "
1836.Shklar Nelly - " " " " " " "
1837.Shpewka Jacob - St.Denis 22922 קרנינג: ״נמצא בצרפת״ 13.4.44, דרכון
1838.Sidon Helena - רשיון עליה צ׳כוסלובקיה
1839.Sidon Morislaw - " " "
1840.Siedlisker Dwojra - קרנינג: ״עברה ליעד בלתי ידוע״ 28.7.43.רשיון עליה
1841.Siedlisker Alter - " " " " " " עבר "
1842.Siedlisker Cypora - " " " " " " עברה "
1843.Sieraczek Nine– קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד" 2.6.43 ; דוד בת״א
1844.Sieraczek Sura- " " " " " " " "
1845.Sieraczek Nycha- " " " " " " " "
1846.Sierpski Chana Ides - רשיון עליה
1847.Sierpski Rafael Joel - " "
1848.Silberg Anselm - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד

1849.Silbermann Arnold שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד, מהנדס
1850.Silberschatz Anny - דודה הרב הראשי לתל אביב; דרכון בריטי
1851.Simon Natan - 7.3.44 "חקירת איתור בלודז' ללא תוצאות"
1852.Simons Marinus J. - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1853.Sinasohn Max - 17.5.43 קרנינג: "אין התנגדות אבל לא ניתן לאתרו"
1854.Sinasohn Rachel- " " " " " " " "
1855.Sinasohn Miriam - " " " " " " " "
1856.Singer Chaja -18.2.44 קרנינג: "חקירת איתור ללא תוצאות"
1857.Singer Hela Chaja - רשיון עליה גרמניה
1858.Singer Paula - " " "
1859.Singer Gisa - " " "
1860.Singer Wulf - " " "
1861.Singer Kut, Dr.- שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1862.Sinowroga Michel - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1863.Sintmak Ester - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א' בא"י, חיפוש קרובים
1864.Sintmak Hadassah - " " " " " " " " "
1865.Slepak Reisa - קרנינג: " חקירת איתורה ללא תוצאות" 17.3.44 רשות עליה
1866.Slijper Ascher - 44 רשום לחילופים
1867.Sliwka Szlama - 42 קרנינג" לא ניתן לאתרו" 10.8.44; רשום לחלופים
1868.Sliwka Broder - "קרנינג: "לא ידוע בבלגיה"
1869.Smith Eva - קרובים בארץ
1870.Solberg Joseph - Public Record Office CO 980/222 רשות עליה
1871.Solnik Ester Leah - קרנינג: " עזבה למקום בלתי ידוע" 28.7.43 רשיון עליה
1872.Solnik Hersz Ber - " " " " " " "-ב "
1873.Solnik Icek Meir - " " " " " " " "
1874.Solowejczyk Hendel - קרנינג: "לא ניתן לאתרו עוד" 8.6.43 רשיון עליה
1875.Solowejczyk Gitla - " " " " "-ה " " "
1876.Solowejczyk Hirsch - " " " " "-ן " " "
1877.Solowejczyk Szmuel - " " " " " " " "
1878.Sommerfeld Joshua
1879.Sommerfeld Johana- 42 קרנינג: "אזרחית גרמנית, לא ניתן לאתרה"; רשומה לחילופים-
1880.Sommerfeld Joel -42 רשום לחילופים
1881.Sonne Fryda- רשומה לחילופים 42,דרכון א"י 572/37 ירושלים
1882.Sonne Victor Jan -42 רשום לחילופים
1883.Soras Pesa- קרנינג: "לא ניתן לאתרה" משרד החוץ הגרמני לקרנינג 11.10.43; רשיון עליה
1884 Soras Rocha- " " " " " " " " " " "
1885.Soras Etta - " " " " " " " " " " "
1886.Souget Visser Meyer - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1887.Spanier Marie - 12.3.40 39366 רשויות המנדט הבריטי 17.1.40 תעודת התאזרחות
1888.Spanier Josef - " " " " " " " "
1889.Spatz Marja Zofia-" " דרכון בריטי
1890.Sperling Leon - 25.7.45 מכתב מאנגליה לסוכנות היהודית (צ'כוסלובקיה)
1891.Spiegler Schimon - בת ואחיות בת"א ,רשיון עליה בנדין

1892.Spiegler Marie - בת ואחיות בת״א ,רשיון עליה בנדין
1893.Spiegler David - " " " " " "
1894.Spiegler Kalman - " " " " " "
1895.Spiegler Schoel - " " " " " "
1896.Spiegler Isak - " " " " " "
1897.Spingarn Kalman קרנינג: ״ אינו בא עוד בחשבון לחילופים״ 13.4.44 ,רשיון עליה
1898.Spiro Szejna- PJ/8046 קרנינג: ״לא ניתן לאתרה בקרקוב" 25.2.43 רשות עליה
1899.Spiro Josef- " " קרנינג: ״לא ניתן לאתרו״ ״ ;רשום לחילופים 42 "
1900.Spiro Rela Sara- PJ/8046 קרנינג: ״לא ניתן לאתרה בקרקוב״; רשיון עליה
1901.Spiro Dvojra - " " " " " " " "
1902.Spitzberg Geshtini-St.Denis קרנינג: ״נמצא בצרפת״ 13.4.44, דרכון 7297 ;נולד ביפו
1903.Spitzberg Miriam - קרנינג: ״נמצאת בצרפת״ 13.4.44, נולדה בחברון, ויטל
1904.Springer Adolphe - קרנינג: ״ פונה מ-St.Denis באמצע אפריל 44" דרכון בריטי
1905.Springer Marie - קרנינג: ״נמצאת בצרפת״ 13.4.44, ויטל
1906.Springer Richard - ויטל " " " "
1907.Srebrowitz Dwojra Mindla - תושבת א״י בפולין הכבושה ע״י רוסיה, רשות עליה
1908.Staniecki Pesza - " "
1909.Staniecki Chinka - " "
1910.Stannard Fox Constance -42 רשום לחילופים
1911.Stawska Anita - רשומה לחילופים 42 רשיון עליה
1912.Stawska Liliana - " " " " "
1913.Stawska Berta Bronislawa -" " "
1914.Stecher Michalina - קרנינג: ״אי אפשר לאתרה עוד״ 5.3.43 בן ובת בארץ
1915.Stedum Marianne - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1916.Steele Nellie - דרכון בריטי
1917.Steif Esther - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
1918.Steif Rivka - " " " " " " " " "
1918.Stein Betsy - תושבת ת״א; דרכון בריטי
1920.Stein Fritz, Dr.- שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
1921.Stein (משפחה) - " " " " " "
1922.Steinberg Joseph -ירושלים-11574 קרנינג: ״פונה באמצע אפריל מ-St.Denis דרכון מסע
1923.Steinberg Miriam – רשיון עליה
1924.Steinfeld Miriam - רשיון עליה
1925.Steinfeld Yehuda - " "
1926.Steinhauer David - 42 רשות עליה P.R.O. CO 980/222 , זכאות לחילופים
1927.Steinhauer Berta - 42 רשות עליה Public R. Office CO 980/222, זכאות לחילופים
1928.Steinwald
1929.Steinwurzel Adela Adda - משרד החוץ הגרמני לקרנינג 11.10.43; רשיון עליה
1930.Stempel Joseph - 42 רשות עליה P.R.O. CO 980/222 , זכאות לחילופים
1931.Stempel Feiwush - " " " " " " " "
1932.Steniecki Pesza - 27.3.43 קרנינג: ״ לא ניתן לאתרה עוד״
1933.Steniecki Chinka - " " " " " "
1934.Stern Juliette - קרנינג: ״ לא ניתן לאתרה עוד בצרפת"

1935.Stern Robert - קרנינג: ״לא ניתן לאתר עוד בצרפת"
1936.Sterner Olga - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד ״18.6,43; רשיון עליה גרמניה
1937.Sterner Herta- " " " " " " " " "
1938.Stessman Adler Rosa - 44 רשומה לחילופים
1939.Stimler-Gewurz- Ester Baila - קרנינג: ״עזבה למקום בלתי ידוע״28.7,43 ; רשיון עליה
1940.Stitzberg Joshua - St. Denis
1941.Stobiecki Lea - רשיון עליה
1942.Stobiecki Rami - " "
1943.Stokes Elisabeth - קרובים מדרגה א׳ בארץ
1944.Storozum Bajla Sara - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה״ 8.4.43,רשומה לחילופים 42,רשיון עליה
1945.Storozum Sprinca - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1946.Storozum Jehudit - " " " " "
1947.Strange Margot - 42 זכאות לחילופים 42; הורים בארץ
1948.Strumpf Berta - 25.3.43 קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד בקרקוב"
1949.Suchar-Rozman-Chana Tauba-11.10.43 משרד החוץ הגרמני לקרנינג
1950.Suchar Miriam - " " " " "
1951.Suchowolska Zelda- 11.4.44 קרנינג: ״עזבה את הדירה בורשה ולא ניתן לאתרה"
1952.Suchowolska Ida - " " " " " " " " "
1953.Suchowolska Elzbieta- " " " " " " " " "
1954.Sukienik Gitel Riwka - רשיון עליה
1955.Sukienik Eliezer Aisik - " "
1956.Susskind Chaja - 19.6.44 קרנינג: ״ לא רשומה במשטרה"
1957.Swarcberg Chana Ruda - 7.3.44 קרנינג: ״עזבה את סוסנוביץ"
1958.Swarcberg Moses - " " "ב-" "
1959.Szafran Jochweta - רשיון עליה
1960.Szafran Pinchas Eliasz-" "
1961.Szafran Sura Frejdla - " "
1962.Szajnfeld Ita -חיפה-78090 שגרירות שוייץ רשום לחילופים 42; דרכון א״י
1963.Szaladajewski Zawader - 3.5.43 זכאות לחילופים
1964.Szaladayewski Chawa Brauna - משרד החוץ הגרמני לקרנינג 11.10.43 רשיון עליה
1965.Szaladayewski Chaim Hersz - " " " " " "
1966.Szamszon Chawa-PJ/7869 ;2.1.41 קרנינג: ״לא ניתן לאתרה״, התאזרחות ב-
1967.Szamson Ahron- PJ/7869 ;2.1.41 קרנינג: ״לא ניתן לאתרו";התאזרחות ב -
1968.Szapan Szymon - Public Record Office CO 980/222 רשות עליה
1969.Szapiro Mina Golda - 2.11.43 קרנינג:״ עזבה את הדירה"
1970.Szapiro Lea - 17.5.40 מכתב הועד הא״י לחפוש קרובים
1971.Szastal Raizla - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
1972.Szastal (ילד) " " " " "
1973.Szczupak Maria - רשיון עליה
1974.Szener Hela - קרנינג: ״לא באה בחשבון לחילופים״ 19.3.43 רשימת שוייץ רשות עליה
1975.Szener (ילד) - " " " " " " " " " "
1976.Szmerda Chil Josef - קרנינג: ״לא ניתן לאתרו״ 26.8.43, שוייץ רשות עליה
1977.Szmuszkowicz Genia - 18.1.44 קרנינג: ״ אינה גרה עוד בורשה"

1978.Szmuszkowicz Olga - ברשימה בריטית
1979.Sznaiderman Zisa - רשיון עליה
1980.Sznaiderman Ishak - " "
1981.Sznaiderman Ester - " "
1982.Sznaiderman Jakob -" "
1983.Sznapir Felicja - רשיון עליה
1984.Sznapir Elisabeth Hanna- " "
1985.Szochet Malka - בעלה בארץ, 8.2.45 בברגן בלזן ״לא ניתן לאתרה״ קרנינג:
1986.Szpaltyn Henia - רשיון עליה
1987.Szpaltyn Salomon - " "
1988.Szpaltyn Pawel - " "
1989.Szpaltyn Ludwik - " "
1990.Szperka Jakob - 27.3.43 רשויות המנדט הבריטי
1991.Szpiegler Symon - בת בת״א 24.2.43 "לא ניתן לאתרה עוד" קרנינג:
1992.Szpiegler Maria - " " " " " " " "
1993.Szpiegler Kalman - " " " " " " " "
1994.Szpiegler Schoel - " " " " " " " "
1995.Szpiegler Isak - " " " " " " " "
1996.Szpilfogel Jeanna - רשיון עליה ; 26.8.43 ״לא ניתן לאתרה עוד״ קרנינג:
1997.Szpilfogel Ludwika - " " " " " " " "
1998.Szpilfogel Josef - " " " " " " " "
1999.Szpindel Maria - Public Record Office CO 980/222 רשות עליה
2000.Szpira Dwojra-בעל בארץ; 25.2.43 "לא ניתן לאתרה בקרקוב" קרנינג:
2001.Szpiro Ariela- " אבא " " " " " "
2002.Szpiro Mina Golda - רשיון עליה
2003.Szpiro Kajla Porja - 14.2.1936 17533 תעודת התאזרחות
2004.Szpiro Ora - 151247/26375 תעודת לידה
2005.Szteiner Zdzislaw
2006.Sztejnbok Chana - 7.8.44 בונדסארכיב שוייץ
2007.Sztejnbok Zdzislaw - 7.8.44 בונדסארכיב שוייץ
2008.Szterner Henriette - 42 רשומה לחילופים ; 8.4.43 ״גורשה״ קרנינג:
2009.Szterner Chana - " " " " "
2010.Szterner Alfreda - " " " " "
2011.Szterner Josef - " " " " "
2012.Szterner Margaret - " " " "אין ידיעה״ קרנינג:
2013.Szternszus Fajga - רשיון עליה 10.11.43; משרד החוץ הגרמני לקרנינג
2014.Szternszus Szmuel David-" " " " " " "
2015.Szternszus Mendel - " " " " " " "
2016.Sztul Chaja Rywa - " " " " "
2017.Szubert Czeslawa - רשיון עליה
2018.Szubert Alina - " "
2019.Szurek Abraham - 25.7.45 (צ׳כיה) מכתב מלונדון לסוכנות היהודית
2020.Szurek Fela - " " " " " "

2021.Szurek Dan - מכתב מלונדון לסוכנות היהודית (צ׳כיה) 25.7.45
2022.Szwarc Karp - משרד החוץ הגרמני לקרנינג 10.11.43
2023.Szwarcberg Chana - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד" 6.3.43
2024.Szwarcberg Moses - " " "-ן " " "
2025.Szwarcberg Blima - " " " " " "
2026.Szyf Ester - רשיון עליה
2027.Tambor Chaja -שגרירות שוייץ זכאות לחילופים 42, רשיון עליה
2028.Tambor Debora - " " " " " " "
2029.Tanin Esther-Public Record Office CO 980/222; קרנינג: ״הועברה לויטל ב-12.5.44"
2030.Tarakanof Mosze- St.Denis קרנינג: ״נמצא בצרפת״ 13.4.44, דרכון א״י 45506 ירושלים
2031.Tas Heiman - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
2032.Taub David, Dr. - קרנינג: ״אין התנגדות לחילופים״ 7.9.43.
2033.Taub Regina - שגרירות שוייץ 19.10.43; רשומה לחילופים 42
2034.Taub Gerard - " " " " " "
2035.Tauman Jetka - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
2036.Teich Chana - ברשימה בריטית רשיון עליה
2037.Teich Mosche Hersz- " " " "
2038.Teich Feiga - " " " "
2039.Teiczer Chancia - " " קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד״ 26.8.43
2040.Teitelbaum Pinkas - קרנינג: ״עברה למקום בלתי ידוע״ 28.7.43, בברגן בלזן 8.2.45
2041.Teitelbaum Rywka - " " " " " " " " "
2042.Teitelbaum Wolf - " " " " " " " " "
2043.Teler Heiman - חיפוש קרובים
2044. Telselias Lucie - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
2045.Tenenbaum Riwka - רשיון עליה
2046.Tennenbaum Vera - רשומה לחילופים 42
2047.Tenzer Chancia - קרנינג: ״לא ניתנת לאיתור״ 26.8.43 רשיון עליה
2048.Thijn van Adolf - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
2049.Thomson Joan - דרכון בריטי, תושבת א״י
2050.Thompson Marjory - " " " "
2051.Thompson Audrey - נולדה בירושלים " " " "
2052.Thorz Belane - רשיון עליה הונגריה
2053.Thorz Ilona - " " "
2054.Thumim Gitel - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד״ 2.6.43 ; רשיון עליה
2055.Thumim Benzion - " " " " "-ן " " "
2056.Thumim David - " " " " " " " "
2057.Thumim Zlata - " " " " " " " "
2058.Tichauer Margarethe- תושבת ת״א; ברשימה בריטית רשות עליה
2059.Tichauer Herta - " " " " " "
2060.Tichauer Jutta - " " " " " "
2061.Tijn van Alfred - קרנינג: ״נפטר״ 6.12.44 רשיון עליה ברגן בלזן
2062.Tijn van Ewa - " " " "
2063.Tiktinska Chaja - שגרירות שוייץ רשות עליה

2064.Tiomkin Zinowi - קרנינג: ״ לא ניתן לאתרו בצרפת"
2065.Toch Peter Georg - הורים בארץ
2066.Toledo Mica - רשיון עליה רומניה
2067.Toledo Pawa " " "
2068.Toledo Janlov " " "
2069.Trajman Estera - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד״ 23.3.43 ברשימת שוייץ רשות עליה
2070.Trakatsch Josef - שגרירות שוייץ רשות עליה 30.8.43 הולנד
2071.Traub Breindla- קרנינג: ״ לא ניתן לאתרה עוד בבנדין; בת בארץ
2072.Traub Laja- 96992 קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד בורשה״ 25.2.43 ,PJ/5865; דרכון א״י,
2073.Treiber Sarah Dina - 18.2.44 קרנינג: ״ חקירת איתור ללא תוצאות"
2074.Turecki - 17.5.40 מכתב הועד הא״י לחיפוש קרובים
2075.Turnberg Nechemia - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים בא״י, חיפוש קרובים
2076.Turover Cerka - ברשימה בריטית רשות עליה
2077.Turtletaub Emanuel - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
2078.Uvegesh Malka - רשיון עליה הונגריה
2079.Vagenaar van Sara Flora - רשיון עליה
2080.Vainblat Dov- - St.Denis קרנינג: ״נמצא בצרפת״ 13.4.44, דרכון א״י 24852 ירושלים
2081.VaismannFruma -11.3.41 קרנינג:״לא ניתן לאתרה״,התאזרחות PJ/8518,
2082.Vaismann Wolf- " " " " " " "
2083.Vaisman Sara - " " " " " " "
2084.Vaismann Simcha
2085.Vecht Charles - שגרירות שוייץ רשות עליה 30.8.43 הולנד
2086.Vegrin Irma- 42 קרנינג: ״אזרחית צרפתית, פונתה למזרח" 28.7.43; רשומה לחלופים
2087.Vegrin Lydia -" " " " " " " " "
2088.Vislicki Karmel Sara - קרנינג: ״ פונתה למזרח 28.7.43 רשיון עליה
2089.Vlesschauer Juda, Dr. שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
2090.Vogel Jadwiga - 28.7.43 קרנינג: ״ פונתה למזרח״
2091.Vogelsdorf Benjamin,Dr.- קרנינג: ״לא בצרפת" 30.4.43 בת בפרדס חנה
2092.Vogelsdorf Maria - קרנינג: ״ עריקה״ " ' " "
2093.Volgefang Bernhard, Dr. - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
2094.Vriedenberg Isaac - " " " " " "
2095.Vries van de Oss Estella - " " " " " "
2096.Vries de Philip, Rabbi - " " " " " "
2097.Vromen Van Dam Helena - אבא בתל-אביב
2098.Vromen Jacob Herman - קרובים מדרגה א׳ בתל-אביב
2099.Vromen Clara Renee - " " " "
2100.Wacholder Maria - קרנינג: ״לא ניתן לאתר עוד״ 28*.7.43 רשיון עליה
2101.Wacholder Alexander Jozew -" " " " " " " "
2102.Wachs Chana - קרנינג: ״עזבה לכוון בלתי ידוע 22.4.43; בברגן בלזן 4.3.44 בעל בארץ
2103.Wachs Jeanette – ״ קרובים – " " " " " " " " "
2104.Wachtel Alex, Dr. 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה הולנד
2105.Wagenaar van Saksen Flora-
2106.Wagner Anna - קרנינג: ״ לא ניתן לאתרה 2.6.43; קרובים דרגה א בת״א

2107.Waintal Gena Cyrla - רשיון עליה
2108.Waintal Aron - רשיון עליה
2109.Waisman Genia - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה״ 23.3.43;ברשימת שוייץ רשיון עליה
2110.Waisman Stepan Gershon " " " " " " " " "
2111.Wajnberg Riwka - רשיון עליה
2112.Wajncort Abraham - רשיון עליה
2113.Wajncort Leo - רשיון עליה
2114.Wajnsztajn Lea - Public Record Office CO 980/222 רשות עליה
2115.Wajnsztein Samuel - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
2116.Wajntraub Perla - רשומה לחלופים 42; בת בארץ
2117.Wajs - 10.8.44 קרנינג:״ לא ידועה בבלגיה"
2118.Wajsman Yenta - 7.10.43 מזכר שגרירות שוייץ
2119.Wajsman Myrcia - רשיון עליה
2120.Wajsroze Mirla - קרנינג: ״לא ניתן לאתרה" רשיון עליה
2121.Wajsroze Sara Yenta-" " " " " "
2122.Wajzer Rywka - קרנינג: ״אותרה״ 26.8.43 רשיון עליה
2123.Wajzer Bajla - " " " " "
2124.Wajzer Hinda Ita - קרנינג: ״ אותרה״ 26.8.43 ; רשיון עליה
2125.Wajzer Genedla - " " " " "
2126.Warman Bernard - קרנינג: ״נמצא בצרפת״ 13.4.44, תעודת זיהוי צרפתית , ויטל
2127.Warman Malka-קרנינג: ״נמצאת בצרפת״ 13.4.44; נולדה בצפת, ויטל
2128.Warman Jacques - קרנינג: ״נמצא בצרפת״ 13.4.44;נולד בצפת ויטל
2129.Warman David - קרנינג: ״ נמצא בצרפת" 13.4.44 ויטל
2130.Warszawska (ילד) - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים
2131.Waterman Mirjam - רשיון עליה, ברגן בלזן
2132.Waterman Hein, Dr. - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 הולנד
2133.Webrower Margalit- רוסיה
2134.Weidenfeld Ester - רשיון עליה רומניה
2135.Weidenfeld Ruth - רשיון עליה רומניה
2136.Weilhalle Benjamin, Dr.- קרנינג: ״אי אפשר לאתרו בפריס"
2138.Weimann Ester - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים
2139.Weinfeld Isaac - St. Denis קרנינג: ״נמצא בצרפת״ 13.4.44, דרכון 408 ורשה,
2140.Weingort Abraham - Public Record Office Co 980/222 רשות עליה
2141.Weingort Roza - Public Record Office CO 980/222 רשות עליה
2142.Weinsaft Johanna - קרנינג: ״ עזבה את ברלין ב- 3-1942
2143.Weinsaft Robert Samuel - " " " עזב "
2144.Weinstein Sima Simone - 25.2.44 מזכר שגרירות שוייץ
2145.Weinstein Bluma-28.1.44 קרנינג: ״ אינה מועמדת עוד לחילופים״; מזכר שגרירות
2146.Weinstein Elie- ירושלים 102345 דרכון א״י " " אינו מועמד " "
2147.Weisblat Rosa - 25.1.44 " " '
2148.Weisbloom Josef - 42 רשום לחילופים
2149.Weisbloom Rabi Sara - (Weisbloom Josef אשתו של) - 42 רשומה לחילופים
2150.Weishut Peter - רשיון עליה ברגן בלזן

2237.Worica Mrs.- רוסיה
2238.Wormklajn Ester Neche - רשיון עליה
2239.Wulkan Gittla - קרנינג:"במחנה עבודה"; בן במשמרות
2240.Wulkan Adolf Meier - קרנינג:" הוצא " 5.3.43 אח במשמרות
2241.Wulkan Samuel Beer - קרנינג:" הוצא" 5.3.43 בן במשמרות
2242.Wulkan Gitla - בן ואחות בת"א
2243.Wymyslner Sara - קרנינג:" עזבו למקום בלתי ידוע" 28.7.43 רשיון עליה
2244.Wymyslner Rachel - " " " " " " " "
2245.Yackost Eliezer - שגרירות שוייץ רשיון עליה 30.8.43 בלגיה
2246.Yakobynski Yehoshua-St.Denis קרנינג: "נמצא בצרפת " 13.4.44, דרכון 175 פריס
2247.Yanai Rachela -Ilag Liebenau רשות עליה Public Record Office;דרכון א"י 975 ורשה
1248.Yarchi Rosette - 42 רשומה לחילופים
2249.Yarchi Jakob - " " "-גם "
2250.Yelani Salomon-St.Denis,קרנינג: "נמצא בצרפת" 13.4.44 נולד ביפו
2251.Yelani Robert - " " " "
2252.Yelani Simha - " " " "
2253.Yelani Kadoun - ויטל " " " "
2254.Yomtov Israel - 30.3.44 קרנינג: "חקירת איתור ביון ללא תוצאות"
2255.Zagajska Dwojra -קרנינג: "לא ניתן לאתרה" 26.8.43; רשיון עליה
2256.Zagajska Ruth - " " " " " " "
2257.Zagorodzky Sima דרכון א"י 77419 -ירושלים
2258.Zagorski Cyla - קרנינג: "חקירת איתור ללא תוצאות" 17.3.44; רשיון עליה
2259.Zagorski Israel- " " " " " " " "
2260.Zaidler Necha - " " קרנינג: "לא ניתן לאתרה עוד" 3.5.43;
2261.Zaidman Edouard Efim - רשויות המנדט הבריטי 27.3.43 ויטל
2262.Zajdman Abraham-קרנינג: " עריק" 31.7.43 אם בארץ
2263.Zajdman Brajdla - " " " " "
2264.Zajdman Esther - " " " " "
2265.Zajdman Moritz - " " " " "
2266.Zankier Marek - 42 רשום לחילופים
2267.Zankier Zev - " " "
2268.Zarmi Berta - קרנינג: "לא ניתן לאתרה עוד"; J/6167,נישאה לא"י
2269.Zarycka Rachel - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א' בא"י, חיפוש קרובים
2270.Zarycka (ילד) - " " " " " " " " "
2271.Zebeida Guriel-שגרירות שוייץ רשום לחילופים 42; נולד בירושלים
2272.Zebeida Esther -
2273.Zebeida Jacques-
2274.Zebeida Robert -
2275.Zebeida Maurice-
2276.Zebeida Anna -
2277.Zebeida Renee -
2278.Zebeida Rebecca - נולדה בירושלים
2279.Zejman Fajgla -קרנינג: "החקירה ללא תוצאות" 18.2.44; אשתו של שבוי אזרחי-

2280.Zel Fajga - ירושלים103455; דרכון א״י; קרנינג: ״ לא ניתן לאתרה״

2281.Zel (ילד)- קרובים, חיפוש קרובים בא״י, הארכיון הציוני ירושלים

2282.Zeldenrust Maurits - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה

2283.Zelikowicz Chaskiel- 113000; דרכון א״י; 13.4.44 קרנינג: ״עזב בכוון בלתי ידוע"

2284.Zelikowicz Hinda Fajgla - " " " " " " " " "

2285.Zerginsky Chaim -נולד בירושלים, דרכון א״י

2286.Zicherman Leni 29.6.44 קרנינג: ״ לא ניתן לאתרו״

2287.Zichlin Rosalia - הארכיון הציוני ירושלים, קרובים דרגה א׳ בא״י, חיפוש קרובים

2288.Zilversmit Moritz - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה

2289.Ziser Laura - הארכיון הציוני ירושלים, חיפוש קרובים

2290.Zisskind Dr., עצורה בברלין

2291.Zivoni Joseph - הועד הא״י לחיפוש קרובים, חיפוש קרובים

2292.Zlatkes Paulina -רשיון עליה

2293.Zlatkes Dov - רשיון עליה

2294.Zondervan Abraham - הולנד 30.8.43 שגרירות שוייץ רשיון עליה

2295.Zuckerhollander Josef -קרנינג: ״לא ניתן לאתרו בצרפת" רשיון עליה

2296.Zylberberg Lewek - 42 רשום לחילופים

2297.Zylberberg Szejna - רשומה לחילופים 42; אם בארץ .

2298.Zylberberg Chaja Bajla-" " " " "

2299.Zylberberg Icek - 42 רשום לחילופים

2300.Zylberman Chaja Sura - קרנינג: ״ לא ניתן לאתרה עוד״ 28.7.43 , רשיון עליה

2301.Zylberman Perla Cyrla- " " " " " " " "

2302.Zyngier Chaja Perla- קרנינג: ״לא ניתן לאתרה עוד" 18.2.44; רשיון עליה

2303.Zyskind Gerszt-Gleiwitz–שוחרר מאילג טוסט ונמסר למעצר משטרתי ב

ביבליוגרפיה

ספרים וכתבי-עת:

Bergen Belsen, Kolb E., Hannover, Germany, 1962
Britain and Palestine During the Second World War, Zweig Ronald W., London, 1986.
Das Auswaertige Amt im Dritten Reich Diplomatie im Schatten der Endloesung, Hans Juergen Doescher, Berlin 1987.
Der Vervaltete Mensch, Adler Hans Gunther, Tubingen 1974. Die Festung Wulzburg,
Hartwig Neumann, Verlag BuchdruckereiW. Luhker Gmbh, Weissenburg in Bayern.
Hostages of Colditz, Giles Romilly and Michael Alexander,Wiedenfeld & Nicolson, London 1954.
International Convention relative to the Treatment of Prisoners of War, International Red Cross, Geneva, July 27, 1929.
My Purpose Holds, Jerome Caminada, Jonathan Cape, London 1952.
Obozy Hitlerowskie na Ziemiach Polskich, 1939-1945, Panstwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa, 1979.
Official History 1939-1947, p.293-304, Joint War Organization of BRCS and St. John, London.
Revue Internationale de la Croix-Rouge, Geneve, No. 264, Dec.1940
Revue Internationale de la Croix-Rouge, Geneve, No. 308, Aug.1944
Revue Internationale de la Croix-Rouge, Geneve, No. 312, Dec.1944
The Prisoner of War, The official journal of the Prisoners of War Department of the Red Cross & St.John War Organisation,London 1944.
Justice in Jerusalem, Gideon Hausner, Jerusalem 1966
ברלס חיים, הצלה בימי שואה, הקיבוץ המאוחד, תשל״ה.
ברש חיה, טראנספורט, ברגן בלזן - פלשתינה -יולי 1944
דבורז׳צקי מאיר, הצלב האדום הבינלאומי.
האנציקלופדיה של השואה, יד ושם וספרית הפועלים, 1989.
וסרשטיין ברנרד, בריטניה ויהודי אירופה 1939-1945, תל-אביב, תשמ״ג
זריז רות, הצלת יהודים מהולאנד באמצעות אישורי סרטיפיקטים, ילקוט מורשת„ חוברת כ״ג,1977
מברגן בלזן לחופש, סימפוזיון, יד ושם, ירושלים, תשמ״ו.
מכמן דן, לברור המושג הצלה בתקופת השואה, ילקוט מורשת, חוברת כ״ח, נובמבר 1979 .
סמסון שלמה, האמנתי כי אדבר, הוצאת ראובן מס, ירושלים, 1990
עק נתן, יהודים תמורת גרמנים,דפים לחקר השואה והמרד ב׳, תשל״ג, יד ושם
קורץ, ספר העדויות, הוצאת דבר

ארכיונים

Agence Centrale de Recherches, Geneva, Switzerland.
Bundesarchiv, Koblenz, Germany.
National Archives, Washington DC, USA.
National Archives, Stockholm, Sweden.
Politische Archiv des Auswertigen Amts, Bonn, Germany.

Public Record Office, London.
Schweizerisches Bundesarchiv, Bern.
Swedish Red Cross, Refugee Section, Stockholm.
הארכיון הציוני המרכזי, ירושלים, ישראל
ארכיון יד ושם, ירושלים
המדור לחיפוש קרובים, הסוכנות היהודית, ירושלים

עיתונים:

Civilian Internees, The Anglo-Portugese News, No.258, 27.7.1944 page 4, Lisbon, Portugal.
Palestine Post VOL XVII No. 4746, 17.12.1941; VOL XVII No.4749, 21.12.1941; VOL XVII No. 5028, 17.11.1942; VOL XVII No. 5032, 22.11.1942; VOL XIX No. 5535, 11.7.1944; VOL XIX No. 4438, 14.7.1944; VOL. XIX No. 5593, 17.9.1944; VOL XX No. 5644, 16.7.1945
הארץ VOL XXV No. 7132, 11.2.1943; VOL XXVII No. 7863, 16.7.1945

עדויות בכתב:

Kacenelson Abraham, Kibbutz Shefayim, Israel.
Kruskal Herbert N., The Years Behind Barbed Wire,Factual Report of Dutchman under German Oppression, Yad Vashem (02/357).
Mainz Helmuth, Erlebnisse 1940-44, Yad Vashem (02/601).
Mount Louis E., London, England.
Weinreib, Die Weinreib Liste, Yad Vashem (02/704).

עדויות בע"פ.

פירסטנברג דוד ברקו, תל-אביב
קרמסר שלום, פתח-תקוה.
רוזנסל מינדלה ומנחם, רמת גן
סיקורה אביעזר, תל-אביב